

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Οδηγός για τη βελτίωση της
προστασίας των παιδιών με έμφαση
στα θύματα εμπορίας ανθρώπων

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2019.

Στο διαδίκτυο διατίθενται πολλές πληροφορίες σχετικά με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Η πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες είναι δυνατή μέσω του ιστότοπου του FRA, στη διεύθυνση fra.europa.eu

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2020

Print	ISBN 978-92-9474-826-3	doi:10.2811/49854	TK-03-19-201-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9474-797-6	doi:10.2811/01557	TK-03-19-201-EL-N

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020

Σχέδια εξωφύλλου: © FRA

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Οδηγός για τη βελτίωση της προστασίας
των παιδιών με έμφαση στα θύματα
εμπορίας ανθρώπων

Πρόλογος

Ένα στα τέσσερα καταγεγραμμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) είναι παιδί. Κορίτσια και αγόρια γίνονται θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής υλικού σεξουαλικής κακοποίησης, την καταναγκαστική επαιτεία και εγκληματικές δραστηριότητες κ.ά. Τα θύματα εμπορίας διακινούνται προς την ΕΕ αλλά και εντός της ΕΕ, συχνά μάλιστα ακόμη και εντός του δικού τους κράτους μέλους. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, τα στοχευόμενα θύματα είναι κορίτσια. Ο αριθμός των καταγεγραμμένων παιδιών θυμάτων εμπορίας εντός της ΕΕ είναι διπλάσιος από τον αριθμό που καταγράφεται σε τρίτες χώρες.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να σέβονται, να προστατεύουν και να προάγουν το δικαίωμα των παιδιών «στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους», όπως προβλέπεται στο άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Τα παιδιά παραμένουν στο επίκεντρο του προγράμματος δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Το δίκαιο της ΕΕ προβλέπει ειδική προστασία για τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων, ανεξαρτήτως της ιθαγένειας ή του καθεστώτος διαμονής τους, περιλαμβάνει δε, μεταξύ άλλων, ειδικά προσαρμοσμένες υπηρεσίες υποστήριξης, καθώς και αυξημένη προστασία σε ποινικές διαδικασίες. Αυτή η προσέγγιση με γνώμονα το παιδί έχει αναπτυχθεί σε διάφορα προγράμματα πολιτικής με στόχο την καλύτερη προστασία και επανένταξη των παιδιών.

Στην ανακοίνωση του 2017 για την «Εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύεται να στηρίζει τους επαγγελματίες και τις αρχές στα κράτη μέλη της ΕΕ στις κυριότερες κοινές προσπάθειές τους. Η στενή συνεργασία σε κάθε επίπεδο —εθνικό και διακρατικό— είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και για την εξασφάλιση της κατάλληλης συνδρομής και υποστήριξης για την ηλικία και το φύλο τους, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας, της υγείας και της εκπαίδευσής τους.

Η μέριμνα για τον εντοπισμό όλων των θυμάτων και για την πρόσβασή τους σε κατάλληλη βοήθεια και προστασία αποτελεί προτεραιότητα για την ΕΕ, όπως αναγνωρίζεται στην ανακοίνωση του 2017. Όμως, ο απώτερος στόχος είναι, ασφαλώς, η πλήρης εξάλειψη αυτού του εγκλήματος. Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται παρατήρηση, αναγνώριση και συζήτηση των ζητημάτων που συχνά αποσιωπώνται. Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης στηρίζει την προσπάθεια αυτή.

Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Ωστόσο, η ευάλωτη κατάστασή τους δεν συνεπάγεται από μόνη της ότι θα πέσουν θύματα εμπορίας. Η εμπορία ανθρώπων τροφοδοτείται από τα υψηλά κέρδη που αποφέρει και από τη ζήτηση για τις υπηρεσίες που παρέχονται διά της βίας από τα θύματα. Σήμερα, στην ΕΕ πολλοί χρησιμοποιούν κορίτσια και αγόρια σαν να ήταν εμπορεύματα – συχνά μάλιστα μπροστά σε όλους. Διάφοροι παράγοντες αποκομίζουν κέρδη, τόσο σε νόμιμους, όσο και σε παράνομους τομείς δραστηριότητας. Επομένως, για να αλλάξει η αποτρόπαιη αυτή πραγματικότητα, πρέπει, μεταξύ άλλων, να καταπολεμηθεί η κουλτούρα ατιμωρησίας με την προσαγωγή των δραστών, των εκμεταλλευτών και των χρηστών τέτοιων υπηρεσιών, καθώς και των υπαιτίων κακοποίησης, ενώπιον της δικαιοσύνης.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ κατάρτισε το παρόν έγγραφο καθοδήγησης σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της εντολής της Συντονίστριας της δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων. Στόχος του εγγράφου καθοδήγησης είναι να συμβάλει στους στόχους ζωτικής σημασίας που καθορίζονται στην ανακοίνωση του 2017 για την «Εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων», σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που διατυπώνονται στην «Κοινή δήλωση δέσμευσης για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων», την οποία υπέγραψαν δέκα οργανισμοί της ΕΕ το 2018. Η συνεργασία για την εξάλειψη του εγκλήματος αυτού και για τη διασφάλιση της άσκησης των δικαιωμάτων των θυμάτων παραμένει η βασική ευθύνη μας. Είναι χρέος μας απέναντι στα θύματα.

Δρ Μύρια Βασιλειάδου

Συντονίστρια της δράσης της ΕΕ
κατά της εμπορίας ανθρώπων

Michael O'Flaherty

Διευθυντής του Οργανισμού Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΟΔΗΓΟ	9
ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ	13
ΜΕΡΟΣ 1: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	25
1.1. Νομικό πλαίσιο.....	25
1.2. Αρχές που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού.....	33
1.3. Ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών.....	35
ΜΕΡΟΣ 2: 10 ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	41
Δράση 1: Εντοπισμός, ταυτοποίηση και παραπομπή του παιδιού.....	45
Δράση 2: Διορισμός επιτρόπου	57
Δράση 3: Ακρόαση του παιδιού	60
Δράση 4: Εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.....	71
Δράση 5: Συντονισμός όλων των παραγόντων εντός του κράτους μέλους...	77
Δράση 6: Κάλυψη των αναγκών προστασίας	85
Δράση 7: Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία.....	97
Δράση 8: Παροχή στήριξης στο παιδί κατά τη διάρκεια δικαστικών διαδικασιών.....	117
Δράση 9: Καθορισμός και υλοποίηση μόνιμων λύσεων.....	128
Δράση 10: Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού.....	136
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΝΟΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	140
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΑΦΩΝ.....	153
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ.....	154

Διαγράμματα και πίνακες

Διάγραμμα 1: Ποια παιδιά καλύπτει ο οδηγός;.....	14
Διάγραμμα 2: Αριθμός καταγεγραμμένων παιδιών θυμάτων εμπορίας κατά την περίοδο 2015-2016· τα πέντε κράτη μέλη της ΕΕ με τα περισσότερα θύματα.....	19
Διάγραμμα 3: Πιθανοί κίνδυνοι από τη μεταφορά παιδιών με τη συνήθη μέθοδο στο κράτος μέλος της ΕΕ από το οποίο κατάγονται.....	22
Διάγραμμα 4: Συναφείς νομικές πράξεις	26
Διάγραμμα 5: 10 δράσεις για τη στήριξη των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας τα οποία βρίσκονται σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους.....	42
Διάγραμμα 6: Ο χώρος Σένγκεν τον Μάρτιο του 2019	49
Διάγραμμα 7: Η εντολή του επιτρόπου	59
Διάγραμμα 8: Ενημέρωση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του στο πλαίσιο και των 10 δράσεων	62
Διάγραμμα 9: Στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος.....	75
Διάγραμμα 10: Κανόνες για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας σε υποθέσεις προστασίας παιδιών	100
Διάγραμμα 11: Προσωρινά μέτρα βάσει του άρθρου 20 του κανονισμού Βρυξέλλες IIα.....	102
Διάγραμμα 12: Ενδεικτικά παραδείγματα προσωρινών και μη προσωρινών μέτρων.....	103
Διάγραμμα 13: Ομάδες που ενδέχεται να συμμετέχουν στην εγχώρια και διακρατική συνεργασία.....	104
Διάγραμμα 14: Πεδίο εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων και της οδηγίας για την επιβολή του νόμου.....	114

Πίνακας 1: Αρχές που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού σε διεθνείς και ενωσιακές νομικές πράξεις	33
Πίνακας 2: Το δικαίωμα ενημέρωσης στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ.....	62
Πίνακας 3: Ρητές παραπομπές στο φύλο στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ	65
Πίνακας 4: Παραπομπές σε διεθνείς, περιφερειακές και ενωσιακές νομικές πράξεις.....	88
Πίνακας 5: Μέτρα προστασίας των παιδιών θυμάτων εμπορίας κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών στη νομοθεσία της ΕΕ.....	119

Πώς να χρησιμοποιήσετε τον παρόντα οδηγό

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) κατάρτισε τον παρόντα οδηγό σε συνεργασία με την υπηρεσία της Συντονίστριας της δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων, που υπάγεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πρόκειται για την υλοποίηση μιας δράσης που προβλέπεται στην ανακοίνωση του Δεκεμβρίου του 2017 για την εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και βασίζεται στην κοινή δήλωση για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, την οποία υπέγραψαν δέκα οργανισμοί της ΕΕ το 2018.

Ο FRA κατέγραψε τις πρακτικές των κρατών μελών της ΕΕ και συζήτησε τα αποτελέσματα με ομάδα εμπειρογνομόνων. Οι συζητήσεις αυτές οδήγησαν στον προσδιορισμό βασικών τομέων οι οποίοι θα ωφελούνταν από ένα καλύτερα διαρθρωμένο σύνολο κατευθυντήριων γραμμών. Εν συνεχεία, βάσει των συστάσεων των εμπειρογνομόνων, ο FRA ανέπτυξε τα κύρια στοιχεία του οδηγού που ακολουθεί. Σε μια δεύτερη συνάντηση εμπειρογνομόνων, την οποία διοργάνωσε η Eurojust στη Χάγη τον Νοέμβριο του 2018, αξιολογήθηκε η ποιότητα του οδηγού. Στην ομάδα των εμπειρογνομόνων συμμετείχαν δικαστές, εισαγγελείς και εκπρόσωποι των κεντρικών αρχών βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες IIα, καθώς και ενδιαφερόμενα μέρη από την κοινωνία των πολιτών, από διεθνείς οργανισμούς, από την Eurojust, την Ευρωπόλ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ελήφθησαν υπόψη και άλλες εισηγήσεις, μεταξύ αυτών και εισηγήσεις που έγιναν κατόπιν στοχευμένου αιτήματος προς την πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και την ηλεκτρονική πλατφόρμα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και από ενδιαφερομένους που εργάζονται στον τομέα των δικαιωμάτων του παιδιού.

Ο οδηγός απευθύνεται στους επαγγελματίες οι οποίοι ενδέχεται να έρθουν σε άμεση επαφή με παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας. Συνήθως τα παιδιά αυτά έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους και, ως εκ τούτου, απολαμβάνουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο παρών οδηγός μπορεί να φανεί χρήσιμος σε επαγγελματίες που εργάζονται για τις αρχές επιβολής του νόμου, σε κοινωνικούς λειτουργούς, επαγγελματίες του τομέα της υγείας, υπεύθυνους προστασίας παιδιών, επιτρόπους, δικαστές, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες ασχολούνται με την προστασία των παιδιών, υπαλλήλους προξενείων ή υπαλλήλους των κεντρικών αρχών που

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

διορίζονται βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου], καθώς και σε άλλα πρόσωπα ή φορείς που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με παιδιά θύματα εμπορίας. Ο οδηγός αυτός θα συνδράμει επίσης αρμόδιους φορείς στους τομείς της επεξεργασίας νόμων, διαδικασιών και πρωτοκόλλων και/ή της ανάπτυξης πλαισίων συνεργασίας εντός ενός κράτους μέλους ή μεταξύ διαφορετικών κρατών μελών της ΕΕ.

Στον παρόντα οδηγό λαμβάνονται υπόψη τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες ενός ευρύτατου φάσματος παραγόντων. Προτείνονται τρόποι βελτίωσης της συνεργασίας στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, καθώς και μεταξύ διαφορετικών κρατών μελών της ΕΕ. Διευκρινίζεται επίσης τι είδους στήριξη μπορούν να παράσχουν οι αρμόδιοι οργανισμοί της ΕΕ.

Ο παρών οδηγός χωρίζεται σε δύο μέρη. Στην εισαγωγή επεξηγούνται το πεδίο εφαρμογής και ο σκοπός του οδηγού.

- Στο **μέρος 1** περιγράφεται το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την προστασία των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και/ή χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας. Απαριθμούνται οι τέσσερις βασικές αρχές της προστασίας των παιδιών όπως απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Υπογραμμίζεται ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία των παιδιών που καλύπτονται από τον παρόντα οδηγό πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εθνικού συστήματος προστασίας των παιδιών. Στο μέρος 1 παρέχεται γενική καθοδήγηση η οποία πλαισιώνει τις δράσεις που απαριθμούνται στο μέρος 2.
- Το **μέρος 2** αποτελεί τον πυρήνα του παρόντος οδηγού. Οι 10 δράσεις που παρατίθενται στο μέρος 2 περιλαμβάνουν πρακτικές προτάσεις για την κάλυψη των αναγκών προστασίας των παιδιών αυτών από τη στιγμή που εντοπίζονται έως την εφαρμογή και την παρακολούθηση μιας μόνιμης λύσης.

Ο οδηγός περιλαμβάνει ορισμένα πλαίσια κειμένου με το ακόλουθο περιεχόμενο:

- 📖 Παραθέματα: παραθέματα από νομικά έγγραφα ή έγγραφα πολιτικής.
- 📄 Εάν θέλετε να μάθετε περισσότερα: έγγραφα ή έρευνες για περαιτέρω πληροφόρηση.
- 🖐️ Πρακτικά εργαλεία: πρακτικοί πόροι όπως εγχειρίδια, κατάλογοι σημείων ελέγχου κ.λπ.

Μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες στα παραρτήματα, όπως παραπομπές, βιβλιογραφία, καταλόγους επαφών και επισκόπηση των αρμοδιοτήτων διαφόρων φορέων και προσώπων σε επίπεδο κρατών μελών.

Βασική ορολογία

Παιδί: ως παιδί νοείται «κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών».

Πηγή: Άρθρο 2 παράγραφος 6 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ), βλ. επίσης άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Τεκμήριο της παιδικής ηλικίας: «Σε περίπτωση αβεβαιότητας όσον αφορά την ηλικία του [θύματος] και όταν υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι πρόκειται περί παιδιού, το εν λόγω πρόσωπο [πρέπει] να θεωρείται κατά τεκμήριο παιδί και να αποκτά άμεση πρόσβαση σε συνδρομή, στήριξη και προστασία».

Πηγή: Άρθρο 13 παράγραφος 2 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ).

Θύμα εμπορίας ανθρώπων: ως «θύμα εμπορίας ανθρώπων» νοείται πρόσωπο που έχει αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας ανθρώπων όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ).

Εμπορία ανθρώπων: στην οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ) ως «εμπορία ανθρώπων» ορίζεται η «πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσής».

Εκμετάλλευση: «Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων».

Όταν η εν λόγω πράξη «αφορά παιδί, συνιστά αξιόποινη πράξη εμπορίας ανθρώπων ακόμη και εάν δεν έχουν χρησιμοποιηθεί τα μέσα που προσδιορίζονται στην παράγραφο 1».

Πηγή: Άρθρο 2 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ).

Καταγεγραμμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων: ο όρος περιλαμβάνει αναγνωρισμένα θύματα καθώς και τεκμαιρόμενα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Ως «αναγνωρισμένα θύματα» νοούνται τα πρόσωπα τα οποία έχουν αναγνωριστεί επίσημα ως θύματα εμπορίας ανθρώπων από την αρμόδια επίσημη αρχή κράτους μέλους.

Ως «τεκμαιρόμενα» ή «δυνητικά» θύματα εμπορίας ανθρώπων νοούνται τα πρόσωπα τα οποία πληρούν τα κριτήρια της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, αλλά δεν έχουν αναγνωριστεί επισήμως από την αρμόδια επίσημη αρχή ως θύματα εμπορίας ανθρώπων ή αρνήθηκαν να αναγνωριστούν επισήμως ή νομίμως ως θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Data collection on trafficking in human beings in the EU (Συλλογή δεδομένων για την εμπορία ανθρώπων), 2018, σ. 13.

Παιδί που χρήζει προστασίας: «[κ]άθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους».

Πηγή: Άρθρο 20 παράγραφος 1 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Παιδί που στερείται τη γονική φροντίδα: παιδί το οποίο δεν τελεί υπό τη διαρκή φροντίδα ενός τουλάχιστον εκ των γονέων του, για οποιονδήποτε λόγο και υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις.

Πηγή: Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, παράγραφος 29.

Επίτροπος: ανεξάρτητο πρόσωπο που διασφαλίζει το μείζον συμφέρον και τη συνολική ευημερία του παιδιού και προς τούτο συμπληρώνει την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού. Ο επίτροπος ενεργεί ως νόμιμος αντιπρόσωπος του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες κατά τον ίδιο τρόπο που ένας γονέας αντιπροσωπεύει το παιδί του.

Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6, παράγραφος 33.

Μόνιμη λύση: Συνολική, ασφαλής και βιώσιμη λύση είναι εκείνη η οποία διασφαλίζει, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, το μακροπρόθεσμο μείζον συμφέρον και την ευημερία του παιδιού και είναι βιώσιμη και ασφαλής από την άποψη αυτή. Το αποτέλεσμα πρέπει να διασφαλίζει τη δυνατότητα του παιδιού να αναπτυχθεί και να ενηλικιωθεί, σε περιβάλλον στο οποίο θα καλύπτονται οι ανάγκες του και θα μπορεί να ασκεί τα δικαιώματά του όπως καθορίζονται στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους και Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Κοινό Γενικό Σχόλιο αριθ. 3 (2017) και αριθ. 22 (2017) σχετικά με τις γενικές αρχές όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης, παράγραφος 32 σημείο (j).

Κεντρικές αρχές: φορείς που διορίζονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ για τη στήριξη του συντονισμού κατά την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα.

Πηγή: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 (Βρυξέλλες ΙΙα), άρθρα 53 έως 55.

Η υπηρεσία της Συντονίστριας της δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων, που υπάγεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει καταρτίσει έναν εύχρηστο κατάλογο όρων σχετικών με την εμπορία ανθρώπων. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. «Key concepts in a nutshell».

Πεδίο εφαρμογής του οδηγού

Δεν υπάρχει ενιαία προσέγγιση στην ΕΕ για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας. Στόχος του πρακτικού οδηγού είναι να βοηθήσει τους επαγγελματίες σε τομείς όπως οι ακόλουθοι:

- εντοπισμός παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας
- σχεδιασμός των αναγκαίων μέτρων προστασίας και στήριξης
- εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού
- εφαρμογή μόνιμης λύσης.

Κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών, ο αναγνώστης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών οι οποίες απορρέουν, μεταξύ άλλων, από την ηλικία, το φύλο και το υπόβαθρό τους. Στον οδηγό η εμπορία παιδιών εξετάζεται σύμφωνα με μια προσέγγιση με βάση το φύλο και με γνώμονα το παιδί, λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών της συγκεκριμένης μορφής εκμετάλλευσης των θυμάτων.

Παιδιά τα οποία καλύπτει ο οδηγός

Ο οδηγός αφορά τα παιδιά τα οποία πληρούν **και τις τρεις προϋποθέσεις** οι οποίες απαριθμούνται στο διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1: Ποια παιδιά καλύπτει ο οδηγός;

Το παιδί έχει **ιθαγένεια ή άδεια διαμονής** σε χώρα της ΕΕ, του ΕΟΧ ή στην Ελβετία

Τεκμαίρεται ότι το παιδί χρήζει **προστασίας**, π.χ. ως θύμα εμπορίας ανθρώπων

Το παιδί στερείται **τη γονική φροντίδα**

Σημειώσεις: ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΟΧ = Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
Πηγή: FRA, 2019

Παιδιά σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Ο οδηγός αφορά τα παιδιά τα οποία βρίσκονται σε **κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους**. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα παιδιά αυτά έχουν την ιθαγένεια ενός εκ των κρατών μελών της ΕΕ. Ενίοτε, ενδέχεται να διαθέτουν απλό τίτλο διαμονής σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ.

Τα παιδιά μπορεί να πέσουν θύματα εμπορίας εντός κράτους μέλους της ΕΕ, χωρίς να διασχίσουν κανένα σύνορο, και πολλές από τις αρχές και τις δράσεις που περιγράφονται στον παρόντα οδηγό αφορούν και τα παιδιά αυτά.

Παιδιά που χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας

Ο οδηγός αφορά τα παιδιά τα οποία **χρήζουν προστασίας**. Σκοπός του είναι να στηρίξει δράσεις για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της εμπορίας παιδιών. Για την αντιμετώπιση της εμπορίας παιδιών, απαιτείται εξέταση του ευρύτερου πλαισίου. Ως εκ τούτου, ο παρών οδηγός αφορά όχι μόνο τα παιδιά τα οποία έχουν αναγνωριστεί ως θύματα ή τεκμαιρόμενα **θύματα εμπορίας** ανθρώπων, αλλά και για τα παιδιά που βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ και ενδέχεται να είναι θύματα εμπορίας, αλλά δεν έχουν αναγνωριστεί ως τέτοια ή διατρέχουν

αυξημένο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας. Ο παρών οδηγός αναφέρεται στα παιδιά αυτά ως παιδιά που «χρηζουν προστασίας».

Τα παιδιά που βρίσκονται σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους «χρηζουν προστασίας» εάν δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για ένα επίπεδο ζωής κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή τους, όπως επιτάσσει η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (άρθρο 27). Τα παιδιά ενδέχεται να μην έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, να εργάζονται υπό ακατάλληλες συνθήκες, να μη φοιτούν στο σχολείο, να υφίστανται σεξουαλική εκμετάλλευση, να εξαναγκάζονται σε επαιτεία ή στη διάπραξη μικροαδικημάτων. Μπορεί επίσης να είναι άστεγα ή να ζουν στους δρόμους.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα

Ο οδηγός επικεντρώνεται στα **παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα**. Καταρχήν, υπάρχουν δύο διαφορετικές περιπτώσεις στις οποίες ένα παιδί μπορεί να στερείται το οικογενειακό περιβάλλον του: 1) το παιδί δεν έχει γονείς, δηλαδή είναι ορφανό, ή έχει εγκαταλειφθεί από τους γονείς του ή είναι ασυνόδετο ή έχει χωριστεί από τους γονείς του και/ή τους νόμιμους κηδεμόνες του στη χώρα στην οποία εντοπίζεται, 2) οι γονείς του δεν δικαιούνται να ασκούν γονεϊκά καθήκοντα λόγω κακοποίησης ή παραμέλησης του παιδιού, για παράδειγμα εάν εμπλέκονται στην εκμετάλλευση του παιδιού ή στην εμπορία παιδιών.

Αν τα παιδιά συνοδεύονται από τους γονείς τους, ο οδηγός αυτός τα αφορά μόνο εν μέρει. Για παράδειγμα, οι αρχές θα πρέπει να λάβουν μέτρα για να εντοπίσουν ένα παιδί θύμα, να εξακριβώσουν την ταυτότητά του, να ακούσουν το παιδί και να εκτιμήσουν το μείζον συμφέρον του. Οι αρχές θα πρέπει επίσης να βρουν μια μόνιμη λύση, λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι γονείς στην εμπορία, το πού βρίσκονται οι γονείς και τυχόν δικαστική απόφαση η οποία μεταβάλλει την επιμέλεια του παιδιού ή περιορίζει τα δικαιώματα των γονέων.

Τι δεν αφορά ο παρών οδηγός

Βάσει του άρθρου 2 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υποχρέωση να προστατεύουν τα παιδιά ανεξαρτήτως της κατάστασής τους. Στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 υπενθυμίζεται ότι «[η] υποχρ[έωση] που έχουν αναλάβει τα κράτη [να προστατεύουν] όλα τα παιδιά που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους [...] δεν περιορίζεται στα παιδιά που είναι πολίτες του συμβαλλόμενου κράτους και άρα, [εάν] δεν αναφέρεται ρητά [διαφορετικά] στη Σύμβαση, πρέπει να αναγνωρίζεται σε όλα τα παιδιά

(συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών), ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, το καθεστώς τους ως μεταναστών ή την ανιθαγένεια». Παρότι ορισμένες δράσεις και προτάσεις που περιγράφονται στην παρούσα έκδοση θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για διάφορες κατηγορίες παιδιών που χρήζουν προστασίας, ο οδηγός στο σύνολό του δεν προορίζεται για τις ακόλουθες κατηγορίες παιδιών.

Παιδιά παραβάτες του νόμου

Τα παιδιά που έχουν διαπράξει έγκλημα πρέπει να υπόκεινται στο τακτικό σύστημα δικαιοσύνης για ανηλίκους στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, το οποίο θα πρέπει να παρέχει τις εγγυήσεις που θεσπίζονται στην *οδηγία σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (2016/800/ΕΕ)*.

Παιδιά που ζητούν άσυλο ή υπάγονται σε διαδικασίες επιστροφής και δεν είναι πολίτες κράτους μέλους της ΕΕ, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή Ελβετοί πολίτες.

Το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο και την επιστροφή ρυθμίζει την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών που ζητούν διεθνή προστασία ή στα οποία έχει χορηγηθεί διεθνής προστασία ή των παιδιών που υπάγονται σε διαδικασίες επιστροφής. Περιέχει σύνολο κανόνων και εγγυήσεων για την παροχή άμεσης προστασίας και φροντίδας. Όταν αιτούντες άσυλο μετακινούνται από ένα κράτος μέλος της ΕΕ σε άλλο, ο *κανονισμός του Δουβλίνου* [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013] καθορίζει το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο να εκτιμήσει το αίτημά τους και, επομένως, τους παρέχει την αναγκαία προστασία και φροντίδα. Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζει το δίκαιο της ΕΕ για το άσυλο και τη μετανάστευση δεν αφορούν κατά κανόνα τους πολίτες της ΕΕ.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕCtHR), ο FRA δημοσίευσε εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης. Το εγχειρίδιο απευθύνεται σε επαγγελματίες στα κράτη μέλη της ΕΕ. Παρουσιάζει με εύχρηστο τρόπο τη νομοθεσία της ΕΕ, καθώς και τη νομολογία του ΕCtHR και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Ένα από τα κεφάλαια του εγχειριδίου αφορά ειδικά τα πρόσωπα με ιδιαίτερες ανάγκες, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τα ασυνόδευτα παιδιά. Το εγχειρίδιο διατίθεται σε 25 γλώσσες και υπάρχει ειδική έκδοση προσαρμοσμένη στο ελβετικό δίκαιο.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 2014.

Γιατί είναι αναγκαίος ένας οδηγός για παιδιά που προέρχονται από την ΕΕ

Το δίκαιο της ΕΕ για την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων και για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο, ανεξαρτήτως ιθαγένειας. Δεν υπάρχει ενιαία προσέγγιση για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας.

Στην Ανακοίνωση για την έκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και για τον καθορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων (Δεκέμβριος 2017) αναφέρεται το καθήκον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του FRA να καταρτίσουν «πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για την ενίσχυση της διυπηρεσιακής και διακρατικής συνεργασίας με στόχο την πρόληψη της εμπορίας παιδιών της ΕΕ, τη διασφάλιση της προστασίας παιδιών θυμάτων εμπορίας, την εξεύρεση βιώσιμων λύσεων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους βάσει του ενωσιακού και του διεθνούς δικαίου».

Ωστόσο, πολλά άλλα μέτρα του δικαίου της ΕΕ τα οποία προστατεύουν τα παιδιά εφαρμόζονται μόνο σε πρόσωπα τα οποία δεν είναι πολίτες της ΕΕ, κράτους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή της Ελβετίας. Υφίσταται, επομένως, ένα κενό. Τρεις είναι οι λόγοι που υπαγορεύουν την κατάρτιση ειδικού οδηγού για τα παιδιά που προέρχονται από την ΕΕ.

1. Οι πολίτες της ΕΕ και πολλοί κάτοχοι τίτλων διαμονής μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός της ΕΕ

Οι πολίτες της ΕΕ απολαμβάνουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της ΕΕ, δυνάμει του άρθρου 3 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), του άρθρου 20 παράγραφος 2 στοιχείο α) και του άρθρου 21 καθώς και του τίτλου IV της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), και του άρθρου 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολίτες της ΕΕ δικαιούνται να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα εντός των κρατών μελών της ΕΕ, πλην όμως το δικαίωμα αυτό υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς και προϋποθέσεις που προβλέπονται στο δίκαιο της ΕΕ. Η γεωγραφική περιοχή ελεύθερης κυκλοφορίας επεκτείνεται στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη

Νορβηγία και στην Ελβετία, δυνάμει των συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και την Ελβετία. Βάσει της [οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία \(2004/38/ΕΚ\)](#), οι πολίτες της ΕΕ οι οποίοι παραμένουν για διάστημα κάτω των τριών μηνών σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους δεν υπόκεινται σε καμία απαίτηση εγγραφής. Σύμφωνα με το άρθρο 21 της [σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν \(ΣΕΣΣ\)](#), οι κάτοχοι τίτλου διαμονής που έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος της ΕΕ μπορούν επίσης να κυκλοφορούν ελεύθερα για διάστημα έως και τριών μηνών στο έδαφος των άλλων κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν με εξαίρεση την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Λόγω της απουσίας ελέγχων στα σύνορα εντός του χώρου Σένγκεν και των λιγότερο αυστηρών υποχρεώσεων εγγραφής, είναι λιγότερο πιθανό να επικοινωνήσουν με τις αρχές πολίτες της ΕΕ και κάτοχοι τίτλων διαμονής που έχουν χορηγηθεί από κράτος μέλος της ΕΕ. Αυτό περιορίζει τις πιθανότητές τους να αναγνωριστούν ως θύματα εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, η μεταφορά των προσώπων αυτών στο κράτος μέλος καταγωγής τους στην ΕΕ μπορεί να είναι ταχεία, σε σύγκριση με τη διαδικασία επιστροφής υπηκόων τρίτων χωρών που προϋποθέτει την τήρηση συγκεκριμένων δικονομικών εγγυήσεων.

2. Μέτρα προστασίας έχουν αναπτυχθεί κυρίως στο πλαίσιο του κεκτημένου της ΕΕ για το άσυλο και τη μετανάστευση

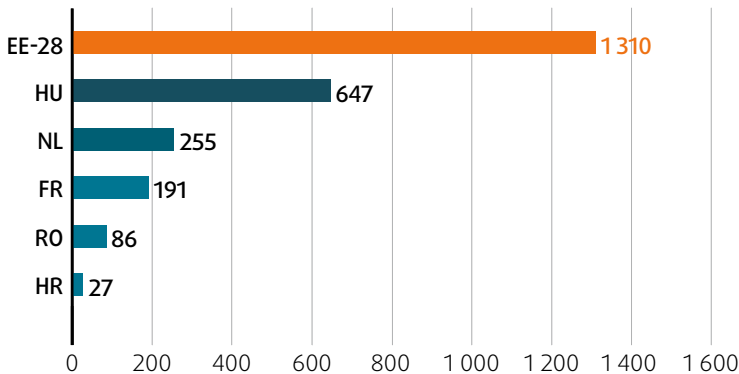
Τα μέτρα προστασίας που καθιερώνει το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο και τη μετανάστευση δεν εφαρμόζονται κατά κανόνα στους πολίτες της ΕΕ. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 24 της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#) και της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της ΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να θεωρούνται ασφαλείς χώρες καταγωγής, το οποίο σημαίνει ότι, εάν ένας υπήκοος της ΕΕ υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, η εν λόγω αίτηση πρέπει (με ορισμένες εξαιρέσεις) να κηρυχθεί μη παραδεκτή. Τα μέτρα προστασίας που προβλέπονται στο άρθρο 10 της [οδηγίας περί επιστροφής \(οδηγία 2008/115/ΕΚ\)](#) σχετικά με την επιστροφή και την απομάκρυνση ασυνόδευτων παιδιών εφαρμόζονται μόνο σε πρόσωπα που δεν είναι πολίτες κράτους μέλους της ΕΕ, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή της Ελβετίας. Το ίδιο ισχύει και για τη διευκόλυνση της υποβολής καταγγελιών βάσει των άρθρων 9 και 13 της [οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών \(οδηγία 2009/52/ΕΚ\)](#) για τα παιδιά που απασχολούνται παράνομα. Αρκετά εργαλεία τα οποία αναπτύχθηκαν για παιδιά μετανάστες σχεδιάστηκαν για παιδιά που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ και δεν εφαρμόζονται –ή εφαρμόζονται μόνο σε περιορισμένο βαθμό– σε παιδιά που προέρχονται από χώρες της ΕΕ.

3. Πολλά παιδιά είναι θύματα εμπορίας εντός της ΕΕ

Κορίτσια και αγόρια εξακολουθούν να είναι θύματα εμπορίας εντός της ΕΕ. Γίνονται θύματα εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών (ιδίως τα κορίτσια), την καταναγκαστική επαιτεία, τον εξαναγκασμό σε εγκληματικές δραστηριότητες και για άλλους σκοπούς.

Σύμφωνα με τη Δεύτερη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2018) και τη συλλογή δεδομένων για την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ (Data collection on trafficking in human beings in the EU) το 2018 (πίνακας 3.8.8), το 23 % του συνόλου των καταγεγραμμένων θυμάτων στην ΕΕ κατά τα έτη 2015-2016 ήταν παιδιά. Από τα 2 206 καταγεγραμμένα παιδιά θύματα, 1 310 ήταν πολίτες της ΕΕ, εκ των οποίων άνω του 84 % ήταν κορίτσια. Σε ό,τι αφορά την ιθαγένεια των καταγεγραμμένων παιδιών θυμάτων, οι χώρες της ΕΕ με τα περισσότερα θύματα ήταν η Ουγγαρία (647), οι Κάτω Χώρες (255), η Γαλλία (191), η Ρουμανία (86) και η Κροατία (27) (διάγραμμα 2). Τα δεδομένα αυτά αφορούν τα πρόσωπα τα οποία έρχονται σε επαφή με τις αρχές και με άλλες οργανώσεις. Υπάρχουν λόγοι να πιστεύουμε ότι πολλά θύματα δεν εντοπίζονται.

Διάγραμμα 2: Αριθμός καταγεγραμμένων παιδιών θυμάτων εμπορίας κατά την περίοδο 2015-2016· τα πέντε κράτη μέλη της ΕΕ με τα περισσότερα θύματα

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018 [Data collection on trafficking in human beings in the EU, πίνακας 3.8.8]

Παρότι η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα θύματα εμπορίας βάσει εθνικής καταγωγής, σε εκθέσεις κρατών μελών της ΕΕ υπογραμμίζεται η ιδιαίτερα ευάλωτη θέση των ατόμων που ανήκουν σε κοινότητες Ρομά, ιδίως των γυναικών και των παιδιών, καθώς οι διακινητές εκμεταλλεύονται τις συγγενικές σχέσεις. Όπως ανέφερε η Ευρωπόλ, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, στην έκθεσή της για την επικρατούσα κατάσταση όσον αφορά τα εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται στην εμπορία και στην εκμετάλλευση ανήλικων θυμάτων στην ΕΕ (*Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the EU – 2018*), τα παιδιά που προέρχονται από κοινότητες Ρομά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Στη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις ομάδες υψηλού κινδύνου για εμπορία ανθρώπων (*European Commission's study on high-risk groups for trafficking in human beings*) αναφέρεται αύξηση των γάμων ανηλίκων, ενώ θύματα και δράστες προέρχονται κυρίως από ορισμένες ομάδες εντός της κοινότητας των Ρομά. Η ομάδα εμπειρογνομόνων για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων (GRETA), η οποία παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, αναφέρει επίσης περιπτώσεις εμπορίας κοριτσιών Ρομά με σκοπό τον καταναγκαστικό γάμο.

Κίνδυνοι της ταχείας μεταφοράς στη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού

Τα κράτη μέλη της ΕΕ τείνουν να εφαρμόζουν μία από τις ακόλουθες τρεις προσεγγίσεις όταν εντοπίζουν παιδιά για τα οποία τεκμαίρεται ότι προέρχονται από χώρες της ΕΕ, είναι χωρίς τους γονείς τους και θεωρείται ότι χρήζουν προστασίας:

1. Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ εφαρμόζουν ad hoc λύσεις για κάθε περίπτωση, οι οποίες έχουν κυρίως ως αποτέλεσμα την ταχεία μεταφορά του παιδιού με τη συνήθη μέθοδο στο κράτος μέλος του οποίου αυτό έχει την ιθαγένεια ή της συνήθους διαμονής του, κατόπιν αρχικής επικοινωνίας με τις προξενικές υπηρεσίες.
2. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ εφαρμόζουν πιο διαρθρωτικές λύσεις που βασίζονται στο πλαίσιο συνεργασίας του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας], με διεξοδικότερη εκτίμηση της κατάστασης. Ωστόσο, τα κράτη μέλη της ΕΕ θεωρούν τον μηχανισμό αυτόν υπερβολικά αργό.
3. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν χρησιμοποιήσει διμερείς συμφωνίες μεταξύ χωρών μελών της ΕΕ για να διασφαλίσουν τη συνεργασία στη μεταφορά των παιδιών.

Η πρακτική των περισσότερων κρατών μελών –που συνίσταται στην ταχεία μεταφορά του παιδιού στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής του στην ΕΕ– βασίζεται στην παραδοχή ότι, καταρχήν, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι ασφαλή. Η πρακτική αυτή βασίζεται επίσης γενικά στο δικαίωμα του παιδιού να ζει με τους γονείς του, εκτός εάν αυτό θα αντέβαινε στο μείζον συμφέρον του παιδιού, βάσει του άρθρου 9 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Παρά τη μεγάλη σημασία που δίνεται στο δικαίωμα του παιδιού να ζει με τους γονείς του, οι αρχές πρέπει πρώτα να βεβαιώνονται ότι το παιδί θα είναι ασφαλές επιστρέφοντας στο οικογενειακό περιβάλλον. Προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των μέτρων και να βρεθούν μόνιμες λύσεις, κάθε δράση πρέπει να αναλαμβάνεται κατόπιν ιδιαίτερης εκτίμησης των συγκεκριμένων περιστάσεων σε ό,τι αφορά το παιδί, συμπεριλαμβανομένων των περιστάσεων λόγω των οποίων στερείται το παιδί γονικής φροντίδας και χρήζει προστασίας. Απαιτείται επίσης εκτίμηση της οικογένειας προκειμένου να αξιολογηθεί αν η επιστροφή θα ήταν ενδεδειγμένη σε περιπτώσεις στις οποίες η οικογένεια ενδέχεται να είναι υπεύθυνη για την κατάσταση, για παράδειγμα, επειδή «προσέφερε» το παιδί στον διακινητή, κακοποίησε το παιδί σωματικά, ψυχολογικά ή σεξουαλικά ή έδιωξε το παιδί από την οικογενειακή εστία.

Σε περιπτώσεις εμπορίας εντός της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή υπογραμμίζει ότι η οικογένεια διαδραματίζει συχνά ενεργό ρόλο στην εκμετάλλευση των παιδιών της. Ενώ σε κάποιες περιπτώσεις τα παιδιά είναι θύματα εμπορίας μεμονωμένα, σε άλλες περιπτώσεις εμπλέκονται και οι γονείς, είτε ως θύματα εμπορίας και αυτοί είτε ως δράστες.

Εμπορία παιδιών εντός της ΕΕ: ανάμειξη των γονέων

«Μία από τις κυριότερες πτυχές του φαινομένου αυτού είναι ο ρόλος της οικογένειας. Η Ευρωπαϊκή λαμβάνει τακτικά πληροφορίες για περιπτώσεις παιδιών που πωλούνται σε εγκληματικά δίκτυα από τους γονείς τους, καθώς οι εγκληματίες εκμεταλλεύονται τη φτώχεια των οικογενειών. Σε άλλες περιπτώσεις, οι ίδιοι οι γονείς συμμετέχουν στην εμπορία και την εκμετάλλευση των παιδιών τους».

Έκθεση της Ευρωπαϊκής για την επικρατούσα κατάσταση, με τίτλο: Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of under-age victims in the European Union, 2018, σ. 8.

Η αυτόματη και ταχεία μεταφορά χωρίς κατάλληλη εκτίμηση της κατάστασης ενέχει και άλλους κινδύνους, όπως καταδεικνύεται στο [διάγραμμα 3](#). Για παράδειγμα, τα παιδιά μπορεί να βρεθούν εκεί όπου υπέστησαν κακοποίηση ή έπεσαν

θύματα εμπορίας, με κίνδυνο να γίνουν εκ νέου θύματα. Η ταχεία μεταφορά μπορεί επίσης να υπονομεύσει τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με έγκλημα εμπορίας, εμποδίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη δίωξη των δραστών, ή να στερήσει το παιδί από την κατάλληλη βοήθεια και προστασία.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των μέτρων και να βρεθούν μόνιμες λύσεις, κάθε δράση πρέπει να αναλαμβάνεται κατόπιν ιδιαίτερης εκτίμησης των συγκεκριμένων περιστάσεων που συνδέονται με το παιδί, συμπεριλαμβανομένων των περιστάσεων λόγω των οποίων το παιδί στερείται γονικής φροντίδας και/ή χρήζει προστασίας.

Διάγραμμα 3: Πιθανοί κίνδυνοι από τη μεταφορά παιδιών με τη συνήθη μέθοδο στο κράτος μέλος της ΕΕ από το οποίο κατάγονται

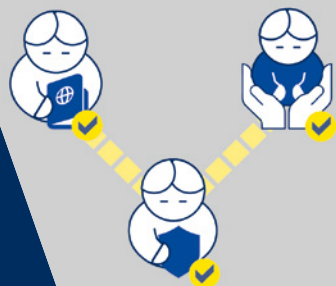
Πηγή: FRA, 2019

Οι αρχές θα πρέπει να αποτρέπουν το ενδεχόμενο τα παιδιά που επιστρέφουν στο κράτος μέλος καταγωγής τους να γίνουν εκ νέου θύματα εμπορίας (είτε μετακινούμενα ξανά προς το κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο εντοπίστηκαν είτε προς άλλο κράτος μέλος της), με αποτέλεσμα να χρήζουν εκ νέου προστασίας. Τα βιώσιμα μέτρα διασφαλίζουν επίσης την αποδοτική χρήση των δημόσιων ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων των κρατών μελών της ΕΕ.

Ο παρών οδηγός επικεντρώνεται στην εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού σε αρχικό στάδιο και προορίζεται να στηρίξει τη δράση που είναι καταλληλότερη για το παιδί και περισσότερο βιώσιμη.

→ Στο παράρτημα 2 παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος εκθέσεων με πληροφορίες σχετικά με παιδιά τα οποία είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων ή άλλου είδους εκμετάλλευσης από εγκληματικές ομάδες.

Μέρος 1: Νομικό πλαίσιο και πλαίσιο για την προστασία των παιδιών

Στο μέρος 1 περιγράφονται το σχετικό νομικό πλαίσιο και οι αρχές που διέπουν την προστασία των παιδιών στις οποίες βασίζεται ο παρών οδηγός. Αρκετές διεθνείς και ευρωπαϊκές νομικές πράξεις έχουν ως αντικείμενο την προστασία των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους. Οι τέσσερις αρχές που διέπουν την προστασία των παιδιών και κατοχυρώνονται στη [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) θα πρέπει να καθοδηγούν τον αναγνώστη κατά την εφαρμογή των προτεινόμενων δράσεων που περιγράφονται στο μέρος 2. Οι δράσεις που αναλαμβάνονται για τη στήριξη των παιδιών πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο ενός εθνικού ολοκληρωμένου συστήματος προστασίας των παιδιών.

1.1. Νομικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται συνοπτικά οι σημαντικότερες νομικές πράξεις οι οποίες πλαισιώνουν τις συμβουλές που παρέχονται στον παρόντα οδηγό. Πέραν των γενικών διατάξεων για την προστασία των παιδιών, εφαρμόζονται και νομικές πράξεις από διαφορετικούς τομείς του δικαίου για την προστασία των παιδιών σε διασυνοριακές υποθέσεις. Οι εν λόγω νομικές πράξεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: νομικές πράξεις για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας, νομικές πράξεις για την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων και νομικές πράξεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Απεικονίζονται στο [διάγραμμα 4](#).

Διάγραμμα 4: Συναφείς νομικές πράξεις

Σημειώσεις: Νομικές πράξεις της ΕΕ με γαλάζιο χρώμα. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα τελεί υπό αναθεώρηση και το νέο κείμενο αναμένεται ενδεχομένως το 2019.

Πηγή: FRA, 2019

→ Για πλήρη κατάλογο των σχετικών δεσμευτικών και μη δεσμευτικών νομικών πράξεων, βλ. [παράρτημα 1: Νομικά κείμενα αναφοράς](#).

1. Γενικές νομικές πράξεις για την προστασία των παιδιών

Τα δύο κύρια έγγραφα που περιέχουν γενικούς κανόνες για την προστασία των παιδιών είναι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού.

- Ο [Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ](#) ορίζει στο άρθρο 24 ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους, καθώς και το δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους (άρθρο 24 παράγραφος 1)· σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον τους (άρθρο 24 παράγραφος 2)· επίσης τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να διατηρούν τακτικές προσωπικές σχέσεις και απευθείας επαφές με τους δύο γονείς τους (άρθρο 24 παράγραφος 3). Το άρθρο 5 παράγραφος 3 απαγορεύει την εμπορία των ανθρωπίνων όντων.
- Η [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#), την οποία έχουν κυρώσει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εγγυάται ευρύ φάσμα ατομικών, πολιτιστικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των παιδιών. Η σύμβαση θεσπίζει την υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ να προστατεύουν τα παιδιά από κάθε μορφή βίας, βιαιοπραγιών, παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας (άρθρο 19). Το άρθρο 20 εγγυάται ειδική προστασία και βοήθεια για τα παιδιά που στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό περιβάλλον τους. Η σύμβαση προβλέπει επίσης προστασία από κάθε μορφή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής (άρθρα 34 έως 36), καθώς και την υποχρέωση διευκόλυνσης της σωματικής και ψυχολογικής ανάρρωσης και της κοινωνικής επανένταξης των παιδιών θυμάτων εκμετάλλευσης, κακοποίησης ή παραμέλησης (άρθρο 39). Τα δικαιώματα αυτά αναγνωρίζονται σε κάθε παιδί στη δικαιοδοσία των συμβαλλόμενων κρατών. Το [προαιρετικό πρωτόκολλο σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία](#) περιέχει περαιτέρω ορισμούς και μέτρα προστασίας.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Κατευθύνσεις του ΟΗΕ για τα ασυνόδευτα παιδιά

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το εποπτικό όργανο που συστάθηκε με τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, παρέχει κατευθύνσεις σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 6. Στο σχόλιο αυτό εξετάζονται οι ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών, όπως αρχική εκτίμηση, διορισμός επιτρόπου, οικογενειακή επανένωση, μόνιμες λύσεις και μέτρα για την αποφυγή εκ νέου εμπορίας. Παρότι δεν έχουν νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα, τα γενικά σχόλια της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχουν καθοδήγηση για την ερμηνεία των διατάξεων της σύμβασης.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 2005.

2. Νομικές πράξεις για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας

Με τον [κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα](#) [Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας], θεσπίζεται ένας ενιαίος δικαστικός χώρος εντός της ΕΕ. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αστικές υποθέσεις που αφορούν «την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας» [άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 5, ο κανονισμός καλύπτει όλες τις αποφάσεις σε θέματα γονικής μέριμνας, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας του παιδιού. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός καλύπτει θέματα όπως τα δικαιώματα επιμέλειας, η επιτροπεία, η προστασία του παιδιού σε σχέση με την περιουσία του και η τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα. Κατά το ΔΕΕ, ο όρος «αστικές υποθέσεις» περιλαμβάνει μέτρα τα οποία, από την άποψη του δικαίου κράτους μέλους, εμπίπτουν στο δημόσιο δίκαιο, όπως απόφαση ανάθεσης της επιμέλειας παιδιού σε τρίτους (C-435/06). Ο κανονισμός δεν περιορίζεται σε αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήρια, αλλά εφαρμόζεται σε κάθε απόφαση εκδιδόμενη από αρχή που έχει δικαιοδοσία σε θέματα τα οποία υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του, όπως οι αρχές κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας του παιδιού.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3, ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εξαιρουμένης της Δανίας. Επιβάλλει την αναγνώριση και την εκτέλεση όλων των αποφάσεων που εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές εντός της ΕΕ βάσει ενός κοινού συνόλου κανόνων. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός αυτός

διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην προστασία των παιδιών εντός της ΕΕ όταν υπάρχει κάποιο στοιχείο που αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) και την αιτιολογική σκέψη 10, ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα δεν εφαρμόζεται σε μέτρα που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα ποινικών αδικημάτων που διαπράχθηκαν από παιδιά. Το ΔΕΕ έχει επισημάνει ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε «μέτρο κρατήσεως παιδιού ως κύρωση για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος», αλλά εφαρμόζεται στη διασυνοριακή τοποθέτηση παιδιού σε ίδρυμα όπου το παιδί στερείται την ελευθερία του για θεραπευτικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς (βλ. ΔΕΕ, C-92/12 PPU, σκέψεις 65-66).

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών.

Στην ΕΕ, ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα υπερισχύει της Σύμβασης της Χάγης του 1996 εάν το ενδιαφερόμενο παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ και η υπόθεση αφορά θέμα που διέπεται από τον κανονισμό. Εξ αντιδιαστολής, εάν δεν αποδεικνύεται ότι το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος της ΕΕ αλλά είναι παρόν στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ, εφαρμόζεται η Σύμβαση της Χάγης του 1996. Ο κανονισμός υπερισχύει πάντοτε όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων άλλων κρατών μελών της ΕΕ (άρθρο 61 του κανονισμού).

Η κύρια διαφορά μεταξύ του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 είναι ότι, σε αντίθεση με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996, ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα δεν περιέχει κανόνες σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο. Επομένως, σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο, θα εφαρμόζεται η σύμβαση (άρθρα 15 έως 22).

Το 2016 ξεκίνησε διαδικασία αναθεώρησης του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, η οποία θα ολοκληρωθεί το καλοκαίρι του 2019. Το επικαιροποιημένο κείμενο θα ενισχύσει ορισμένες από τις διατάξεις που αναφέρονται στον παρόντα πρακτικό οδηγό.

Τέλος, η Σύμβαση της Βιέννης περί των Προξενικών Σχέσεων επιβάλλει σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος να παρέχει στήριξη μέσω των προξενικών αρχών του στα παιδιά από το εν λόγω κράτος τα οποία βρίσκονται σε άλλο κράτος. Για παράδειγμα, η σύμβαση υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να παρέχουν νομική και

άλλη βοήθεια σε παιδί το οποίο κρατείται για τη διάπραξη αδικήματος [άρθρο 36 στοιχείο γ)] ή να διαφυλάσσουν τα συμφέροντα του παιδιού, ιδίως όσον αφορά την επιτροπεία (άρθρο 5).

3. Νομικές πράξεις στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης και της προστασίας των θυμάτων

Όταν ξεκινά η ποινική διαδικασία, ορισμένοι μηχανισμοί προστασίας εφαρμόζονται σε όλα τα θύματα εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, βάσει της [οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων](#) (οδηγία 2012/29/ΕΕ). Επιπλέον, τα άρθρα 22 και 24 προβλέπουν ειδικές εγγυήσεις για τα παιδιά κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Με την [οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#) (οδηγία 2011/93/ΕΕ σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας) θεσπίζεται σειρά εγγυήσεων και μέτρων προστασίας για παιδιά που πέφτουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Επιπλέον, στην οδηγία παρατίθενται οι ορισμοί διαφόρων ειδών σεξουαλικών αδικημάτων και προβλέπονται ποινές, επιβαρυντικές περιστάσεις και προληπτικά μέτρα.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός της Ιρλανδίας, έχουν κυρώσει τη [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης](#) (Σύμβαση του Lanzarote).

Διαδικτυακή σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών: η πιο ανησυχητική πτυχή της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο

«Η διαδικτυακή σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών παραμένει η πιο ανησυχητική πτυχή της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο. Παρότι η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών προϋπήρχε της εμφάνισης του διαδικτύου, η διαδικτυακή διάσταση του εγκλήματος αυτού έχει επιτρέψει στους δράστες να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους μέσω διαδικτύου και να αποκτούν υλικό σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών σε τέτοια ποσότητα, που θα ήταν αδιανόητη πριν από μια δεκαετία. Ο αυξανόμενος αριθμός ολοένα και μικρότερων παιδιών με πρόσβαση σε συσκευές με δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχει στους δράστες τη δυνατότητα να προσεγγίζουν παιδιά με τρόπους που είναι απλά αδύνατοι σε μη διαδικτυακό περιβάλλον. Η τάση αυτή έχει σημαντικές συνέπειες για τους τρόπους λειτουργίας της διαδικτυακής σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών».

Ευρωπαϊκή, Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA), 2018, κεφάλαιο 5.

Επιπλέον, η οδηγία σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά προβλέπει μια σειρά δικονομικών εγγυήσεων για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Σκοπός της οδηγίας είναι η διασφάλιση ότι τα παιδιά είναι ικανά να κατανοούν και να παρακολουθούν την εν λόγω διαδικασία και να ασκούν το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη, η πρόληψη της υποτροπής των παιδιών και η προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης. Τα κράτη μέλη της ΕΕ έπρεπε να ενσωματώσουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τον Ιούνιο του 2019.

4. Νομικές πράξεις για την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Η οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της) είναι η βασική νομική πράξη της ΕΕ που προστατεύει τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων έχουν δικαιώματα. Έχουν δικαιώματα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ποινική διαδικασία, και το δικαίωμά τους σε συνδρομή και στήριξη δεν εξαρτάται από τη συμμετοχή τους στη διαδικασία αυτή. Τα θύματα δικαιούνται ενημέρωση, στέγη, υλική βοήθεια, ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη, νομική αρωγή και προστασία κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Ορισμένα θύματα ενδέχεται να έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω ιδιαίτερων περιστάσεων, όπως εγκυμοσύνη, κατάσταση της υγείας, αναπηρία, διανοητική ή ψυχολογική διαταραχή ή σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας την οποία ενδέχεται να έχουν υποστεί. Το άρθρο 11 παράγραφος 7 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και το άρθρο 22 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων επιβάλλουν στα κράτη μέλη να εξετάζουν τις ανάγκες αυτές βάσει ατομικής αξιολόγησης.

Το νομικό πλαίσιο και το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου και έχουν ως γνώμονα τις ανάγκες του παιδιού, αναγνωρίζοντας ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη η ηλικία, το φύλο και οι ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών θυμάτων, όπως η φροντίδα, η υγεία και η εκπαίδευσή τους.

Τα άρθρα 13 έως 16 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων θεσπίζουν πρόσθετα μέτρα προστασίας για τα παιδιά θύματα εμπορίας, συμπεριλαμβανομένου του τεκμηρίου της παιδικής ηλικίας, της επιτροπείας ασυνόδευτων παιδιών, της εφαρμογής προσαρμοσμένης προσέγγισης υπηρεσιών υποστήριξης και της παροχής αυξημένης προστασίας σε ποινικές διαδικασίες. Η

οδηγία πρέπει να εφαρμόζεται με γνώμονα το ύψιστο συμφέρον του παιδιού, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Ειδικοί κανόνες σχετικά με τους τίτλους διαμονής για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων που συνεργάζονται με τις αρχές καθορίζονται στην οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου.

Εμπορία παιδιών: εναπομένοντα κενά στη μεταφορά της νομοθεσίας της ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη των κρατών μελών της

«Η παρούσα επισκόπηση καταδεικνύει ότι τα κράτη μέλη έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τη μεταφορά [της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων] στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης, κυρίως όσον αφορά: τα ειδικά μέτρα για την προστασία των παιδιών, το τεκμήριο της παιδικής ηλικίας και την εκτίμηση της ηλικίας των παιδιών, την προστασία πριν και κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, την πρόσβαση σε άνευ όρων συνδρομή, την αποζημίωση, τη μη επιβολή κυρώσεων, την παροχή συνδρομής και στήριξης στο μέλος της οικογένειας ενός παιδιού θύματος, καθώς και την πρόληψη».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), «Έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση του κατά πόσον τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1», σ. 19.

Συναφείς εν προκειμένω είναι και άλλες νομικές πράξεις σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο: η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και το πρωτόκολλό της (Πρωτόκολλο του Παλέρμ) «για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών» και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν κυρώσει και τις δύο αυτές νομικές πράξεις.

Ένας εύχρηστος οδηγός σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ τον οδηγό με τίτλο «Τα δικαιώματα της ΕΕ για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων», ο οποίος παρέχει πρακτική και σφαιρική επισκόπηση των δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας

ανθρώπων, με βάση τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, τη νομοθεσία της ΕΕ και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), «Τα δικαιώματα της ΕΕ για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων».

1.2. Αρχές που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού

Στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού καθορίζονται τέσσερις βασικές αρχές, οι οποίες καθοδηγούν τα συμβαλλόμενα κράτη κατά την εφαρμογή και ερμηνεία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη σύμβαση και περιλαμβάνουν:

- το καθήκον να διασφαλίζεται ότι σε όλες τις αποφάσεις και ενέργειες που αφορούν το παιδί λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού·
- την υποχρέωση να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του, τον βαθμό ωριμότητας και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του·
- τα δικαιώματα του παιδιού στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη και
- την απαγόρευση των διακρίσεων.

Ο πίνακας 1 απεικονίζει πώς αντικατοπτρίζονται οι εν λόγω αρχές στις συναφείς διεθνείς και ενωσιακές νομικές πράξεις.

Πίνακας 1: Αρχές που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού σε διεθνείς και ενωσιακές νομικές πράξεις

Νομική πράξη	Αρχή			
	Μείζον συμφέρον	Δικαίωμα ακρόασης	Δικαίωμα στη ζωή και την ανάπτυξη	Απαγόρευση διακρίσεων
Διεθνείς νομικές πράξεις				
Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού	Άρθρο 3	Άρθρο 12	Άρθρο 6	Άρθρο 2
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της εμπορίας ανθρώπων	Άρθρα 10, 14, 16, 28	—	—	Άρθρο 3

Συμβούλιο της Ευρώπης – Σύμβαση του Lanzarote	Προοίμιο, άρθρο 14 παράγραφος 3, άρθρο 30 παράγραφος 1, άρθρο 31 παράγραφος 1	Άρθρο 9 παράγραφος 1, άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο γ), άρθρο 35 παράγραφος 1, άρθρο 36 παράγραφος 2	–	Άρθρο 2
Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των παιδιών	Προοίμιο, άρθρα 8, 9	Άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο β)	–	–
Ενωσιακές νομικές πράξεις				
Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ	Άρθρο 24 παράγραφος 2	Άρθρο 24 παράγραφος 1	Άρθρο 2	Άρθρο 21
Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Αιτιολογική σκέψη 8, άρθρο 13	Άρθρο 14	–	–
Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Αιτιολογική σκέψη 14, άρθρο 1 παράγραφος 2	Αιτιολογικές σκέψεις 41, 42, άρθρο 10	Αιτιολογική σκέψη 66	Αιτιολογικές σκέψεις 9, 66
Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών	Αιτιολογικές σκέψεις 2, 6, 30, άρθρο 18	–	–	–
Κανονισμός Βρυξέλλες IIa	Αιτιολογική σκέψη 12, άρθρα 12, 15, 23	Αιτιολογική σκέψη 19, άρθρο 11 παράγραφος 2, άρθρο 23 στοιχεία β) και δ), άρθρο 41 παράγραφος 2 στοιχείο γ), άρθρο 42 παράγραφος 2 στοιχείο α)	–	Άρθρο 59

Σημείωση: – = άνευ αντικείμενου

Πηγή: FRA, 2019

Οι τέσσερις αυτές αρχές πρέπει να καθοδηγούν τον αναγνώστη κατά την εφαρμογή των 10 δράσεων που παρατίθενται στο μέρος 2. Στις δράσεις 3 και 4 του μέρους 2 εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή του μείζονος συμφέροντος και να επιτελείται το καθήκον δέουσας συνεκτίμησης της γνώμης του παιδιού. Το δικαίωμα στη ζωή και στην ανάπτυξη επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίζουν –στον μέγιστο δυνατό βαθμό– την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού. Στην προκειμένη περίπτωση, η «ανάπτυξη» θεωρείται ότι περιλαμβάνει τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων υποχρεώνει τα κράτη να σέβονται τα δικαιώματα που προβλέπονται στη [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#) και να εγγυώνται τα δικαιώματα αυτά σε κάθε παιδί εντός της δικαιοδοσίας τους, χωρίς κανενός είδους διακρίσεις. Θα πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες προστασίας, ανεξαρτήτως της κατάστασης του παιδιού ή των γονέων/νόμιμων κηδεμόνων, συμπεριλαμβανομένης της εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής τους.

1.3. Ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 της [Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού](#), τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προστατεύουν τα παιδιά από κάθε μορφή βίας, βιαιοπραγιών ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, με νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα.

Στο άρθρο 19 παράγραφος 2 της σύμβασης προβλέπεται επίσης ότι αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν κοινωνικά προγράμματα για την παροχή υποστήριξης στο παιδί, καθώς και άλλες μορφές πρόνοιας, και για τον χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και τη δικαστική παρέμβαση. Ένα ολιστικό σύστημα προστασίας των παιδιών απαιτεί την πρόβλεψη σφαιρικών και ολοκληρωμένων μέτρων που καλύπτουν όλα όσα προσδιορίζονται στο άρθρο 19 παράγραφος 2, σύμφωνα με την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, [General Comment No 13](#) (Γενικό Σχόλιο αριθ. 13).

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας των παιδιών θέτει το παιδί στο επίκεντρο. Διασφαλίζει ότι κάθε άτομο, οργανισμός και σύστημα ουσιώδους σημασίας –εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, δικαιοσύνη, κοινωνία των πολιτών, τοπική κοινότητα, οικογένεια– θα εργάζεται συντονισμένα για την προστασία του παιδιού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε 10 αρχές για τα ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών για την καθοδήγηση της μεταρρύθμισης των συστημάτων προστασίας των παιδιών στα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι 10 αρχές είναι οι εξής:

1. Κάθε παιδί αναγνωρίζεται, αντιμετωπίζεται με σεβασμό και προστατεύεται ως κάτοχος δικαιωμάτων, με αδιαπραγμάτευτα δικαιώματα στην προστασία.
2. Κανένα παιδί δεν υφίσταται διακρίσεις.
3. Τα συστήματα προστασίας των παιδιών περιλαμβάνουν προληπτικά μέτρα.
4. Οι οικογένειες υποστηρίζονται στον ρόλο τους ως πρωταρχικών υπεύθυνων παροχής φροντίδας.
5. Οι κοινωνίες γνωρίζουν και υποστηρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να μην υφίσταται καμία μορφή βίας.
6. Τα συστήματα προστασίας των παιδιών εγγυώνται κατάλληλη φροντίδα, βάσει των διεθνών προτύπων: [Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών](#).
7. Τα συστήματα προστασίας των παιδιών διαθέτουν διακρατικούς και διασυνοριακούς μηχανισμούς.
8. Το παιδί τυγχάνει στήριξης και προστασίας.
9. Εκπαίδευση σχετικά με τον εντοπισμό κινδύνων.
10. Ύπαρξη ασφαλών, ευρέως προβλεπόμενων, εμπιστευτικών και προσβάσιμων μηχανισμών αναφορών.

Η τρίτη αρχή αφορά την πρόληψη. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να προσδιοριστούν και να αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτια ώστε να μην τίθενται σε κίνδυνο τα παιδιά και οι νέοι. Οι παράγοντες που τα καθιστούν ευάλωτα μπορεί να είναι ατομικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί ή πολιτιστικοί. Συγκεκριμένα, η ευάλωτη θέση μπορεί να συναρτάται με την προσωπική κατάσταση του παιδιού, το οικογενειακό πλαίσιο, την οικονομική κατάσταση και τη ζήτηση για ορισμένο είδος εκμετάλλευσης. Οι αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των παιδιών θα πρέπει να εξετάζουν όλους αυτούς τους παράγοντες κινδύνου όταν λαμβάνουν μέτρα πρόληψης: το ίδιο ισχύει και για τις άλλες εθνικές και τοπικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εκπαίδευση, την υγεία, την ένταξη, την απασχόληση κ.λπ.

Τα παιδιά είναι μια ομάδα ιδιαίτερα ευάλωτη στην εμπορία ανθρώπων, αν και αυτή η ευάλωτη θέση τους δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που θέτει τα παιδιά σε κίνδυνο. Η εμπορία ανθρώπων είναι εξαιρετικά επικερδής μορφή οργανωμένου εγκλήματος, η οποία υποκινείται από τη ζήτηση που οδηγεί στην εκμετάλλευση. Οι διακινητές εκμεταλλεύονται ευκαιρίες, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών κενών και όλων των στοιχείων που καθιστούν ευάλωτο ένα άτομο —είτε

διαρθρωτικού είτε συγκυριακού χαρακτήρα— στοχεύοντας, μεταξύ άλλων, γυναίκες και παιδιά, την κοινότητα Ρομά και τα άτομα με αναπηρία.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Η ομάδα εμπειρογνομόνων για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων (GRETA) ανέφερε ότι οι Ρομά είναι εξαιρετικά ευάλωτοι στην εμπορία ανθρώπων εξαιτίας των διαρθρωτικών μορφών διακρίσεων λόγω εθνοτικής προέλευσης και φύλου, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, που έχουν ως αποτέλεσμα χαμηλό επίπεδο εκπαιδευτικών επιδόσεων, υψηλά επίπεδα ανεργίας, οικογενειακή βία και δύσκολες συνθήκες διαβίωσης που επηρεάζουν κυρίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Τα μη δηλωμένα παιδιά διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. GRETA (2018), «Trafficking in children», θεματικό κεφάλαιο της έκτης γενικής έκθεσης, στον ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η ενίσχυση της οικογένειας που δυσκολεύεται να φροντίσει τα παιδιά της αποτελεί τρόπο πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων. Αυτή η ενίσχυση έχει ιδιαίτερη σημασία όταν η ίδια η οικογένεια εμπλέκεται ενδεχομένως στην εμπορία ή στην εκμετάλλευση των παιδιών της, όταν η οικογένεια ζητεί από το παιδί να φύγει από την οικογενειακή εστία και να βοηθήσει στην εξεύρεση οικονομικών πόρων ή όταν τα παιδιά εγκαταλείπουν την οικογενειακή εστία για να ξεφύγουν από τη βία. Τα παιδιά που προέρχονται από τέτοια περιβάλλοντα ενδέχεται να αποτελέσουν στόχο των διακινήτων και να παρασυρθούν από τις υποσχέσεις τους. Μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για την πρόληψη της κακοποίησης ή της εκμετάλλευσης θα μπορούσε να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, γενικές παρεμβάσεις κοινωνικής εργασίας, συμβουλευτικά μαθήματα για τους γονείς, στήριξη στο σπίτι, κοινωνικές παροχές, προγράμματα απασχόλησης για παιδιά και νέους, καθώς και εκπαίδευση για οικογένειες σχετικά με την έκταση των κινδύνων εμπορίας που αντιμετωπίζουν τα παιδιά όταν χωρίζονται από την οικογένειά τους ή αναζητούν επαγγελματικές/εκπαιδευτικές ευκαιρίες στο εξωτερικό.

Όταν τα μέτρα που στοχεύουν συγκεκριμένα ζητήματα ή συγκεκριμένες ομάδες παιδιών δεν αποτελούν μέρος του συνολικού πλαισίου προστασίας, το σύστημα προστασίας των παιδιών κατακερματίζεται. Τα παιδιά συχνά αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα προστασίας, και ο κατακερματισμός σημαίνει ότι δεν θα λάβουν συνολική βοήθεια ή δεν θα αποτελέσουν αντικείμενο συνολικής λύσης.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Χαρτογράφηση των συστημάτων προστασίας των παιδιών

Ο FRA διεξήγαγε έρευνα για τη χαρτογράφηση των εθνικών συστημάτων προστασίας των παιδιών στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ. Οι πληροφορίες καλύπτουν πέντε τομείς: νομοθετικό πλαίσιο, αρμόδιες εθνικές αρχές, ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, διαδικασίες εντοπισμού και αναφοράς καθώς και διαδικασίες υπαγωγής παιδιών σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας και συστήματα παρακολούθησης. Από τη χαρτογράφηση προκύπτει ότι ο κατακερματισμός των εθνικών νομοθετικών πλαισίων εμποδίζει ορισμένες ομάδες παιδιών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση σε κάποια δικαιώματα και να λάβουν κατάλληλες και καλής ποιότητας υπηρεσίες: παιδιά με αναπηρία· παιδιά που ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες· παιδιά σε συστήματα δικαιοσύνης για ανηλίκους· παράτυποι μετανάστες· ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά. Από τη χαρτογράφηση προέκυψε επίσης ότι μόνο 13 κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν συγκεκριμένη εθνική πολιτική ή στρατηγική για την προστασία των παιδιών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA, «*Mapping child protection systems in the EU*» και «*National policy framework (action plan or strategy)*» στον [ιστότοπο του FRA](#).

Αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν θεσπίσει τυποποιημένες επιχειρησιακές διαδικασίες και πρωτόκολλα για την αντιμετώπιση περιπτώσεων στις οποίες υπάρχουν υπόνοιες για παιδιά θύματα εμπορίας. Οι διαδικασίες και τα πρωτόκολλα συμβάλλουν στη διασφάλιση ομαλής συνεργασίας και σαφούς καταμερισμού των ρόλων και των αρμοδιοτήτων σε κάθε κράτος μέλος. Ταυτόχρονα, οι συγκεκριμένες διαδικασίες που αναπτύσσονται για τα παιδιά θύματα εμπορίας πρέπει να αποτελούν μέρος του συνολικού εθνικού συστήματος προστασίας των παιδιών και όχι να διεξάγονται παράλληλα με αυτό.

Η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να αποτελεί μέρος των γενικών υπηρεσιών προστασίας των παιδιών. Ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδικής προστασίας χρειάζεται μεν εμπειρογνωσία και λήψη μέτρων σε συγκεκριμένα ζητήματα, αλλά τα εντάσσει στο πλαίσιο του συνολικού συστήματος. Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση μπορεί να ανταποκριθεί σε διάφορες καταστάσεις με τις οποίες ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπο ένα παιδί. Ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, τόσο στη χώρα ιθαγένειάς τους όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο.

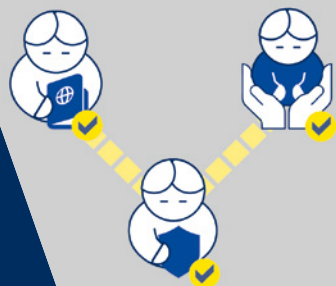

Δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνέχεια της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων

«Η Επιτροπή θα στηρίξει τα κράτη μέλη ώστε να παρέχουν πλήρη και προσιτή προστασία και θα βοηθήσει την ένταξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες του κάθε φύλου. Επίσης, θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλές σχετικά με την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο των υπηρεσιών με γνώμονα το παιδί –συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας, της υγείας και της εκπαίδευσης για τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων– λαμβάνοντας υπόψη το φύλο, την ηλικία και τις ειδικές ανάγκες κάθε παιδιού. Τέλος, η Επιτροπή θα προωθήσει την εφαρμογή των “10 αρχών της ΕΕ για τα ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών” (10 *Principles for integrated child protection systems*)».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), Ανακοίνωση για την έκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και για τον καθορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων, σ. 5.

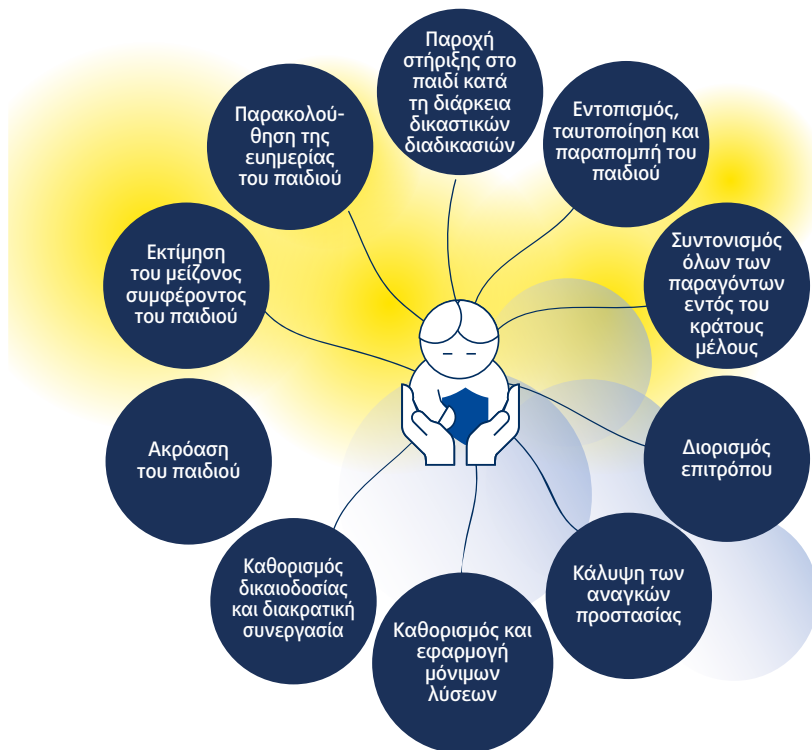
Μέρος 2: 10 αναγκαίες δράσεις για την προστασία των παιδιών

Στο μέρος 2 του παρόντος οδηγού περιγράφονται 10 δράσεις για την προστασία των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους.

Στο **διάγραμμα 5** απεικονίζονται οι δράσεις των οποίων η πραγματοποίηση πρέπει να εξετάζεται από τη στιγμή του εντοπισμού ενός παιδιού έως την εξεύρεση και την εφαρμογή μόνιμης λύσης. Δεν υπάρχει αυστηρή χρονολογική σειρά για τις 10 δράσεις. Ορισμένες εξ αυτών αφορούν όλα τα στάδια, όπως η «ακρόαση του παιδιού». Ανάλογα με την περίπτωση, τον εθνικό μηχανισμό παραπομπής και τους διάφορους εμπλεκόμενους φορείς σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο, ορισμένες δράσεις μπορούν να υλοποιούνται παράλληλα ή με διαφορετική σειρά.

Διάγραμμα 5: 10 δράσεις για τη στήριξη των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας τα οποία βρίσκονται σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Πηγή: FRA, 2019

Για την εφαρμογή των 10 δράσεων, ο αναγνώστης θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ακόλουθες τέσσερις οριζόντιες απαιτήσεις.

Πρόληψη: κάθε πρόσωπο που έρχεται σε επαφή με παιδιά θα πρέπει να προλαμβάνει κάθε μορφή βίας. Τα μέτρα πρόληψης εντάσσονται στα μέτρα προστασίας τα οποία υποχρεούνται να λαμβάνουν τα συμβαλλόμενα κράτη βάσει του άρθρου 19 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού. Η πρόληψη θα μπορούσε να περιλαμβάνει δράσεις για τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με την ευάλωτη θέση των θυμάτων και τους παράγοντες που την ευνοούν. Η

πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων είναι πολύπλευρη και πρέπει να στοχεύει πολλές οργανώσεις και άτομα στην αλυσίδα εμπορίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται σε ορισμένες ομάδες ευάλωτων αγοριών και κοριτσιών, με αμείωτη εγγήγορση στην εξέλιξη της κατάστασης, ώστε να είναι δυνατή η έγκαιρη παρέμβαση. Διαρθρωτικές μορφές διακρίσεων λόγω φύλου και εθνοτικής καταγωγής έχουν ιδιαίτερο αντίκτυπο στα κορίτσια, καθώς και στα παιδιά που προέρχονται από την κοινότητα Ρομά. Κάποια από τα παιδιά αυτά έχουν υποστεί κακομεταχείριση, ζουν στον δρόμο ή σε ορφανοτροφεία και ιδρύματα. Τα μέτρα πρόληψης δεν συνίστανται μόνο στην αρκούντως έγκαιρη παρέμβαση σε μεμονωμένες περιπτώσεις, αλλά και στην εξασφάλιση μηχανισμών στήριξης της οικογένειας, παρεμβάσεων κοινωνικής εργασίας, προγραμμάτων απασχόλησης, εναλλακτικών λύσεων αντί της φροντίδας σε ιδρύματα και ευρύτερων μέτρων πολιτικής.

Εγγυήσεις της προστασίας των παιδιών και έλεγχος ιστορικού του προσωπικού: οι οργανώσεις που εργάζονται απευθείας με παιδιά πρέπει να διαθέτουν σύστημα για την πρόληψη κάθε προσβολής των δικαιωμάτων των παιδιών από το ίδιο το προσωπικό τους. Τα σχετικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν πολιτική σχετικά με τον χειρισμό των ισχυρισμών περί κακοποίησης παιδιών, μηχανισμό υποβολής καταγγελιών φιλικό προς τα παιδιά, καθώς και έλεγχο του ποινικού μητρώου πριν από τον διορισμό προσωπικού που πρόκειται να εργαστεί με παιδιά για προηγούμενες καταδίκες για κακοποίηση παιδιών. Η [οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#) προβλέπει στο άρθρο 10 την υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζουν τη δυνατότητα να απαγορευτεί σε πρόσωπο που έχει καταδικαστεί για σεξουαλικά αδικήματα να ασκεί επαγγελματικές δραστηριότητες σχετικές με παιδιά. Ορίζει επίσης ότι τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν αμοιβαία πληροφορίες σχετικά με τις ποινικές καταδίκες ή απαγορεύσεις άσκησης επαγγέλματος σχετικού με παιδιά, σύμφωνα με την [απόφαση-πλαίσιο 2009/315/ΔΕΥ του Συμβουλίου](#). Τέτοιοι έλεγχοι θα πρέπει να διενεργούνται όχι μόνο κατά την πρόσληψη, αλλά και ανά τακτά διαστήματα για σκοπούς επανεξέτασης. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS) παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου του ποινικού μητρώου κάθε πολίτη της ΕΕ.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Πρότυπα για τις πολιτικές προστασίας των παιδιών σε οργανώσεις

Ο FRA συνέλεξε πληροφορίες για τα συστήματα προστασίας των παιδιών στην ΕΕ-28, εξετάζοντας μεταξύ άλλων τον τρόπο πιστοποίησης και διαπίστευσης των

επαγγελματιών και αν το προσωπικό υποβάλλεται ή όχι σε ελέγχους ιστορικού.

Δεν διαθέτουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ διαδικασίες διαπίστευσης και αδειοδότησης για τους επαγγελματίες στον τομέα της προστασίας των παιδιών. Και όταν υπάρχουν τέτοιες διαδικασίες, δεν περιλαμβάνουν πάντοτε έλεγχο ιστορικού. Ο έλεγχος ιστορικού διενεργείται συνήθως κατά τον διορισμό. Οι διαδικασίες διαπίστευσης και αδειοδότησης δεν περιλαμβάνουν πάντοτε υποχρεωτική (αρχική ή συνεχιζόμενη) κατάρτιση για τους επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, συμπεριλαμβανομένου του διοικητικού προσωπικού και του προσωπικού που συμμετέχει στην καθημερινή φροντίδα παιδιών σε ιδρύματα.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2015), «*Certification and accreditation procedures for professionals*».

Προσόντα του προσωπικού: το προσωπικό που εργάζεται με παιδιά πρέπει να διαθέτει προσόντα και να πληροί υψηλά επαγγελματικά πρότυπα. Το προσωπικό θα πρέπει να λαμβάνει επαρκή και τακτική κατάρτιση, ώστε να διασφαλίζεται η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει ζητήματα όπως: η εμπορία ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των έμφυλων ιδιαιτεροτήτων της, τα δικαιώματα του παιδιού, με έμφαση στη συμμετοχή των παιδιών, το σχετικό νομικό και διοικητικό πλαίσιο, η επικοινωνία με τα παιδιά, παράμετροι που άπτονται του φύλου και πολιτισμικές παράμετροι, ζητήματα ασφάλειας, οι εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής για την εμπορία παιδιών, ο ρόλος των κεντρικών αρχών που έχουν συσταθεί βάσει του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** και ο τρόπος εκτίμησης του μείζονος συμφέροντος του παιδιού για τον καθορισμό μόνιμης λύσης. Ορισμένα πρόσωπα, όπως τα μέλη του προσωπικού των κεντρικών αρχών, πρέπει να επικοινωνούν με ομολόγους τους σε άλλα κράτη μέλη· η γλωσσική κατάρτιση είναι επίσης χρήσιμη για τα πρόσωπα αυτά. Οι κοινές εκδηλώσεις κατάρτισης με διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές και θα πρέπει, επομένως, να διευκολύνονται.

Έγκαιρη δράση: Τα παιδιά χρειάζονται άμεση υποστήριξη. Τα επείγοντα μέτρα πρέπει να λαμβάνονται χωρίς καθυστέρηση. Ωστόσο, η διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατά την εξεύρεση μόνιμης λύσης απαιτεί κατάλληλη ατομική αξιολόγηση της ιδιαίτερης κατάστασης κάθε παιδιού θύματος, η οποία δεν θα πρέπει να διενεργείται εσπευσμένα. Πρέπει να επιτυγχάνεται η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ έγκαιρης δράσης και αρμόζουσας προστασίας. Πρέπει να συνεκτιμώνται οι εμπειρίες κάθε μεμονωμένου παιδιού, και η συνδρομή πρέπει να προσαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη της ηλικίας και του φύλου του παιδιού, καθώς και των συνεπειών της συγκεκριμένης

μορφής εκμετάλλευσης που υπέστη το παιδί. Ένα παιδί θύμα εμπορίας ή ένα παιδί με ψυχολογικά τραύματα το οποίο δεν διαθέτει κατάλληλο οικογενειακό δίκτυο μπορεί να χρειάζεται περισσότερο χρόνο για να αναρρώσει από την τραυματική εμπειρία και να μπορέσει να σκεφτεί το μέλλον του.

Δράση 1: Εντοπισμός, ταυτοποίηση και παραπομπή του παιδιού

Εντοπισμός του παιδιού

Το σημείο αφετηρίας είναι η ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών για τον εντοπισμό των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας. Ο αποτελεσματικός και έγκαιρος εντοπισμός των παιδιών που χρήζουν προστασίας είναι το πρώτο βήμα προκειμένου να διασφαλιστεί η αντιμετώπισή τους ως κατόχων δικαιωμάτων και να λάβουν κατάλληλη βοήθεια και προστασία.

Βάσει του άρθρου 19 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για τον εντοπισμό περιπτώσεων κακομεταχείρισης παιδιών. Αυτό απαιτεί αποτελεσματικούς μηχανισμούς για τον εντοπισμό των παιδιών που έχουν υποστεί οποιαδήποτε μορφή παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης. Εάν δεν εντοπιστούν εγκαίρως, τα παιδιά θύματα δεν θα μπορέσουν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους με ουσιαστικό τρόπο.

Μπορεί να είναι δύσκολο να διαπιστωθεί αν ένα παιδί χρήζει προστασίας. Κάθε παιδί μπορεί να αντιδρά διαφορετικά στην κακοποίηση ή στην εκμετάλλευση: ορισμένα παιδιά ενδέχεται να έχουν σημάδια κακοποίησης στο σώμα τους, ενώ άλλα είναι πιθανό να παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς, να πάσχουν από κατάθλιψη, να νιώθουν ενοχή ή να μην εκδηλώνουν κανένα συναίσθημα. Τα παιδιά συχνά δεν συνειδητοποιούν ότι υφίστανται κακοποίηση, καθώς έχουν αναπτύξει αισθήματα δεσμού και δεν θεωρούν ότι είναι θύματα. Οι εκμεταλλευτές ή άλλοι ενήλικες ενδέχεται να έχουν υποδείξει στα παιδιά πώς να συμπεριφέρονται για να αποφύγουν να προσελκύσουν την προσοχή ενηλίκων ή κρατικών υπαλλήλων. Τα παιδιά που χρήζουν προστασίας, για παράδειγμα επειδή έχουν φύγει από το σπίτι τους, ενδέχεται να μη θέλουν να επικοινωνήσουν με τις αρχές διότι φοβούνται ότι θα τα στείλουν πίσω στο σπίτι τους.

Τα παιδιά είναι μία από τις πλέον ευάλωτες ομάδες που βρίσκονται στο στόχαστρο της εμπορίας ανθρώπων. Τα δίκτυα εμπορίας στοχεύουν ιδίως φτωχές οικογένειες. Συχνά τα παιδιά θύματα εμπορίας δεν θεωρούν ότι υφίστανται εκμετάλλευση, αλλά μάλλον εκλαμβάνουν την κατάσταση τους ως αφοσίωση στην οικογένειά τους.

Όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 11 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) τα κράτη μέλη απαιτείται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συσταθούν κατάλληλοι μηχανισμοί που αποβλέπουν στον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Σύμφωνα με το άρθρο 18 της οδηγίας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προωθούν την τακτική επιμόρφωση των λειτουργών που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με θύματα και δυνητικά θύματα εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Έρευνα σχετικά με τον εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Σύμφωνα με τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις ομάδες υψηλού κινδύνου σε ό,τι αφορά την εμπορία ανθρώπων, σημαντικό εμπόδιο στον εντοπισμό περιπτώσεων εμπορίας παιδιών αποτελεί το γεγονός ότι αυτά δεν έχουν τον έλεγχο της κατάστασής τους και ενδέχεται να μην έχουν επίγνωση της έκτασης αυτής της έλλειψης ελέγχου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδίως όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση, τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος επιδιώκουν τη συχνή μετακίνηση των παιδιών τόσο στο εσωτερικό, όσο και μεταξύ διαφόρων χωρών. Στόχος τους είναι να εμποδίσουν τα παιδιά να αναπτύξουν σχέσεις που ενδέχεται να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της κατάστασής τους, να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους και να αποφύγουν τον εντοπισμό.

Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), [Study on high-risk groups for trafficking in human beings](#).

Σύμφωνα με αναφορές από τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι διακινητές έχουν στραφεί σε λιγότερο εμφανείς μορφές εξαναγκασμού, οι οποίες παρέχουν δυνατότητα μετακίνησης σε κάποιο βαθμό, και χρησιμοποιούν λιγότερο προφανείς μορφές εκφοβισμού και απειλών. Παρατηρείται μεταστροφή προς την ψυχολογική βία και την κακοποίηση των προσώπων που συντηρούνται από τα θύματα. Τα κράτη μέλη θεωρούν ότι έχει επιτευχθεί πρόοδος στον εντοπισμό θυμάτων, κυρίως χάρη στη στενότερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων αρχών και τομέων σε εθνικό, αλλά και διασυνοριακό επίπεδο.

Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), [Staff working document of the Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings](#).

Σύμφωνα με την Ευρωπόλ, υπάρχουν αναφορές για οικογενειακές φατρίες οι οποίες εκμεταλλεύονται παιδιά ωθώντας τα σε καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα και επαιτεία. Η Ευρωπόλ έχει λάβει πληροφορίες για διεθνείς έρευνες σχετικά με οικογενειακές φατρίες των οποίων τα μέλη έχουν ιθαγένεια χώρας της ΕΕ. Οι οικογενειακές αυτές φατρίες εκμεταλλεύονται τα παιδιά τους, τα παιδιά συγγενών ή τα παιδιά που τους έχουν δώσει άλλες οικογένειες. Τα παιδιά έγιναν αντικείμενο εμπορίας για να διαπράξουν διάφορα είδη εγκλημάτων κατά ξένης περιουσίας και/ή εξαναγκάστηκαν να επαιτούν, ή να κάνουν εράνους για υποτιθέμενους φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Βλ. Europol (2018), Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the European Union.

Κάθε πρόσωπο οφείλει να αναφέρει στις αρμόδιες αρχές οποιαδήποτε υπόνοια κακοποίησης παιδιού. Πολλά πρόσωπα είναι πιθανό να έρθουν σε επαφή με παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας. Θα πρέπει να παραμένουν σε εγρήγορση και να ενεργούν προδραστικά για τον εντοπισμό των παιδιών που χρήζουν προστασίας. Μεταξύ των προσώπων αυτών συγκαταλέγονται, για παράδειγμα, οι αστυνομικοί, οι δικαστές, οι δικηγόροι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, το προσωπικό ΜΚΟ, οι ιατροί, οι εκπαιδευτικοί ή το προσωπικό που εργάζεται σε συνοριακά σημεία διέλευσης.

Παιδιά που χρήζουν προστασίας μπορούν να βρεθούν σε πολλούς τόπους: στον δρόμο, σε νοσοκομεία ή σε συνοριακά σημεία διέλευσης. Οι επαγγελματίες θα πρέπει να έχουν επίγνωση των βασικών κινδύνων.

Οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα παιδιά πρέπει να αποφεύγουν τις εικασίες και να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί ώστε να μην επηρεάζονται από τυχόν προκαταλήψεις βασισμένες στο θεωρούμενο πολιτιστικό, θρησκευτικό, εθνικό ή εθνοτικό υπόβαθρο, στο φύλο ή σε άλλα χαρακτηριστικά των παιδιών ή των ενηλίκων που τα συνοδεύουν.

Οδηγός του FRA σχετικά με τις παράνομες πρακτικές κατάρτισης προφίλ

Ο FRA δημοσίευσε το 2010 (και επικαιροποίησε το 2018) έναν πρακτικό οδηγό για αστυνομικούς υπαλλήλους και συνοριοφύλακες ο οποίος παρέχει στοιχεία, βάσει περιπτώσεων μελετών, τα οποία υποδεικνύουν σε ποιες καταστάσεις μπορεί να είναι χρήσιμες οι πρακτικές κατάρτισης προφίλ και σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι παράνομες και/ή αντιπαράγωγικές.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2018), Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide.

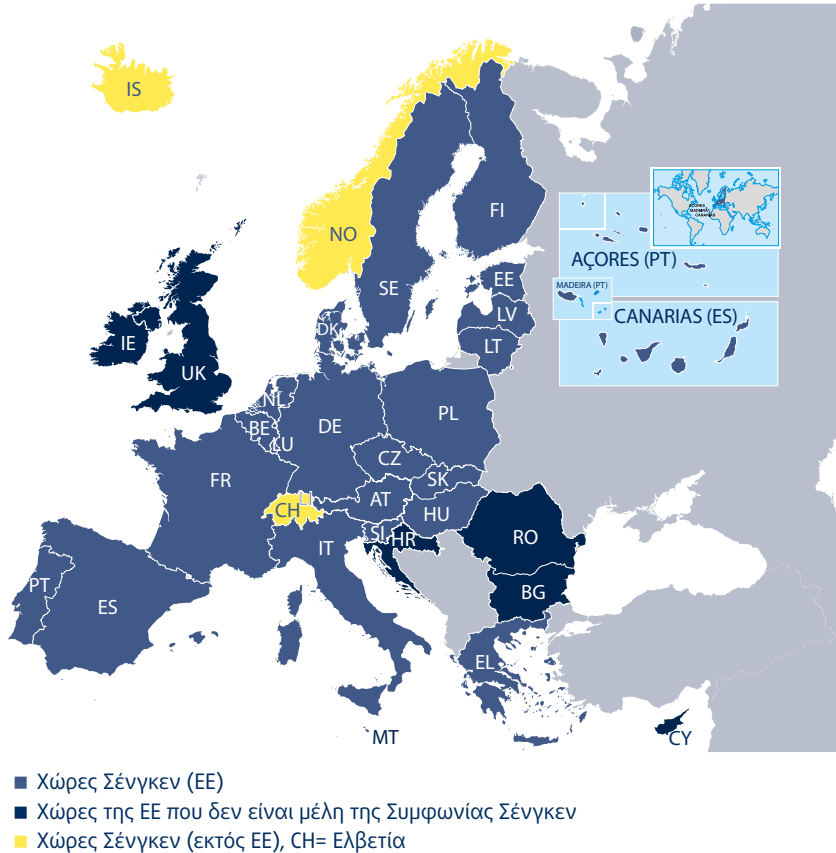
Η δράση 1 εξετάζει τον εντοπισμό σε δύο ευρύτερα πλαίσια. Το πρώτο μέρος αφορά τη συχνότερα απαντώμενη περίπτωση στην οποία παιδιά θύματα εκμετάλλευσης, κακοποίησης ή παραμέλησης εντοπίζονται στο έδαφος του κράτους μέλους. Το δεύτερο μέρος αφορά τον εντοπισμό στα εσωτερικά σύνορα, όταν το παιδί είναι καθ' οδόν προς άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Ωστόσο, ο εντοπισμός δεν είναι διαδικασία που ολοκληρώνεται σε ένα στάδιο. Τα θύματα συχνά δεν αποκαλύπτουν την κατάστασή τους στην πρώτη επαφή με τους παρόχους βοήθειας ή τις αρχές επιβολής του νόμου. Οι προσπάθειες εντοπισμού δεν θα πρέπει να επικεντρώνονται μόνο στα σημεία εισόδου στη χώρα, αλλά θα πρέπει να στοχεύουν και τους τομείς υψηλού κινδύνου.

Εντοπισμός στο έδαφος του κράτους μέλους της ΕΕ

Σύμφωνα με την [οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία \(2004/38/ΕΚ\)](#), οι πολίτες της ΕΕ έχουν δικαίωμα διαμονής σε άλλο κράτος μέλος για χρονικό διάστημα έως και τριών μηνών. Ομοίως, οι κάτοχοι τίτλου διαμονής που έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος της ΕΕ μπορούν επίσης να κυκλοφορούν ελεύθερα για διάστημα έως και τριών μηνών στο έδαφος των άλλων συμβαλλόμενων μερών της Συμφωνίας του Σένγκεν, στα οποία περιλαμβάνονται όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ καθώς και οι συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν με εξαίρεση την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο [χώρος Σένγκεν](#) περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός της Βουλγαρίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας, της Κροατίας, της Κύπρου και της Ρουμανίας. Περιλαμβάνει επίσης την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 6. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει προσωρινούς συνοριακούς ελέγχους για σοβαρές απειλές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει τακτικά επικαιροποιημένο κατάλογο με τις [κοινοποιήσεις για την προσωρινή επαναφορά του ελέγχου των εσωτερικών συνόρων](#).

Διάγραμμα 6: Ο χώρος Σένγκεν τον Μάρτιο του 2019

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019

Μετά την παρέλευση τριών μηνών, το κράτος μέλος υποδοχής της ΕΕ μπορεί να θέσει ορισμένες προϋποθέσεις για τη διαμονή σχετιζόμενες με την απόδειξη εισοδήματος (ή την εγγραφή σε εκπαιδευτικό ίδρυμα) και ασφάλισης ασθένειας ή της ιδιότητας μέλους της οικογένειας προσώπου που δικαιούται τίτλο διαμονής (άρθρο 7 της οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία). Μετά την τρίμηνη παραμονή, οι πολίτες της ΕΕ ενδέχεται να πρέπει να εγγραφούν στο αντίστοιχο εθνικό μητρώο (άρθρο 8). Ωστόσο, στην πράξη, τα παιδιά που χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας, θα παραμείνουν κατά πάσα πιθανότητα στο κράτος μέλος της ΕΕ χωρίς εγγραφή.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Άπαξ και το παιδί βρεθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το δικό του, διάφοροι επαγγελματίες και οργανώσεις εντός του κράτους αυτού, όπως αστυνομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας ή σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, πρέπει να ενεργήσουν προδραστικά προκειμένου να διαπιστώσουν αν το παιδί χρήζει προστασίας.

Υπάρχουν αναρίθμητες καταστάσεις, προσωπικές ιστορίες και περιστάσεις. Ωστόσο, από την υφιστάμενη έρευνα προκύπτουν ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα:

- παιδί, συνήθως κορίτσι, που υποβάλλεται σε σεξουαλική εκμετάλλευση στους δρόμους, σε οίκους ανοχής, σε ινστιτούτα μασάζ ή σε ιδιωτική κατοικία·
- παιδί σε ηλικία υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης που ζει ως οικιακός βοηθός, υπό ακατάλληλες συνθήκες εργασίας, με μη συγγενική οικογένεια, συχνά χωρίς να φοιτά στο σχολείο·
- παιδί που κλέβει από καταστήματα αντικείμενα όπως καλλυντικά, τηλέφωνα, κλειδιά USB, συστήματα GPS και άλλες ηλεκτρονικές συσκευές ή ακόμη τις τσάντες πελατών·
- παιδί που επαιτεί επί ώρες στον δρόμο, ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών, και επιβιώνει τρώγοντας αποφάγια από εστιατόρια·
- παιδί που καλλιεργεί ή πωλεί κάνναβη ή άλλες παράνομες ουσίες·
- παιδί που ζει στους δρόμους, ενδεχομένως με προβλήματα ψυχικής υγείας ή κάνοντας χρήση ναρκωτικών·
- παιδί που περιφέρεται στους δρόμους και δεν φοιτά στο σχολείο.

Ανάλογα με την κατάσταση του παιδιού, κάποια πρόσωπα είναι πιο πιθανό να το εντοπίσουν σε σύγκριση με άλλα. Η ευαισθησία των προσώπων αυτών που είναι σε θέση να εντοπίσουν ευάλωτα παιδιά είναι καθοριστικής σημασίας για τη διευκόλυνση του έγκαιρου εντοπισμού και της παραπομπής των παιδιών που χρειάζονται υποστήριξη.

Εντοπισμός στα σύνορα κατά την είσοδο ή την έξοδο

Λόγω της απουσίας ελέγχων στα σύνορα εντός του χώρου Σένγκεν, σπανίως εντοπίζονται στα σύνορα παιδιά που χρήζουν προστασίας. Εκεί όπου εξακολουθούν να διενεργούνται έλεγχοι στα σύνορα εντός της ΕΕ —είτε επειδή το πρόσωπο ταξιδεύει από ή προς κράτος εκτός Σένγκεν είτε επειδή ένα κράτος Σένγκεν επανέφερε προσωρινά τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα— οι συνοριακοί έλεγχοι παρέχουν μια ευκαιρία για τον εντοπισμό παιδιών που ενδέχεται να χρήζουν προστασίας.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862 για το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) παρέχει ένα πολύτιμο εργαλείο για τον εντοπισμό αγνοούμενων παιδιών και την απαγόρευση της συνέχισης του ταξιδιού των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο απαγωγής από γονέα, μέλος της οικογένειας ή κηδεμόνα. Η καταχώριση στο SIS για παιδί που διατρέχει κίνδυνο μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό παιδιών που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα εμπορίας, καταναγκαστικού γάμου, ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλων μορφών έμφυλης βίας. Συμβάλλει επίσης στην προστασία των παιδιών ώστε να μην πέσουν θύματα τρομοκρατικών εγκλημάτων ή να μην εμπλακούν σε τρομοκρατικά εγκλήματα, για παράδειγμα μέσω της επιστράτευσης ή της εθελοντικής στρατολόγησής τους σε ένοπλες ομάδες ή μέσω του εξαναγκασμού τους να συμμετάσχουν ενεργά σε εχθροπραξίες. Για την ευκολότερη εξακρίβωση της ταυτότητας προσώπων για τα οποία έχει εισαχθεί καταχώριση στο SIS, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν τόσο αλφαριθμητικοί όσο και βιομετρικοί έλεγχοι οι οποίοι αυξάνουν την ποιότητα της προστασίας ευάλωτων προσώπων. Κατά τη χρήση του SIS, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το μείζον συμφέρον του παιδιού.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων Τεχνολογίας Πληροφοριών Μεγάλης Κλίμακας (eu-LISA)

Ο eu-LISA, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων Τεχνολογίας Πληροφοριών Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας,

Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, είναι ο αρμόδιος φορέας για την επιχειρησιακή διαχείριση των μεγαλύτερων κεντρικών συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν καθώς και αρκετές άλλες βάσεις δεδομένων, στις οποίες αποθηκεύονται κυρίως δεδομένα υπηκόων τρίτων χωρών. Τα συστήματα

τεχνολογίας πληροφοριών τα οποία διαχειρίζεται σε κεντρικό επίπεδο ο eu-LISA αποτελούν πολύτιμο εργαλείο για τις αρμόδιες εθνικές αρχές, καθώς παρέχουν σε αυτές, σε πραγματικό χρόνο, τις πιο ακριβείς πληροφορίες, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της εμπορίας παιδιών. Ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται, τα συστήματα μπορούν να χρησιμοποιούνται από συνοριοφύλακες, αρχές επιβολής του νόμου, αρχές αρμόδιες για τις θεωρήσεις, τη μετανάστευση και το άσυλο, καθώς και δικαστικές και τελωνειακές αρχές.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον ιστότοπο του eu-LISA.

Πολλά πρόσωπα ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων παιδιών θυμάτων εμπορίας, όπως υπάλληλοι αεροπορικών εταιρειών και αερολιμένων, καθώς και συνοριοφύλακες. Τα πρόσωπα αυτά θα πρέπει:

- ✓ να γνωρίζουν τις εθνικές διοικητικές απαιτήσεις για την έξοδο των παιδιών από τη χώρα και την είσοδό τους σε αυτήν (π.χ. άδεια ή ένορκη βεβαίωση γονέα).
- ✓ να γνωρίζουν τις πιο πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την ανάλυση κινδύνων όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, σε σχέση για παράδειγμα με την έμφυλη ιδιαιτερότητα, τα χαρακτηριστικά και τις τάσεις του συγκεκριμένου εγκλήματος.
- ✓ να παρατηρούν κάθε ασυνήθιστη συμπεριφορά, καθώς και σωματικές ή συναισθηματικές ενδείξεις του παιδιού ή των ενηλίκων που το συνοδεύουν.
- ✓ να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή όταν ένας ενήλικας που δεν είναι ο γονέας συνοδεύει όχι μόνο ένα παιδί αλλά μια ομάδα παιδιών, ή συνοδεύει διαφορετικά παιδιά σε διαφορετικές περιστάσεις.
- ✓ να ελέγχουν προσεκτικά τα έγγραφα των ενηλίκων που συνοδεύουν παιδιά όταν αυτοί δεν είναι οι γονείς ή οι εκπρόσωποι του παιδιού.
- ✓ να προβαίνουν σε αναζητήσεις στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II) ώστε να ελέγχουν αν το παιδί έχει αναφερθεί ως αγνοούμενο.
- ✓ να κατευθύνουν τα σχετικά πρόσωπα σε έλεγχο δεύτερης γραμμής, σε περίπτωση αμφιβολιών. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται εφικτή η επικοινωνία με τις αρχές του τόπου καταγωγής σχετικά με το παιδί και τον ενήλικο που το συνοδεύει. Ο σκοπός και τα καθήκοντα όσων διενεργούν έλεγχο δεύτερης γραμμής θα πρέπει να βασίζονται στις οδηγίες που παρέχονται στο [εγχειρίδιο VEGA του Frontex](#).
- ✓ να έχουν επίγνωση των δυνατοτήτων διεθνούς συνεργασίας, των διακρατικών εργαλείων και διαύλων επικοινωνίας που έχουν στη διάθεσή τους, μεταξύ των οποίων η διασταύρωση πληροφοριών και η ανάλυση μέσω της Ευρωπόλ.

✓ να παραπέμπουν το παιδί σε υπηρεσίες προστασίας των παιδιών εάν δεν υπάρχουν αποδείξεις, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες όσον αφορά την ευημερία του. Οι πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση θα πρέπει να γνωστοποιούνται στις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών στον τόπο προορισμού ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα επίσκεψης και παρακολούθησης. Υπάρχει, ωστόσο, κίνδυνος το παιδί να εξαφανιστεί πριν δοθεί συνέχεια στην υπόθεση ή να μην μπορεί να εντοπιστεί από τις κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όταν τα συγκεκριμένα πρόσωπα αλλάζουν διεύθυνση ή παρέχουν ανακριβή στοιχεία επικοινωνίας.

Βάσει του άρθρου 23 του **κώδικα συνόρων του Σένγκεν** [κανονισμός (ΕΕ) 2016/399], τα κράτη μέλη της ΕΕ δικαιούνται να διενεργούν ελέγχους στο έδαφός τους εφόσον αυτοί δεν ισοδυναμούν με συνοριακούς ελέγχους. Τέτοιοι τυχαίοι αστυνομικοί έλεγχοι μπορούν επίσης να διευκολύνουν τον εντοπισμό παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο. Πολλά από τα προαπαιτούμενα που απαριθμούνται ανωτέρω, όπως η εξοικείωση με πληροφορίες ανάλυσης κινδύνων σχετικά με την εμπορία παιδιών, μπορούν επίσης να συμβάλουν κατά τη διάρκεια τέτοιων αστυνομικών ελέγχων στον εντοπισμό παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο.

Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον εντοπισμό θυμάτων

Η Επιτροπή έχει καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για τον εντοπισμό των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων οι οποίες απευθύνονται ειδικά στις προξενικές υπηρεσίες και τους συνοριοφύλακες.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), [Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings](#).

Εγχειρίδιο του Frontex για τα παιδιά σε αεροδρόμια (VEGA)

Ο Frontex, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, εκπόνησε εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες με κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την προστασία των παιδιών σε αεροδρόμια. Το εγχειρίδιο VEGA περιέχει πρακτικές συμβουλές, π.χ. σχετικά με τους τομείς στους οποίους πρέπει να δίνεται προσοχή στα συνοριακά σημεία διέλευσης, τις ερωτήσεις που μπορούν να υποβάλλονται στα παιδιά, τους ελέγχους στην πρώτη και τη δεύτερη γραμμή καθώς και την παραπομπή. Ο Frontex καταρτίζει επί του παρόντος παρόμοιο εγχειρίδιο για τα χερσαία και τα θαλάσσια σύνορα.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (2015), *Εγχειρίδιο VEGA: Παιδιά σε αεροδρόμια. Μετακινούμενα παιδιά που διατρέχουν κινδύνους – κατευθυντήριες γραμμές για τους συνοριοφύλακες.*

Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις ομάδες υψηλού κινδύνου σε ό,τι αφορά εμπορία ανθρώπων

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιλαμβάνει μια ενότητα για τις ομάδες παιδιών που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων, με τυπολογία βασισμένη σε προφίλ κινδύνου («Groups of children most at risk of THB: a typology based on risk profiles»).

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), *Study on high-risk groups for trafficking in human beings.*

Παιδί το οποίο ταξιδεύει μόνο ή με ενήλικα που δεν είναι ο γονέας ή ο νόμιμος επίτροπος του παιδιού θα χρειάζεται διαβατήριο ή έγγραφο ταυτότητας σε ισχύ και κάποιο επιπλέον επίσημο έγγραφο, όπως προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Το επίσημο αυτό έγγραφο υπογράφεται από τους γονείς ή τον νόμιμο επίτροπο του παιδιού, ή σε ορισμένες περιπτώσεις από συμβολαιογράφο, και επιτρέπει στο παιδί να ταξιδέψει εκτός του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο διαμένει. Δεν υπάρχουν κοινοί κανόνες σε ολόκληρη την ΕΕ επί του θέματος αυτού και κάθε κράτος μέλος αποφασίζει το ίδιο αν το παιδί χρειάζεται τέτοια έγγραφα και ποια. Ορισμένα κράτη μέλη απαιτούν απόδειξη της συγκατάθεσης των γονέων προκειμένου το παιδί να αναχωρήσει από τη χώρα μόνο ή με άλλον ενήλικα που δεν είναι γονέας του (ένορκη βεβαίωση). Ωστόσο, η απόδειξη αυτή δεν αρκεί από μόνη της για την πρόληψη της εμπορίας παιδιών.

Τυποποιημένο έντυπο συγκατάθεσης σε ταξίδι

Ο οδηγός ορθής πρακτικής (μέρος III, σχετικά με προληπτικά μέτρα) της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο καλεί τα κράτη να εξετάσουν το ενδεχόμενο καθιέρωσης τυποποιημένου εντύπου συγκατάθεσης σε ταξίδι, το οποίο θα αποδεικνύει ότι παρασχέθηκε συγκατάθεση, όπου απαιτείται, προτού επιτραπεί στο παιδί να αναχωρήσει από οποιαδήποτε δικαιοδοσία (βλ. ενότητα 1.2.2 του οδηγού). Η χρήση υποδείγματος εντύπου συγκατάθεσης σε ταξίδι μπορεί να προσδώσει σαφήνεια και να μειώσει τους κινδύνους που σχετίζονται με την ύπαρξη πολλών διαφορετικών εντύπων συγκατάθεσης τα οποία απαιτούνται από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Τα κράτη που επιθυμούν να εκπονήσουν εθνικό υπόδειγμα εντύπου καλούνται να λάβουν υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται στον [ιστότοπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης](#).

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III, Preventive Measures, 2005.*

Εξακρίβωση της ταυτότητας

Όταν οι αρχές εκτιμούν ότι το παιδί χρήζει προστασίας, κατά την πρώτη επαφή τους με το παιδί θα επικεντρωθούν στην εξακρίβωση της ταυτότητάς του. Η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και στις σχετικές νομικές πράξεις της ΕΕ (βλ. πίνακα 1) πρέπει να διέπει όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την εξακρίβωση της ταυτότητας και την παραπομπή του παιδιού στις αρμόδιες αρχές για περαιτέρω ενέργειες.

Αυτό σημαίνει επίσης ότι, κατά την πρώτη επαφή, οι αρχές θα πρέπει να αποφεύγουν τις εκτενείς συνεντεύξεις του παιδιού για τις περιστάσεις, τις συνθήκες διαβίωσης και άλλες πληροφορίες για τη ζωή του. Η πρώτη επαφή με το παιδί θα πρέπει να είναι σύντομη και να περιορίζεται στην εξακρίβωση της ταυτότητάς του, στην άντληση βασικών πληροφοριών, π.χ. πού βρίσκονται οι γονείς του, και στη συλλογή των βασικών πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την άμεση ασφάλεια και ευημερία του παιδιού. Περαιτέρω εκτίμηση θα πρέπει να διενεργείται στη συνέχεια από τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών.

Κατά τη φάση εξακρίβωσης της ταυτότητας, το παιδί θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με σεβασμό και με τρόπο που αρμόζει στην ηλικία του, θα πρέπει δε να του παρέχεται διερμηνέας εάν δεν ομιλεί την τοπική γλώσσα. Οι αρχές θα πρέπει να παρέχουν φιλική προς το παιδί ενημέρωση για βασικά ζητήματα, όπως για τη δυνατότητα να ζητηθεί υποστήριξη από την προξενική αρχή, τον λόγο για τον οποίο οι αρχές πρέπει να εξακριβώσουν την ταυτότητά του, τον λόγο για τον οποίο τα δακτυλικά αποτυπώματα υποβάλλονται σε επεξεργασία και ποια είναι τα επόμενα βήματα που θα διασφαλίσουν την προστασία του παιδιού.

→ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο ομιλίας στο παιδί, καθώς και τον τρόπο ακρόασης και ενημέρωσης του παιδιού, βλ. επίσης **δράση 3: Ακρόαση του παιδιού**.

Συχνά, αρμόδια να εξακριβώσει την ταυτότητα του παιδιού είναι η αστυνομία. Αναλόγως των περιστάσεων, ενδέχεται να απαιτηθούν μία ή όλες οι ακόλουθες ενέργειες:

- έλεγχος εγγράφων, εφόσον υπάρχουν, όπως έγγραφα ταυτότητας ή διαβατήρια, προκειμένου να εξακριβωθούν το όνομα, η ιθαγένεια, η ηλικία κ.λπ. του παιδιού.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

- λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων (σε περιπτώσεις μεγαλύτερων παιδιών, όταν αυτό επιτρέπεται από την εθνική νομοθεσία) και φωτογραφίας του παιδιού·
- έλεγχος εθνικών βάσεων δεδομένων προκειμένου να εξακριβωθεί αν το παιδί είχε προηγούμενη επαφή με την αστυνομία και για ποιον λόγο·
- αναζητήσεις στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II) ώστε να ελεγχθεί αν το παιδί έχει αναφερθεί ως αγνοούμενο·
- επικοινωνία με την Ευρωπόλ σε περιπτώσεις σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, με αίτημα για ελέγχους σε βάσεις δεδομένων, επιχειρησιακή ανάλυση και στήριξη για έρευνες και επιχειρήσεις·
- ενημέρωση της προξενικής αρχής του κράτους μέλους ιθαγένειας ή συνήθους διαμονής του παιδιού.

Σε περιπτώσεις εμπορίας, τα παιδιά ενδέχεται να δηλώσουν ότι είναι ενήλικες προκειμένου να αποφύγουν τη στενότερη παρακολούθηση, καθώς και λόγω των οδηγιών που έχουν λάβει από τους διακινητές. Το παιδί ενδέχεται επίσης να εξαναγκαστεί να ταξιδέψει με πλαστό διαβατήριο ενήλικα.

Εάν η ηλικία παραμένει αβέβαιη, αλλά υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι πρόκειται περί παιδιού, σύμφωνα με την [οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) (άρθρο 13 παράγραφος 2), την [οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#) (άρθρο 18) και την [οδηγία σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι](#) (άρθρο 3), καθώς και τη [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της εμπορίας ανθρώπων](#) (άρθρο 10), οι αρχές θα πρέπει να δεχθούν κατά τεκμήριο ότι πρόκειται περί παιδιού, έως ότου εκτιμηθεί περαιτέρω η ηλικία του προσώπου. Οι περιπτώσεις εφήβων μεγαλύτερης ηλικίας ενδέχεται να παρουσιάζουν μεγαλύτερη δυσκολία.

Όταν βάσει της εθνικής νομοθεσίας το παιδί πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση της ηλικίας, στο πλαίσιο των σχετικών μεθοδολογιών θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι λιγότερο παρεμβατικές μέθοδοι και να παρέχεται στο παιδί δικαίωμα ακρόασης και υποστήριξη από επίτροπο. Για μια επισκόπηση της εφαρμοστέας νομοθεσίας, των αναγκαίων εγγυήσεων και των υφιστάμενων μεθόδων για την εκτίμηση της ηλικίας, βλ. τον οδηγό της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO).

Πρακτικός οδηγός της EASO για την εκτίμηση της ηλικίας

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) έχει καταρτίσει πρακτικές κατευθύνσεις για την εκτίμηση της ηλικίας των προσώπων που δεν διαθέτουν έγγραφα τα οποία να αποδεικνύουν την ηλικία τους. Ο οδηγός περιέχει επισκόπηση των υφιστάμενων μεθόδων, των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων τους, καθώς και των εγγυήσεων που πρέπει να προβλέπονται. Παρότι η εν λόγω έκδοση της EASO εκπονήθηκε στο πλαίσιο διαδικασιών διεθνούς προστασίας, οι κατευθύνσεις είναι χρήσιμες και για τα παιδιά που προέρχονται από την ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (2018), EASO Practical Guide on age assessment.*

Παραπομπή του παιδιού

Τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους θα πρέπει να παραπέμπονται στις οικείες εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των παιδιών. Μαζί με άλλες αρμόδιες αρχές, οι εν λόγω αρχές θα πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για την ασφάλεια του παιδιού, καθώς και για να διασφαλίσουν στέγη και κάλυψη των βασικών αναγκών του. Οι αρχές προστασίας των παιδιών θα αξιολογήσουν περαιτέρω την υπόθεση.

Σε περίπτωση βεβαιότητας ή υπόνοιας ότι το παιδί είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων, η αστυνομία θα παραπέμψει επίσης την υπόθεση στην ειδικευμένη μονάδα της, στον εθνικό μηχανισμό παραπομπής ή στις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ώστε να μπορέσουν να αναγνωρίσουν επίσημα το παιδί ως θύμα.

Δράση 2: Διορισμός επιτρόπου

Τόσο στο διεθνές, όσο και στο ευρωπαϊκό δίκαιο αναγνωρίζεται η σημασία του διορισμού επιτρόπου για τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα με σκοπό τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και την προαγωγή της ευημερίας του. Όπως καταδεικνύεται από τις πολυάριθμες αναφορές της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού στον «νόμιμο εκπρόσωπο» ή «επίτροπο», οι νόμιμοι επίτροποι αποτελούν βασικό στοιχείο ενός συστήματος προστασίας των παιδιών που στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό περιβάλλον τους και τη δυνατότητα εκπροσώπησης των συμφερόντων τους από τους γονείς τους (βλ. επίσης το [Γενικό Σχόλιο αριθ. 6](#) της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, παράγραφος 33).

Για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων το δίκαιο της ΕΕ ορίζει στο άρθρο 14 παράγραφος 2 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) την υποχρέωση διορισμού κηδεμόνα ή εκπροσώπου μόλις το παιδί χαρακτηριστεί από τις αρχές θύμα και όταν, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος αποκλείονται από τη διασφάλιση του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού ή/και από την εκπροσώπηση του παιδιού. Με το άρθρο 16 παράγραφος 3 η υποχρέωση αυτή επεκτείνεται και στα ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, όταν το παιδί εμπλέκεται σε ποινική έρευνα και διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 15 οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να διορίζουν εκπρόσωπο για το παιδί στην περίπτωση που, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος.

Ομοίως, βάσει του άρθρου 20 της [οδηγίας σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#), οι αρμόδιες αρχές απαιτείται να διορίζουν ειδικό εκπρόσωπο για το παιδί θύμα στην περίπτωση που, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος ή στην περίπτωση που το παιδί είναι ασυνόδευτο ή αποχωρισμένο από την οικογένειά του.

Ο διορισμός προσωρινού επιτρόπου είναι έκτακτο μέτρο το οποίο ρυθμίζεται στο άρθρο 20 του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#). Απόφαση περί προσωρινής επιτροπείας μπορεί να λάβει το κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο διαμένει το παιδί, ακόμη και αν η δικαιοδοσία ανήκει σε άλλο κράτος μέλος. Τα καθήκοντα του προσωρινού επιτρόπου θα παύσουν όταν το αρμόδιο δικαστήριο αναλάβει την υπόθεση και διορίσει νέο επίτροπο ή λάβει άλλα μακροπρόθεσμα μέτρα.

Η μεταφορά στη χώρα συνήθους διαμονής πριν από τον διορισμό προσωρινού επιτρόπου παραβλέπει τη σημασία της διεξοδικής εκτίμησης της κατάστασης του παιδιού, κατά την οποία αξιολογούνται το οικογενειακό περιβάλλον και οι συνθήκες τις οποίες θα βρει εκεί το παιδί. Η ταχεία μεταφορά μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να γίνει το παιδί εκ νέου θύμα εμπορίας ή κακοποίησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί το μείζον συμφέρον του παιδιού και να αποφευχθεί μελλοντική κακοποίηση, οι αρχές θα χρειαστούν κάποιον χρόνο για να αξιολογήσουν όλες τις περιστάσεις. Κατά το διάστημα αυτό, ο διορισμός επιτρόπου είναι εξαιρετικά σημαντικός. Ο επίτροπος, ως πρόσωπο εμπιστοσύνης, μπορεί να διευκολύνει την καλύτερη εκτίμηση της κατάστασης του παιδιού και της οικογένειας και να

διασφαλίσει ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται θα έχουν μόνιμα αποτελέσματα και θα υπηρετούν το μείζον συμφέρον του παιδιού.

Όπως φαίνεται στο **διάγραμμα 7**, οι επίτροποι οφείλουν να διασφαλίζουν τη συνολική ευημερία του παιδιού και το μείζον συμφέρον του, να ασκούν τη νομική εκπροσώπηση και να συμπληρώνουν την περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού. Ο επίτροπος θα πρέπει να είναι το πρόσωπο με την πλέον ολοκληρωμένη εικόνα για τις ανάγκες του παιδιού. Είναι ο πλέον κατάλληλος για να φέρει σε επαφή τις διάφορες αρχές και το παιδί. Ο επίτροπος μπορεί να ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των ειδικών που παρέχουν φροντίδα και βοήθεια στο παιδί, όπως δικηγόροι, υπηρεσίες υγείας, σχολείο, υπεύθυνοι εγκαταστάσεων στέγασης, υπηρεσίες προστασίας των παιδιών, αστυνομία και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων.

Ο επίτροπος διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στις διασυνοριακές πράξεις στο πλαίσιο της υπόθεσης. Για παράδειγμα, μπορεί να βοηθήσει το παιδί να επανασυνδεθεί με την οικογένειά του, να λειτουργήσει ως σύνδεσμος με τους γονείς ή την ευρύτερη οικογένεια του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή να συνοδεύσει το παιδί σε περίπτωση μεταφοράς του σε άλλη χώρα.

Διάγραμμα 7: Η εντολή του επιτρόπου

Πηγή: FRA και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014 [Επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα, σ. 17].

Συνολική επισκόπηση των ρόλων και των αρμοδιοτήτων των επιτρόπων και της λειτουργίας των συστημάτων επιτροπείας παρέχεται στο **Εγχειρίδιο σχετικά με την επιτροπεία** που εκπόνησαν ο FRA και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συνιστάται στον αναγνώστη να ανατρέξει στο εγχειρίδιο για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των επιτρόπων, τη διαχείριση των συστημάτων επιτροπείας ή τα συγκεκριμένα καθήκοντα του επιτρόπου.

Εγχειρίδιο σχετικά με την επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα: ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας

Ο FRA και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσαν εγχειρίδιο για να ενισχύσουν τα εθνικά συστήματα επιτροπείας και να διασφαλιστεί ότι θα είναι καλύτερα εξοπλισμένα για να διαχειρίζονται τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας. Το εγχειρίδιο παρέχει καθοδήγηση και συστάσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ, παρουσιάζοντας τις βασικές αρχές, τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των συστημάτων επιτροπείας. Το εγχειρίδιο είναι διαθέσιμο σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2015), «Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union» (Επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο των επιτρόπων για την αντιμετώπιση της εμπορίας παιδιών).

Δράση 3: Ακρόαση του παιδιού

Μία από τις βασικές αρχές της διεθνούς και της ευρωπαϊκής προστασίας των παιδιών είναι το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του σε κάθε θέμα που το αφορά. Η γνώμη του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του, όπως ορίζεται στο άρθρο 24 του Χάρτη και στο άρθρο 12 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

→ Για οδηγίες σχετικά με τον τρόπο ακρόασης του παιδιού σε ποινικές διαδικασίες, βλ. επίσης **δράση 8: Παροχή υποστήριξης στο παιδί κατά τη διάρκεια δικαστικών διαδικασιών.**

Η γνώμη του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη σε συνάρτηση με την ωριμότητα κάθε παιδιού, τη συγκεκριμένη κατάσταση και τις επιλογές που υπάρχουν στο πλαίσιο αυτό. Για παράδειγμα, η γνώμη του παιδιού θα επηρεάσει την απόφαση για το αν ο επίτροπος θα είναι άνδρας ή γυναίκα ή αν η οικογενειακή επανένωση συνιστά την καλύτερη επιλογή. Η ακρόαση του παιδιού και η συνεκτίμηση της γνώμης του δεν είναι μόνο νομική υποχρέωση, αλλά θα έχει

θετικό αντίκτυπο και στη διαδικασία προστασίας του παιδιού. Το παιδί θα αποκτήσει ευκολότερα εμπιστοσύνη στις αρχές και θα είναι περισσότερο πρόθυμο να συνεργαστεί. Με τον τρόπο αυτό μπορούν επίσης να αποτραπούν οι περιπτώσεις διαφυγής και εκ νέου εμπορίας, εφόσον διασφαλιστεί η λήψη βιώσιμων μέτρων και η αποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων.

Ενίσχυση της θέσης των παιδιών μέσω της συμμετοχής

Δεδομένου ότι η εμπειρία της βίας είναι συνώνυμη της αδυναμίας, απαιτούνται ευαίσθητα μέτρα που να διασφαλίζουν ότι οι παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών δεν θα αποδυναμώνουν τα παιδιά ακόμη περισσότερο αλλά, αντιθέτως, θα συμβάλλουν θετικά στην αποκατάσταση και την επανένταξή τους διευκολύνοντας προσεκτικά τη συμμετοχή τους. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού επισημαίνει ότι εμπόδια όσον αφορά τη συμμετοχή αντιμετωπίζουν οι ιδιαίτερα περιθωριοποιημένες ομάδες και/ή οι ομάδες που είναι θύματα διακρίσεων. Η υπερνίκηση των εμποδίων αυτών έχει ιδιαίτερη σημασία για την προστασία των παιδιών, καθώς τα παιδιά αυτά περιλαμβάνονται συχνά στα πρόσωπα που πλήττονται περισσότερο από τη βία.

Βλ. *Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2011), General Comment No 13* (Γενικό Σχόλιο αριθ. 13), παράγραφος 63.

Η ενημέρωση, η ακρόαση και η συνεκτίμηση της γνώμης του παιδιού δεν είναι μια εφάπαξ διαδικασία που ολοκληρώνεται κατά την πρώτη επαφή με το παιδί. Αντιθέτως, πρέπει να αποτελεί ουσιαστική συνιστώσα όλων των δράσεων που παρουσιάζονται στον παρόντα πρακτικό οδηγό, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 8, από τη στιγμή που εντοπίζεται ένα παιδί που χρήζει προστασίας έως την εξεύρεση μόνιμης λύσης. Ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν τη γνώμη τους σχετικά με θέματα ασφάλειας, λύσεις φροντίδας, την οικογενειακή επανένωση, τον διορισμό του επιτρόπου, τη βέλτιστη μόνιμη λύση και πολλές άλλες αποφάσεις που τα αφορούν.

Διάγραμμα 8: Ενημέρωση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του στο πλαίσιο και των 10 δράσεων

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ

Πηγή: FRA, 2019

Επαρκής ενημέρωση

Για να μπορέσει το παιδί να εκφράσει τη γνώμη του, πρέπει να λάβει πλήρη και κατανοητή ενημέρωση σχετικά με τα τεκταινόμενα, τα επόμενα βήματα και όλες τις διαθέσιμες επιλογές. Πρέπει να ζητείται η γνώμη του παιδιού σχετικά με τις προτιμώμενες επιλογές του. Το δικαίωμα ενημέρωσης και το δικαίωμα ακρόασης συνδέονται πολύ στενά μεταξύ τους και, επομένως, συνδυάζονται.

Η παροχή κατάλληλης και κατανοητής ενημέρωσης είναι βασικό στοιχείο της ακρόασης του παιδιού και της οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Εάν το παιδί δεν κατανοεί επαρκώς μια συγκεκριμένη κατάσταση ή δεν έχει επαρκή ενημέρωση σχετικά με αυτήν, θα έχει περιορισμένη δυνατότητα να εκφράσει τη γνώμη του, να λάβει αποφάσεις ή ακόμη και να θέσει ερωτήσεις. Στον πίνακα 2 παρατίθενται παραπομπές στο δικαίωμα ενημέρωσης οι οποίες περιλαμβάνονται σε επιλεγμένες νομικές πράξεις της ΕΕ. Όπως φαίνεται, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων περιέχει αναλυτικότερες διατάξεις.

Πίνακας 2: Το δικαίωμα ενημέρωσης στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ

Ρητώς αναφερόμενες πτυχές του δικαιώματος ενημέρωσης	Νομική πράξη		
	Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών
Γενική παραπομπή στο δικαίωμα ενημέρωσης	Αιτιολογικές σκέψεις 19 και 21, άρθρο 11 παράγραφος 5	Άρθρο 1	Αιτιολογική σκέψη 50

Επιστροφή των εξόδων	–	Αιτιολογική σκέψη 23, άρθρο 14	–
Διερμηνεία	Άρθρο 11	Αιτιολογικές σκέψεις 34, 35, 36 και άρθρο 7	–
Μέσα και περιεχόμενο της επικοινωνίας με το θύμα	Άρθρο 11 παράγραφος 6	Αιτιολογικές σκέψεις 26, 27, 29, 31, 32, 33, 40, άρθρα 4 και 6, άρθρο 11 παράγραφος 3	–
Ενημέρωση των θυμάτων με ειδικές ανάγκες	Άρθρο 11	Αιτιολογική σκέψη 38, άρθρο 9	–
Χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας, λαμβανομένων επίσης υπόψη των ιδιαίτερων αναγκών του θύματος	–	Αιτιολογική σκέψη 21, άρθρα 3, 7	–

Σημείωση: – = άνευ αντικειμένου
 Πηγή: FRA, 2019

Τα παιδιά που είναι καλύτερα ενημερωμένα είναι επίσης πολύ περισσότερο σε θέση να συμμετέχουν σε δικαστικές διαδικασίες. Τούτο συνεπάγεται καλύτερη συνεργασία με τις αρχές και δημιουργεί στα παιδιά την αίσθηση ότι τα σέβονται και τα αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα. Επομένως, η παροχή επαρκούς ενημέρωσης είναι επωφελής για όλα τα μέρη.

Διερμηνείες

Το παιδί ενδέχεται να μην ομιλεί την τοπική γλώσσα ή να τη γνωρίζει μόνο σε πολύ βασικό επίπεδο. Όταν κρίνεται αναγκαίο, προκειμένου να διασφαλίζεται η δέουσα επικοινωνία, θα πρέπει να προσλαμβάνεται επαγγελματίας διερμηνέας, ο οποίος πρέπει επίσης να είναι εκπαιδευμένος στην επικοινωνία με παιδιά. Οι διερμηνείς θα πρέπει να είναι ανεξάρτητοι, γνωστοί στις αρχές και έμπιστοι. Ο διερμηνέας δεν θα πρέπει να είναι πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι φίλος ή μέλος της οικογένειας του παιδιού. Η τηλεφωνική διερμηνεία μπορεί να προτιμάται ως τρόπος διερμηνείας από το παιδί όταν τα θέματα που συζητούνται είναι πολύ ευαίσθητα. Η EASO έχει εκπονήσει νέα θεματική ενότητα στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματός της σχετικά με τη διερμηνεία στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου, η πρόσβαση στην οποία παρέχεται κατόπιν αιτήματος. Ορισμένες τεχνικές διερμηνείας, παρότι επικεντρώνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου, θα μπορούσαν να φανούν

χρήσιμες και για τη διερμηνεία συνεντεύξεων με παιδιά που προέρχονται από χώρες της ΕΕ.

Κατάλογος σημείων ελέγχου για διερμηνείς που εργάζονται με παιδιά

- ✓ Να επιδεικνύετε επαγγελματισμό, αλλά και ζεστή και φιλική συμπεριφορά.
- ✓ Μην εκδηλώνετε κανένα συναίσθημα, όπως διαφωνία ή έκπληξη, όσο συγκλονιστικό και αν είναι αυτό που ακούτε.
- ✓ Μην κρίνετε το παιδί.
- ✓ Μην ελέγχετε και μην προσπαθείτε να επηρεάσετε το παιδί.
- ✓ Μεταφράστε ακριβώς ό,τι λέει το παιδί, χωρίς να προσθέσετε κάτι και χωρίς να συνοψίσετε τα όσα λέει.
- ✓ Μην αλλάζετε τα όσα λέει το παιδί, λ.χ. για να διορθώσετε γραμματικά λάθη ή για να προσθέσετε λεπτομέρειες.
- ✓ Μη χρησιμοποιείτε τεχνικούς ή εξειδικευμένους όρους, υποθέτοντας ότι είναι κατανοητοί.
- ✓ Τηρείτε ουδέτερη στάση.
- ✓ Μην υποβάλλετε δικές σας ερωτήσεις.
- ✓ Τηρείτε την εμπιστευτικότητα: μη γνωστοποιείτε πληροφορίες για το παιδί και μην παρέχετε τα στοιχεία επικοινωνίας του παιδιού.

Η διάσταση του φύλου

Οι επαγγελματίες πρέπει να γνωρίζουν ότι ενδέχεται να πρέπει να προσαρμόσουν την επικοινωνία ανάλογα με το αν το παιδί είναι κορίτσι ή αγόρι. Ο πίνακας 3 δείχνει με ποιον τρόπο οι παράμετροι αυτές αντικατοπτρίζονται σε δύο από τις τρεις περισσότερο συναφείς νομικές πράξεις της ΕΕ.

Πίνακας 3: Ρητές παραπομπές στο φύλο στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ

Παράμετροι	Νομική πράξη		
	Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών
Φύλο	Αιτιολογικές σκέψεις 3, 12, 25, άρθρο 1	Αιτιολογικές σκέψεις 9, 17, 56, 57, 61, 64, άρθρο 9 παράγραφος 3 στοιχείο β), άρθρο 22 παράγραφος 3, άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο δ), άρθρο 26 παράγραφος 2	—

Σημείωση: — = άνευ αντικειμένου

Πηγή: FRA, 2019

Για τη συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες παράμετροι:

- Φύλο των εμπλεκόμενων επαγγελματιών:** το παιδί θα πρέπει να ερωτηθεί αν προτιμά να συνεργαστεί με επαγγελματίες του ίδιου ή του αντίθετου φύλου. Αυτό ενδέχεται να μην είναι πάντοτε εφικτό, αλλά θα πρέπει να εξεταστούν σοβαρά οι διαθέσιμες επιλογές. Οι παράμετροι που άπτονται του φύλου έχουν επίσης σημασία κατά την πρόσληψη προσωπικού, ώστε να υπάρχει επαρκής αριθμός ανδρών και γυναικών επαγγελματιών. Τουλάχιστον, ο παράγοντας αυτός θα πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός κατά την επιλογή του επιτρόπου, ενός από τα βασικά πρόσωπα που είναι αρμόδια για να ακούσουν το παιδί και να επικοινωνήσουν μαζί του.
- Σtereότυπα όσον αφορά τα αγόρια και τα κορίτσια:** τόσο οι επαγγελματίες, όσο και τα παιδιά μπορεί να έχουν μια ορισμένη αντίληψη και προσχηματισμένη ιδέα όσον αφορά τη συνήθη συμπεριφορά αγοριών και κοριτσιών. Η ανισότητα των φύλων και οι διαρθρωτικές μορφές διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής και λόγω φύλου μπορούν να επηρεάσουν, για παράδειγμα, την αυτοαντίληψη και τις προσδοκίες των παιδιών, την αυτοπεποίθησή τους και την εικόνα που έχουν για το σώμα τους. Όλα αυτά μπορούν να έχουν αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο χειρίζονται την εμπειρία εκμετάλλευσης ή κακοποίησης που είχαν, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο επιλέγουν να

γνωστοποιήσουν τι τους συνέβη. Η εμπειρία τους μπορεί επίσης να έχει σημαντικό αντίκτυπο στον τρόπο ανάρρωσής τους.

- **Γνωστοποίηση σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης:** τα κορίτσια μπορεί να δυσκολεύονται να παραδεχθούν ότι κακοποιήθηκαν σεξουαλικά, καθώς κάτι τέτοιο ίσως να συνδέεται με αισθήματα ενοχής και ντροπής. Τα αγόρια ενδέχεται επίσης να μη γνωστοποιούν σεξουαλική κακοποίηση, διότι ενδέχεται να συνδέουν την κακοποίησή τους με το αίσθημα ότι είναι «λιγότερο άνδρες» ή ότι δεν είναι «αρκετά δυνατά».
- **Η διάσταση του φύλου στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων:** γυναίκες, κορίτσια, άνδρες και αγόρια γίνονται σε μεγάλο βαθμό αντικείμενο εμπορίας για διαφορετικές μορφές εκμετάλλευσης, ενώ οι γυναίκες και τα κορίτσια στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων γίνονται θύματα εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι βλάβες αυτής της μορφής εκμετάλλευσης είναι σοβαρές, οδυνηρές και έχουν μακροχρόνιες επιπτώσεις που συνδέονται με το φύλο στη σωματική, αναπαραγωγική και ψυχική υγεία. Τα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας των γυναικών και των κοριτσιών πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις ευρύτερες στρατηγικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Ειδικά ανά φύλο μέτρα στο πλαίσιο της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων

Αναγνωρίζοντας ότι το 95 % των καταγεγραμμένων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση στην ΕΕ είναι κορίτσια ή γυναίκες, στην έκθεση αυτή αναλύονται οι διατάξεις της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων λαμβανομένης υπόψη της διάστασης του φύλου. Στην έκθεση παρέχονται κατευθύνσεις στα κράτη μέλη σχετικά με τη λήψη ειδικών ανά φύλο μέτρων για τον καλύτερο εντοπισμό και την καλύτερη παροχή συνδρομής και στήριξης στα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) (2018), «*Gender-specific measures in anti-trafficking actions: report*».

Επικοινωνία φιλική προς το παιδί

Από τη στιγμή του εντοπισμού του παιδιού έως την εξεύρεση μόνιμης λύσης και την περάτωση της υπόθεσης, διάφοροι επαγγελματίες θα αλληλεπιδράσουν και θα επικοινωνήσουν με το παιδί υπό διαφορετικές ιδιότητες. Θα υπάρξουν διάφορα είδη επικοινωνίας και συνεργασίας με το παιδί, όπως η καθημερινή αλληλεπίδραση με

το προσωπικό του κέντρου υποδοχής, η πρώτη επαφή με την αστυνομία μετά τον εντοπισμό, εμπιστευτική συζήτηση με τον επίτροπο, λεπτομερής ιατροδικαστική συνέντευξη ή διεξοδική εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού για την εξεύρεση μόνιμης λύσης.

Η επικοινωνία με τα παιδιά, και ιδίως με εκείνα που χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας, απαιτεί σημαντικές δεξιότητες. Τα παιδιά μπορεί να έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες, να είναι δύσπιστα απέναντι στους ενήλικες ή και εντελώς απρόθυμα να μιλήσουν. Το προσωπικό που εργάζεται απευθείας με παιδιά πρέπει να διαθέτει κατάλληλες δεξιότητες και να εκπαιδεύεται σε τακτική βάση ώστε να βρίσκει τον καλύτερο τρόπο επικοινωνίας με παιδιά διαφορετικών ηλικιών, λαμβάνοντας υπόψη το φύλο και το πολιτιστικό τους υπόβαθρο και αποφεύγοντας την πρόκληση νέων ψυχικών τραυμάτων. Πρέπει να κατανοεί τον σωματικό και τον ψυχολογικό αντίκτυπο του άγχους και των ψυχικών τραυμάτων στο παιδί. Οι τραυματικές εμπειρίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη συμπεριφορά του παιδιού. Για παράδειγμα, το παιδί μπορεί να μην είναι σε θέση να εμπιστευτεί τους ενήλικες ή τις αρχές, ενώ ο τρόπος με τον οποίο το παιδί διηγείται ή ακόμη και θυμάται την ιστορία του μπορεί να έχει επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό από το ψυχικό τραύμα. Ορισμένα από αυτά τα πρότυπα συμπεριφοράς θα μπορούσαν εύκολα να παρερμηνευθούν, καθώς το παιδί δίνει αντιφατικές πληροφορίες.

Επομένως, το προσωπικό στις θέσεις αυτές πρέπει να είναι επαρκώς εκπαιδευμένο και να διαθέτει τις αναγκαίες δεξιότητες προκειμένου να διεξαγάγει ουσιαστική και αποτελεσματική συζήτηση με παιδιά θύματα εμπορίας, κακοποίησης ή παραμέλησης. Οι επαγγελματίες θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι όσον αφορά: τον αντίκτυπο τραυματικών εμπειριών, τον τρόπο διάρθρωσης της συνέντευξης, τον τρόπο χρήσης ερωτήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου και ειδικών ερωτήσεων, τον τρόπο αντιμετώπισης εμποδίων στην επικοινωνία, τις δεξιότητες ακρόασης και την επικοινωνία με συγκεκριμένες ομάδες, όπως κορίτσια, αγόρια, εφήβους, παιδιά με αναπηρία, παιδιά από την κοινότητα Ρομά ή παιδιά θύματα εμπορίας, λαμβάνοντας υπόψη την έμφυλη διάσταση του εγκλήματος και τις συγκεκριμένες συνέπειες της μορφής εκμετάλλευσης την οποία έχουν υποστεί.

Όταν ενημερώνουν το παιδί και επικοινωνούν μαζί του, οι επαγγελματίες θα πρέπει να δίνουν προσοχή στα ακόλουθα στοιχεία:

- **Γνώμη του παιδιού:** η ακρόαση του παιδιού και η συνεκτίμηση της γνώμης του σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του δεν είναι τυπικό καθήκον.

Οι επαγγελματίες οφείλουν να εξετάζουν σοβαρά τη γνώμη του παιδιού. Εάν η γνώμη αυτή μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνον εν μέρει ή δεν μπορεί να ληφθεί καθόλου υπόψη, θα πρέπει να δοθεί στο παιδί εύλογη και τεκμηριωμένη εξήγηση.

- **Αυτενέργεια του παιδιού:** οι επαγγελματίες πρέπει να αντιμετωπίζουν το παιδί όχι μόνο ως θύμα, αλλά και ως πρόσωπο με δυνατότητες. Για να απομακρυνθεί από τους διακινητές ή ακόμη και τους συγγενείς που εμπλέκονται στην κακοποίηση ή στην εκμετάλλευση, το παιδί πρέπει να έχει την ευκαιρία να αντιμετωπιστεί ως άτομο με τις δικές του δεξιότητες και δυνατότητες. Οι υπηρεσίες θα πρέπει να προσδιορίζουν τις δεξιότητες, τα δυνατά σημεία και τα ενδιαφέροντα του παιδιού και να αξιοποιούν τα στοιχεία αυτά.
- **Ιδιωτική ζωή και εμπιστευτικότητα:** ένα παιδί το οποίο έχει υποστεί εκμετάλλευση και κακοποίηση μπορεί να χρειαστεί να αναφερθεί σε πολύ ευαίσθητα ζητήματα. Επομένως, πρέπει να προστατεύεται η ιδιωτική ζωή του και να μην παρίστανται παρά ελάχιστα πρόσωπα κατά τις συζητήσεις. Το παιδί πρέπει να κατανοεί με ποιον τρόπο θα χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες που παρέχει, ποιος θα ενημερωθεί γι' αυτές και ποια είναι τα όρια της εμπιστευτικότητας.
- **Δυνατότητα πρόσβασης του παιδιού:** ορισμένοι επαγγελματίες, όπως ο επίτροπος, θα πρέπει να είναι στη διάθεση του παιδιού, και η πρόσβαση σε αυτούς θα πρέπει να είναι εύκολη. Για να έχει το παιδί πιο εύκολη πρόσβαση, μπορούν να του παρέχουν έναν αριθμό τηλεφώνου ή μια διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, να προτείνουν ώρες συναντήσεων προσαρμοσμένες στο πρόγραμμά του (για παράδειγμα, εκτός του σχολικού ωραρίου) και να επιτρέπουν στο παιδί να επικοινωνεί μαζί τους ανά πάσα στιγμή, εάν υπάρχει ανάγκη.
- **Πολιτισμική διαμεσολάβηση:** όταν εργάζονται με παιδιά που έχουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο ή άλλη θρησκεία, οι επαγγελματίες θα πρέπει να εκπαιδεύονται κατάλληλα προκειμένου να αποκτήσουν ικανότητες, στάση και δεξιότητες που λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, ώστε να διασφαλίζεται διαπολιτισμική επικοινωνία απαλλαγμένη από στερεότυπα και επικρίσεις. Η εκπαίδευση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει μελέτη του αντικτύπου που έχει το πολιτισμικό υπόβαθρο στις πεποιθήσεις και στη συμπεριφορά. Το προσωπικό θα πρέπει επίσης να έχει επίγνωση των δικών του πολιτισμικών χαρακτηριστικών τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν τις δικές του παραδοχές και τη δική του συμπεριφορά. Όταν είναι αναγκαίο, οι επαγγελματίες μπορούν να χρησιμοποιούν πολιτισμικούς διαμεσολαβητές, δηλαδή πρόσωπα με το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο με το παιδί. Αυτό θα συμβάλει στην αμοιβαία

κατανόηση των πολιτισμικών πλαισίων και θα βελτιώσει την επικοινωνία με το παιδί. Για παράδειγμα, η παρουσία ενός Ρομά επαγγελματία διαμεσολαβητή θα είναι χρήσιμη όταν πρόκειται για παιδιά Ρομά.

- **Χρονοδιάγραμμα και περιεχόμενο της ενημέρωσης:** το εμπλεκόμενο προσωπικό θα πρέπει επίσης να επιλέγει προσεκτικά την καταλληλότερη χρονική στιγμή για την παροχή πληροφοριών στο παιδί. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται και η ικανότητα να κρίνει ποια ζητήματα θα πρέπει να γνωστοποιηθούν και πότε. Για παράδειγμα, μπορεί να μην είναι σκόπιμο να εξηγηθούν όλες οι διαδικασίες από την αρχή, διότι το παιδί μπορεί να κατακλυστεί από πλήθος πληροφοριών και να μην είναι σε θέση να τις διαχειριστεί. Είναι επίσης σημαντικό να μη λησμονείται ότι μπορεί να χρειαστεί να εξηγηθούν αρκετές φορές καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας πληροφορίες οι οποίες έχουν εξαρχής παρασχεθεί στο παιδί. Ανάλογα με τη συναισθηματική κατάστασή του, το παιδί ενδέχεται να μην έχει κατανοήσει τις πληροφορίες ή να τις έχει ξεχάσει. Επομένως, οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται και σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας. Το παιδί θα πρέπει επίσης να ενημερώνεται σαφώς όταν η υπόθεση θεωρείται ότι έχει περατωθεί.
- **Γλώσσα φιλική προς το παιδί:** όλες οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σε σαφή και απλή γλώσσα. Θα πρέπει να αποφεύγεται η επαγγελματική ορολογία. Το προσωπικό δεν θα πρέπει να υποθέτει ότι τα παιδιά κατανοούν αυtomάτως ειδικούς όρους, όπως ο «επίτροπος», η «νομική αρωγή» ή η «εκτίμηση». Όλοι οι όροι πρέπει να εξηγούνται.
- **Προσαρμογή της ενημέρωσης σε διαφορετικές ομάδες:** η ενημέρωση πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και στα διαφορετικά επίπεδα ωριμότητας. Για παράδειγμα, ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται οι πληροφορίες σε ένα παιδί 10 ετών θα πρέπει να διαφέρει από τον τρόπο με τον οποίο γνωστοποιούνται οι ίδιες πληροφορίες σε ένα παιδί 16 ετών. Μεγαλύτερα παιδιά τα οποία συμμετείχαν στην *έρευνα του FRA* επισήμαναν ότι μερικές φορές ένιωθαν ότι οι αστυνομικοί και οι υπάλληλοι του τομέα της δικαιοσύνης τα αντιμετώπιζαν σαν μικρά παιδιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αισθάνονται ότι τα υπονομεύουν ή τα χειραγωγούν. Επιπλέον, οι επαγγελματίες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ενημέρωση θα προσαρμόζεται σε διαφορετικά επίπεδα κατανόησης, δεδομένου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα παιδιά ενδέχεται να πάσχουν από ψυχοκοινωνική αναπηρία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό.

- **Έλεγχος κατανόησης:** Από την **έρευνα του FRA** προέκυψε πως συχνά οι αρχές πιστεύουν ότι έχουν ενημερώσει επαρκώς τα παιδιά που τελούν υπό τη φροντίδα τους. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, πολλά παιδιά δεν κατανόησαν τις πληροφορίες και δεν τόλμησαν να ζητήσουν πρόσθετες διευκρινίσεις. Επομένως, είναι σημαντικό να βεβαιώνεται το προσωπικό ότι το παιδί έχει κατανοήσει όλες τις πληροφορίες. Συνεπώς, το προσωπικό θα πρέπει να αφιερώνει αρκετό χρόνο σε κάθε παιδί και να παρέχει στα παιδιά τη δυνατότητα να υποβάλλουν κάθε αναγκαία ερώτηση.
- **Υλικό κατάλληλο για το παιδί:** η χρήση γραπτού ή οπτικοακουστικού υλικού σε διάφορες γλώσσες μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική κατά την παροχή ενημέρωσης στα παιδιά.

Περισσότερα από 300 παιδιά τα οποία συμμετείχαν στην **έρευνα του FRA** όρισαν ως επαγγελματίες με φιλική προς το παιδί συμπεριφορά εκείνους που:

- ✓ χαμογελούν και είναι φιλικοί, ευγενικοί, πρόσχαροι και δείχνουν κατανόηση και ενδιαφέρον·
- ✓ λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα παιδιά και την κατάστασή τους·
- ✓ διαμορφώνουν τις ακροάσεις ως συζητήσεις μεταξύ δύο ισότιμων προσώπων·
- ✓ προσαρμόζουν την προσέγγιση και τη γλώσσα τους στην ηλικία του παιδιού, αντί να αντιμετωπίζουν το παιδί ως ενήλικα·
- ✓ μιλούν αρκετά καθαρά ώστε τα παιδιά να τους ακούν όπως πρέπει·
- ✓ ακούν προσεκτικά·
- ✓ υιοθετούν ανεπίσημη συμπεριφορά και δημιουργούν χαλαρή ατμόσφαιρα·
- ✓ συζητούν περί ανέμων και υδάτων ώστε να κάνουν τα παιδιά να νιώσουν άνετα·
- ✓ είναι ήρεμοι και υπομονετικοί και δεν υψώνουν τη φωνή τους στα παιδιά ούτε τα πιέζουν να βιαστούν·
- ✓ υποβάλλουν ερωτήσεις σε παιδιά ηλικίας κάτω των 10 ετών παίζοντας μαζί τους·
- ✓ τους επιτρέπουν να κάνουν διαλείμματα·
- ✓ φροντίζουν να υπάρχει διαθέσιμο φαγητό, νερό και γλυκά·
- ✓ αποφεύγουν να φορούν στολές ή επίσημες ενδυμασίες με περούκες και τηβέννους·
- ✓ χρησιμοποιούν υλικό φιλικό προς το παιδί·
- ✓ διαθέτουν πείρα και κατάρτιση στην εργασία με παιδιά·

- ✓ επιδεικνύουν πραγματικό ενδιαφέρον, ασχολούνται με τα παιδιά, είναι διαθέσιμοι, και με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να επικοινωνήσουν ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Οδηγός «Let's talk» της Unicef

Η Unicef έχει καταρτίσει πρακτικό οδηγό για την αποτελεσματική επικοινωνία με παιδιά θύματα κακοποίησης και εμπορίας ανθρώπων. Ο οδηγός καλύπτει τη διαδικασία της συνέντευξης βήμα προς βήμα, εξετάζοντας τον σκοπό, την προετοιμασία, την ίδια τη συνέντευξη, το κλείσιμο, τα εμπόδια στην επικοινωνία και άλλες σημαντικές πτυχές.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Unicef (2004), «Let's Talk».*

Listen up! Δημιουργία συνθηκών στις οποίες τα παιδιά μπορούν να μιλούν και να ακούγονται

Το 2019 το Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας εξέδωσε έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας των κατάλληλων συνθηκών ώστε τα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο εκμετάλλευσης και εμπορίας να μιλούν και να ακούγονται από επαγγελματίες. Κατά την προετοιμασία του οδηγού ζητήθηκε η γνώμη παιδιών και νέων που είχαν εμπειρίες εκμετάλλευσης και εμπορίας.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας (CBSS) (2019), «Creating conditions for children to speak and be heard».*

Εργαλεία για την καταγραφή της γνώμης του παιδιού σχετικά με τον επίτροπο

Στο πλαίσιο σχεδίου που χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ αναπτύχθηκαν διάφορα πρακτικά εργαλεία. Σε αυτά συγκαταλέγεται ένα εύχρηστο φύλλο αξιολόγησης για την έκφραση της γνώμης του παιδιού σχετικά με τον επίτροπο στο τέλος της επιτροπείας.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *«Connect Tools» στον ιστότοπο Connect, 2014.*

Δράση 4: Εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού

Η διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού είναι καθοριστικής σημασίας σε όλους τους χειρισμούς που αφορούν παιδιά. Το συμφέρον αυτό είναι βασική αρχή της προστασίας των παιδιών. Περιλαμβάνεται στο άρθρο 24 του Χάρτη και στο άρθρο 3 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, καθώς και σε σχετικές νομικές πράξεις της ΕΕ οι οποίες παρατίθενται στον πίνακα 1. Το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να εκτιμάται τακτικά. Σκοπός της εκτίμησης είναι η εξεύρεση

της καλύτερης επιλογής για το συγκεκριμένο παιδί σε κάθε στάδιο στο οποίο λαμβάνονται αποφάσεις που αφορούν το παιδί –για παράδειγμα, όταν αποφασίζεται το είδος της βοήθειας που πρέπει να του παρασχεθεί. Η εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος δεν είναι συνήθως τυπική διαδικασία.

Το άρθρο 16 παράγραφος 2 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) ορίζει ότι «τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων που βασίζονται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων των παιδιών». Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1, κατά την ατομική εκτίμηση θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη η άποψη του παιδιού, οι ανάγκες του και οι ανησυχίες του με σκοπό την εξεύρεση μόνιμων λύσεων για το παιδί. Η διαδικασία αυτή έχει πιο τυπικό χαρακτήρα, πρέπει να τεκμηριώνεται και απαιτείται όταν οι αρχές πρέπει να αποφασίσουν για μια μόνιμη λύση. Δεν υπάρχει μία λύση η οποία να αρμόζει σε όλες τις καταστάσεις. Η καταλληλότερη μόνιμη λύση θα εξαρτηθεί από την ιστορία του παιδιού, τις περιστάσεις της υπόθεσης, το συγκεκριμένο είδος εκμετάλλευσης και το οικογενειακό πλαίσιο.

Η εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος με σκοπό την εξεύρεση μόνιμης λύσης, η οποία αναφέρεται στην οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, αποτελεί επίσης χρήσιμο μέτρο προστασίας για παιδιά τα οποία δεν έχουν αναγνωριστεί ως θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η εφαρμογή ad hoc λύσεων για τη διασφάλιση της ταχείας μεταφοράς παιδιών στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής στην ΕΕ, χωρίς κατάλληλη αξιολόγηση της προσωπικής κατάστασης του παιδιού, ενέχει πλήθος κινδύνων. Για παράδειγμα, οι αρχές θα μπορούσαν να μεταφέρουν το παιδί προτού εξακριβώσουν τα αποδεικτικά στοιχεία εγκλήματος. Αυτό, ωστόσο, θα στερούσε την κατάλληλη στήριξη από το παιδί θύμα και θα εμπόδιζε τη δίωξη των δραστών, ενώ το παιδί θα μπορούσε να μεταφερθεί στο ίδιο οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο κακοποιήθηκε ή έπεσε θύμα εμπορίας, με κίνδυνο να γίνει εκ νέου θύμα.

Τι συνεπάγεται ο καθορισμός του μείζονος συμφέροντος για τον προσδιορισμό μόνιμης λύσης

Όταν αναφέρονται στην «αρχή του μείζονος συμφέροντος», οι νομικές πράξεις της ΕΕ συνήθως δεν αναπτύσσουν περαιτέρω τα στοιχεία που θα πρέπει να εμπεριέχει. Δεν υπάρχει ενιαία μεθοδολογία για τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος κατά την αναζήτηση μόνιμης λύσης. Χρησιμοποιούνται διαφορετικές προσεγγίσεις στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και στους διάφορους τομείς της προστασίας των παιδιών.

Ο παρών πρακτικός οδηγός παρέχει διάφορες κατευθυντήριες αρχές σχετικά με το «ποιος», το «πότε» και το «πώς» σε περιπτώσεις παιδιών που μετακινούνται εντός της ΕΕ και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Εφαρμόζει σε μεγάλο βαθμό τις συμβουλές της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Καθοδήγηση του ΟΗΕ σχετικά με το μείζον συμφέρον

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού κατάρτισε έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος, το οποίο είναι χρήσιμο για τις εθνικές αρχές.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, General Comment No 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration [Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του], 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, τμήμα V, Α.

Ποιος;

Η διακρατική συνεργασία θα είναι αποφασιστικής σημασίας για τη συλλογή όλων των αναγκαίων πληροφοριών για τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Σε πολλές περιπτώσεις θα απαιτηθεί η συμμετοχή των αρχών προστασίας των παιδιών δύο ή περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ προκειμένου να καθοριστεί το μείζον συμφέρον του παιδιού. Αυτές θα είναι συνήθως οι αρχές του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο εντοπίζεται το παιδί και οι αρχές του κράτους μέλους συνήθους διαμονής του (το οποίο έχει, γενικά, δικαιοδοσία επί της υπόθεσης). Σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να απαιτηθεί η συμμετοχή και άλλου κράτους μέλους της ΕΕ. Αυτό θα συμβεί εάν, για παράδειγμα, η οικογένεια έχει μετεγκατασταθεί και οι αρχές στον νέο τόπο εγκατάστασης πρέπει να αξιολογήσουν το οικογενειακό πλαίσιο. Όλες οι αναγκαίες επαφές μεταξύ των αρχών σε διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν, σε πολλές περιπτώσεις, να πραγματοποιηθούν μέσω των κεντρικών αρχών που έχουν συσταθεί με βάση τον **κανονισμό Βρυξέλλες IIα**.

→ Βλ. **επίσης δράση 7: Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία.**

Γενικά, η εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος με σκοπό την εξεύρεση μόνιμης λύσης θα πρέπει να διενεργείται από πολυεπιστημονική ομάδα, απαρτιζόμενη από εκπαιδευμένο προσωπικό υπό την επιδέξια καθοδήγηση επαγγελματιών στον τομέα της προστασίας των παιδιών. Οι αρχές πρέπει να θέτουν το παιδί στο επίκεντρο της διαδικασίας και να φροντίζουν να λαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.

Οι αρχές θα πρέπει να μεριμνούν ιδιαίτερα για την ακρόαση του παιδιού και τη συνεκτίμηση της γνώμης του. Το προσωπικό προστασίας των παιδιών θα πρέπει να διαβουλευέται επίσης με άλλες αρχές, όπως οι αρχές στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης και οι αρχές επιβολής του νόμου.

Ο επίτροπος θα πρέπει να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο παρέχοντας στις αρχές τη γνώμη του επί της υπόθεσης. Ο επίτροπος είναι πρόσωπο εμπιστοσύνης, που παρέχει ενημέρωση και διευκολύνει την επικοινωνία με το παιδί όποτε είναι αναγκαίο. Ο επίτροπος θα πρέπει να είναι παρών σε όλες τις συνεντεύξεις, εφόσον το επιθυμεί το παιδί.

Πότε;

Στο πλαίσιο της εργασίας με παιδιά, είναι σημαντικό οι αποφάσεις να λαμβάνονται ταχέως και στον κατάλληλο χρόνο. Ωστόσο, τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας, ενδέχεται να χρειάζονται χρόνο για να εμπιστευτούν τον επίτροπο και τις αρχές προστασίας των παιδιών. Η επίτευξη ενός επιπέδου εμπιστοσύνης και αίσθησης ασφάλειας είναι καίριας σημασίας για τον αποτελεσματικό καθορισμό του μείζονος συμφέροντος.

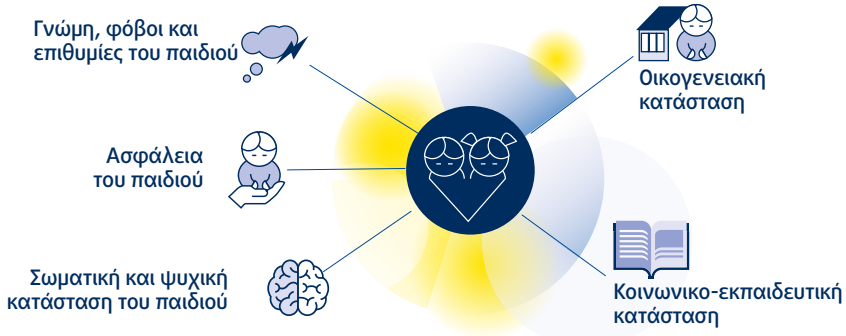
Από την άλλη πλευρά, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η επανένωση του παιδιού και της οικογένειας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα. Επομένως, μια μακρά διαδικασία ανάρρωσης και οικοδόμησης εμπιστοσύνης δεν θα είναι επωφελής. Σε ένα τέτοιο σενάριο, ο ακριβής καθορισμός του πότε πρέπει να ξεκινήσει η διαδικασία επανένωσης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση εναπόκειται στην κρίση του επαγγελματία. Ωστόσο, αυτό πρέπει να γίνεται κατ' ανάγκη σε στενή συνεργασία με το παιδί και τον επίτροπο.

Πώς;

Η διαδικασία εκτίμησης του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, με παράλληλη συνεκτίμηση της γνώμης του, δεν θα πρέπει να έχει τραυματικό αντίκτυπο στο παιδί. Στα παιδιά δεν αρέσουν οι επαναλαμβανόμενες συνεντεύξεις γύρω από τα ίδια θέματα –ιδίως όταν οι συνεντεύξεις αυτές πραγματοποιούνται με διαφορετικούς επαγγελματίες κάθε φορά. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο [General Comment No 12](#) (Γενικό Σχόλιο αριθ. 12), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να υποβάλλονται στα παιδιά ερωτήσεις συχνότερα από όσο είναι αναγκαίο. Ο επαγγελματίας θα πρέπει να κρίνει και να βρει την κατάλληλη ισορροπία. Κατά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος

με σκοπό την εξεύρεση μόνιμης λύσης θα πρέπει να εξετάζονται τα στοιχεία που παρατίθενται στο διάγραμμα 9.

Διάγραμμα 9: Στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος

Πηγή: FRA, 2019

- **Γνώμη, φόβοι και επιθυμίες του παιδιού:** η συνεκτίμηση της γνώμης του παιδιού θα διασφαλίσει όχι μόνο τον σεβασμό του δικαιώματος ακρόασης του παιδιού, αλλά και ότι η λύση που θα επιλεγεί εντέλει, όποια και αν είναι αυτή, θα είναι μόνιμη και βιώσιμη. Για παράδειγμα, τα παιδιά θύματα εμπορίας ή τα παιδιά που χρήζουν προστασίας θα πρέπει να ερωτηθούν αν επιθυμούν να επιστρέψουν στην οικογένειά τους, για ποιο λόγο έφυγαν από το σπίτι τους, τι είδους διαβίωση επιθυμούν και ποια άτομα προτιμούν να αναλάβουν τη φροντίδα τους. Θα μπορούσε επίσης να ερωτηθεί το παιδί αν είναι ικανοποιημένο από τον επίτροπό του.

→ Βλ. επίσης δράση 3: Ακρόαση του παιδιού.

- **Οικογενειακή κατάσταση:** αφορά τον εντοπισμό των γονέων ή στενών συγγενών και την αξιολόγηση της ικανότητας και της επιθυμίας τους να αναλάβουν τη φροντίδα του παιδιού. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής θα πρέπει να προσδιορίζεται αν το παιδί διαθέτει ή όχι κάποιο κατάλληλο πρόσωπο για να αναλάβει τη φροντίδα του (γονέα, επίτροπο ή άλλον ενήλικα). Η αξιολόγηση θα πρέπει επίσης να εξετάζει το ενδεχόμενο η οικογένεια να μην είναι σε θέση ή να μην επιθυμεί, για οικονομικούς ή συναισθηματικούς λόγους, να αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού (για παράδειγμα, σε περιπτώσεις στις οποίες η οικογένεια εμπλεκόταν στην εκμετάλλευση του παιδιού), ή αν η μεταφορά του παιδιού μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη λόγω στίγματος ή δυσκολιών επανένταξης. Όταν δεν είναι εφικτή η μεταφορά στην οικογένεια,

στην αξιολόγηση θα πρέπει να εξετάζεται επίσης το ενδεχόμενο ανάληψης της φροντίδας από μέλη της ευρύτερης οικογένειας ή από ανάδοχη οικογένεια. Εναλλακτικά, η κατάλληλη κρατική υπηρεσία στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής του παιδιού μπορεί να είναι σε θέση να παράσχει κατάλληλη φροντίδα και προστασία.

- **Σωματική και ψυχική κατάσταση του παιδιού:** η αξιολόγηση θα πρέπει να εξετάζει την κατάσταση της υγείας του παιδιού και να εκτιμά τον αντίκτυπο που μπορεί να έχουν οι διάφορες μόνιμες λύσεις στην κατάσταση και στην ανάπτυξη του παιδιού.
- **Κοινωνικο-εκπαιδευτική κατάσταση:** περιλαμβάνει τις συνθήκες διαβίωσης στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο εντοπίζεται το παιδί και στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής στην ΕΕ. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει, για παράδειγμα, τυχόν διακρίσεις σε περιπτώσεις εθνοτικών μειονοτήτων. Η αξιολόγηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ζητήματα όπως οι συνθήκες στέγασης και η πρόσβαση σε εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση. Ανάλογα με τη διάρκεια της παραμονής, μπορεί να περιλαμβάνει επίσης αξιολόγηση του βαθμού ένταξης του παιδιού στη χώρα υποδοχής.
- **Ασφάλεια του παιδιού:** η αξιολόγηση θα πρέπει να καλύπτει κινδύνους ασφάλειας για το παιδί και τους συγγενείς του στο κράτος μέλος (ή στα κράτη μέλη) της ΕΕ όπου βρίσκονται το παιδί και η οικογένεια.

Ασφάλεια και υγεία

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και η Unicef έχουν εκπονήσει έναν οδηγό για τη στήριξη των κρατών μελών στη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών και των παιδιών που είναι χωρισμένα από την οικογένειά τους στην Ευρώπη. Ο οδηγός παρέχει πρακτική επισκόπηση του τρόπου εφαρμογής της αρχής του μείζονος συμφέροντος στην πράξη, από τον εντοπισμό έως την παρακολούθηση της μόνιμης λύσης. Παρότι ο εν λόγω οδηγός εκπονήθηκε για τα ασυνόδευτα παιδιά από άλλες χώρες, οι παρατηρήσεις που περιέχει είναι χρήσιμες και για τα παιδιά που μετακινούνται εντός της ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Unicef/UNHCR (2014), «Safe and Sound».*

Δράση 5: Συντονισμός όλων των παραγόντων εντός του κράτους μέλους

Ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο και την περίπτωση, στην παροχή της αναγκαίας στήριξης στο παιδί για την κάλυψη των άμεσων αναγκών του για ασφάλεια και προστασία εμπλέκονται γενικά αρκετοί φορείς. Η επισκόπηση στο [παράρτημα 4](#) παρουσιάζει τους συνηθέστερους φορείς.

Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ πρέπει να φροντίζει ώστε ο ρόλος του κάθε φορέα και των μηχανισμών συντονισμού των φορέων να είναι σαφής. Οι προσυμφωνημένοι μηχανισμοί συντονισμού θα πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης σαφή καθοδήγηση σχετικά με τον συντονισμό με ομολόγους σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, ιδίως στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο διέμενε προηγουμένως το παιδί.

→ Βλ. επίσης [δράση 7](#): Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία.

Οι επαγγελματίες μπορούν να εξετάσουν τη χρήση των ακόλουθων εργαλείων συντονισμού:

- Γενικούς μηχανισμούς συντονισμού, οι οποίοι μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, στρατηγικές, τυποποιημένες επιχειρησιακές διαδικασίες και πρωτόκολλα.
- Εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής, οι οποίοι μπορούν να περιλαμβάνουν πρωτόκολλα που καθορίζουν τους συγκεκριμένους ρόλους και τα καθήκοντα κάθε προσώπου ή οργάνωσης. Τα πρωτόκολλα αυτά θα πρέπει να εξηγούν τη διαχείριση της υπόθεσης και μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της ανταλλαγής πληροφοριών χωρίς προσβολή του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και χωρίς παραβίαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα πρέπει επίσης να εξηγούν τα στάδια παραπομπής για κάθε είδος υπόθεσης καθώς και το σημείο επαφής με κάθε οργάνωση, ή τον τρόπο επικοινωνίας μαζί του, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή εάν ένα παιδί εντοπιστεί κατά τη διάρκεια της νύχτας.
- Τακτική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με παρατηρούμενες τάσεις, συμπεριλαμβανομένης της τάσης για διασφάλιση της ανάπτυξης πιο στοχευμένων προληπτικών μέτρων.
- Κοινή ανάπτυξη ικανοτήτων και κατάρτιση διαφόρων οργανώσεων, όπως η κοινή κατάρτιση της αστυνομίας και οργανώσεων στήριξης θυμάτων όσον αφορά τον εντοπισμό παιδιών θυμάτων.

- Κοινά εργαλεία, για παράδειγμα όταν διάφοροι φορείς χρησιμοποιούν το ίδιο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων ή πραγματοποιούν τακτικές συσκέψεις διαχείρισης υποθέσεων.
- Περιοδική αξιολόγηση του συντονισμού όταν οι επαγγελματίες συναντώνται για να επανεξετάσουν, να αξιολογήσουν και να βελτιώσουν τους υφιστάμενους μηχανισμούς συντονισμού.

Εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής για την παροχή συνδρομής στα θύματα εμπορίας ανθρώπων

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) έχει εκπονήσει ένα εγχειρίδιο για την παροχή καθοδήγησης σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης βιώσιμων μηχανισμών και δομών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και τη στήριξη των θυμάτων. Το εγχειρίδιο παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με διάφορα πρότυπα που διασφαλίζουν τη συνεργασία μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων που εργάζονται στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) (2004), «National referral mechanisms – joining efforts to protect the rights of trafficked persons: A practical handbook».

Η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να αποτελεί μέρος των γενικών υπηρεσιών προστασίας των παιδιών, σε επίπεδο δικαίου, νομοθεσίας, πολιτικής και καθοδήγησης. Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να αποφεύγουν τον χειρισμό υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων μέσω παράλληλων συστημάτων. Επομένως, είναι σημαντικό να παραπέμπεται το παιδί στο εθνικό σύστημα προστασίας των παιδιών αμέσως μόλις εξακριβωθεί η ταυτότητά του. Η αστυνομία, η οποία είναι κατά πάσα πιθανότητα η πρώτη αρχή η οποία έρχεται σε επαφή με το παιδί, θα πρέπει να μεριμνά ώστε η υπόθεση να παραπέμπεται σε όλες τις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος προστασίας των παιδιών, το συντομότερο δυνατόν. Με τον τρόπο αυτόν θα εξασφαλίζεται μια συντονισμένη και ολιστική προσέγγιση. Για τον σκοπό αυτό, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου θα πρέπει να εντατικοποιήσουν τις έρευνες και τις διώξεις σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, καθώς και να βελτιώσουν τη διακρατική επιβολή του νόμου και τη δικαστική συνεργασία εντός της ΕΕ και πέραν αυτής. Θα πρέπει επίσης να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με προφίλ κινδύνου με άλλα κράτη μέλη.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Πρόοδος όσον αφορά τους εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής

Τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει πολλούς τυποποιημένους ή μη τυποποιημένους εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής. Τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες για να διασφαλίσουν την πιο εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών αυτών. Έχουν αναφέρει αύξηση της διακρατικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων χωρών εκτός ΕΕ, διεθνών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, αναγνωρίζουν ότι η συνεργασία και τα δίκτυα που έχουν θεσπιστεί έχουν μειώσει τη διάρκεια των διαδικασιών, υπογραμμίζοντας την υποστήριξη της χρηματοδότησης από την ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), «Δεύτερη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων», σ. 11.

Η σφαιρική προσέγγιση της εμπορίας ανθρώπων απαιτεί τη στενή συνεργασία ευρέος φάσματος παραγόντων σε όλα τα επίπεδα. Περιλαμβάνει εργασίες σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων της επιβολής του νόμου, της διαχείρισης των συνόρων, της εργασίας, του φύλου, των δικαιωμάτων του παιδιού, της συλλογής δεδομένων και των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ.

→ Βλ. πληροφορίες σχετικά με τους εθνικούς εισηγητές στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ στον [ιστότοπο της ΕΕ σχετικά με τους εθνικούς εισηγητές](#).

Σύμφωνα με το άρθρο 19 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#), τα κράτη μέλη έχουν διορίσει εθνικούς εισηγητές ή έχουν δημιουργήσει άλλους ανάλογους μηχανισμούς. Οι υπηρεσίες αυτές είναι επιφορτισμένες με τα ακόλουθα καθήκοντα: διεξαγωγή εκτιμήσεων σχετικά με τις τάσεις ως προς την εμπορία ανθρώπων· στάθμιση των αποτελεσμάτων των ενεργειών κατά της εμπορίας και συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων και υποβολή αναφορών. Σε επίπεδο ΕΕ, ο συντονιστής της δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων συμβάλλει στη συντονισμένη και ενιαία δράση της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ως εκ τούτου, εξασφαλίζει σε επίπεδο ΕΕ στενή συνεργασία στο πλαίσιο του δικτύου [εθνικών εισηγητών και ισοδύναμων μηχανισμών της ΕΕ](#), στο πλαίσιο της [πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ](#) για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και στο πλαίσιο του δικτύου συντονισμού των σημείων επαφής των οργανισμών της ΕΕ για τους συναφείς οργανισμούς της ΕΕ.

Στην παρούσα ενότητα απαριθμούνται οι αρχές των οποίων οι δράσεις απαιτούν συνήθως συντονισμό. Για καθεμία από τις αρχές αυτές, παρατίθενται τα διάφορα

καθήκοντα με τα οποία είναι συνήθως επιφορτισμένη. Τα καθήκοντα αυτά δεν περιορίζονται μόνο στην άμεση απόκριση, αλλά αφορούν επίσης μέτρα τα οποία περιγράφονται σε επόμενες δράσεις. Ωστόσο, ο παρών κατάλογος των οργανώσεων, των ρόλων και των αρμοδιοτήτων δεν είναι εξαντλητικός, αλλά παρέχει μόνο γενική καθοδήγηση η οποία θα πρέπει να προσαρμόζεται στο συγκεκριμένο εθνικό ή τοπικό πλαίσιο.

Οι εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής θα πρέπει να αποσαφηνίζουν την αρχή στην οποία έχει ανατεθεί ο συνολικός συντονισμός, λαμβανομένου υπόψη του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν οι αρχές προστασίας των παιδιών, σε συνδυασμό με τις κεντρικές αρχές που διορίζονται βάσει του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#).

1. Αρχές επιβολής του νόμου

- Διενέργεια άμεσης αρχικής εκτίμησης για το αν το παιδί θα μπορούσε να χρήζει προστασίας, ή ακόμη και να είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων· περαιτέρω εκτίμηση θα γίνεται συνήθως από τις κοινωνικές υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών.
- Εξακρίβωση της ταυτότητας του παιδιού, για παράδειγμα με ελέγχους στα σχετικά συστήματα τεχνολογίας πληροφοριών μεγάλης κλίμακας στα οποία έχουν πρόσβαση.
- Συλλογή πληροφοριών ασφάλειας σχετικά με το παιδί, τους ενήλικες που το συνοδεύουν και άλλες περιστάσεις της υπόθεσης, για παράδειγμα από υπηρεσίες επιβολής του νόμου σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, και εξέταση ενδεχόμενης περαιτέρω επιχειρησιακής συνεργασίας. Η Ευρωπόλ παρέχει εμπειρογνωσία και στήριξη, κεντρικές βάσεις δεδομένων και δίαυλο επικοινωνίας.
- Διενέργεια εκτίμησης κινδύνων και λήψη μέτρων προστασίας, εάν απαιτείται, σε συνεργασία με τον επίτροπο και τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών.
- Ενημέρωση του παιδιού που διέπραξε αδίκημα σχετικά με το δικαίωμά του να επικοινωνήσει με τις προξενικές αρχές της χώρας ιθαγένειάς του, όπως προβλέπεται στο άρθρο 36 της [Σύμβασης της Βιέννης περί των Προξενικών Σχέσεων](#).
- Πλήρης διερεύνηση των ποινικών αδικημάτων, προσδιορίζοντας για παράδειγμα αν υπάρχουν ενδεχομένως άλλα παιδιά (ή ενήλικες) που

διατρέχουν κίνδυνο, με σκοπό την πρόληψη και τον εντοπισμό εγκλημάτων και την κίνηση δικαστικών διαδικασιών.

- Παραπομπή του παιδιού σε υπηρεσίες προστασίας και ενημέρωση της αστυνομικής μονάδας που ειδικεύεται σε παιδιά και θύματα εμπορίας ή κακοποίησης.
- Δρομολόγηση επιχειρήσεων για τον εντοπισμό πιθανών θυμάτων. Ενδέχεται επίσης να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι αρχές επιβολής του νόμου έχουν εντοπίσει μόνο τον διακινητή και έχουν αποδεικτικά στοιχεία, για παράδειγμα μέσω μαγνητοσκοπημένου υλικού ή φωτογραφιών, για την ύπαρξη παιδιών θυμάτων. Οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές θα δρομολογούν, συχνά κατόπιν συντονισμού με την Eurojust και τις αρχές άλλων κρατών μελών της ΕΕ, περαιτέρω έρευνες για τον εντοπισμό των θυμάτων.

2. Κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προστασίας των παιδιών

- Παραλαβή όλων των υποθέσεων, ως πρώτος κρίκος της αλυσίδας παραπομπής.
- Άνοιγμα και διατήρηση ατομικού και εμπιστευτικού φακέλου για κάθε παιδί.
- Εντοπισμός παιδιών που χρήζουν προστασίας κατά την παρακολούθηση κοινωνικών περιπτώσεων που παραπέμφθηκαν από σχολικές ή ιατρικές αρχές, γείτονες ή άλλα πρόσωπα.
- Παροχή άμεσης βοήθειας και προστασίας απευθείας ή μέσω ΜΚΟ που ενεργούν ως υπεργολάβοι ή άλλων οργανώσεων.
- Διορισμός προσωρινού επιτρόπου ή διασφάλιση του διορισμού επιτρόπου.
- Εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού για την εξεύρεση μόνιμων λύσεων μαζί με τον επίτροπο και το δικαστήριο.
- Αίτημα υποβολής έκθεσης κοινωνικού περιεχομένου από τις κοινωνικές υπηρεσίες της χώρας συνήθους διαμονής μέσω των κεντρικών αρχών βάσει του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#).
- Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του σε τακτική βάση.
- Ενημέρωση του επιτρόπου του παιδιού και συνεργασία μαζί του σχετικά με όλες τις ενέργειες και τις αποφάσεις που σχετίζονται με το παιδί.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

- Παραπομπή του παιδιού σε δομές κατάλληλης συνδρομής και στήριξης, για παράδειγμα σε εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής σε περίπτωση παιδιών θυμάτων εμπορίας.

Οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών στη χώρα συνήθους διαμονής θα πρέπει να πράττουν τα ακόλουθα:

- να εντοπίζουν την οικογένεια και να έρχονται σε επαφή μαζί της, εάν αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού·
- να αξιολογούν την οικογενειακή κατάσταση, καθώς και τη γενική κατάσταση του παιδιού·
- να εκπονούν έκθεση κοινωνικού περιεχομένου για τις κοινωνικές υπηρεσίες στον τόπο όπου βρίσκεται το παιδί, η οποία μπορεί να διαβιβάζεται μέσω των κεντρικών αρχών βάσει του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#)·
- να συζητούν τα προσωρινά μέτρα και τη συνιστώμενη μόνιμη λύση με τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών στον τόπο όπου βρίσκεται το παιδί·
- να παρακολουθούν την ευημερία του παιδιού, εφόσον μεταφερθεί στη χώρα συνήθους διαμονής, και να υποβάλλουν έκθεση στην κεντρική αρχή και σε άλλους φορείς, όπως απαιτείται·
- να παραπέμπουν σε δομές κατάλληλης συνδρομής και στήριξης, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών μηχανισμών παραπομπής σε περίπτωση παιδιών θυμάτων εμπορίας.

3. Επίτροπος

- Κύριος υπεύθυνος επικοινωνίας και σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των διαφόρων υπηρεσιών ή φυσικών προσώπων που το περιβάλλουν.
- Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του σε τακτική βάση.
- Το πρόσωπο εμπιστοσύνης για το παιδί.
- Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού και διασφάλιση της παροχής κατάλληλων υπηρεσιών στο παιδί, συμπεριλαμβανομένων δωρεάν νομικών συμβουλών και νομικής εκπροσώπησης.
- Νόμιμος εκπρόσωπος ή συντονιστής ενεργειών εάν έχει οριστεί δικηγόρος.
- Στήριξη των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών κατά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και την επιλογή μόνιμων λύσεων.

→ Βλ. επίσης δράση 2: Διορισμός επιτρόπου.

4. Προξενικές αρχές

- Παροχή νομικής και άλλης συνδρομής σε παιδί το οποίο κρατείται λόγω διάπραξης αδικήματος, σύμφωνα με το άρθρο 36 στοιχείο γ) της Σύμβασης της Βιέννης περί των Προξενικών Σχέσεων.
- Προστασία των συμφερόντων των παιδιών, ιδίως σε σχέση με την επιτροπεία, σύμφωνα με το άρθρο 5 της Σύμβασης της Βιέννης περί των Προξενικών Σχέσεων, κατόπιν ενημέρωσής τους σύμφωνα με το άρθρο 37 στοιχείο β) της εν λόγω σύμβασης.
- Σύνδεσμος μεταξύ αρχών αμφοτέρων των κρατών μελών της ΕΕ, σε πλήρη συντονισμό με τις κεντρικές αρχές βάσει του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα**.
- Παροχή στοιχείων επικοινωνίας για διάφορες αρχές στη χώρα (πρώην) συνήθους διαμονής.
- Αναζήτηση σε σχετικά συστήματα τεχνολογίας πληροφοριών μεγάλης κλίμακας στα οποία έχουν δικαίωμα πρόσβασης.
- Στήριξη του παιδιού ή των επαγγελματιών και των οργανώσεων που παρέχουν υπηρεσίες μετάφρασης/διερμηνείας ή νομικές υπηρεσίες.
- Παροχή βοήθειας κατά την αναζήτηση συγγενών.
- Εξασφάλιση επίσημων εγγράφων και έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Στήριξη των επαγγελματιών ή των οργανώσεων που ασχολούνται με την ενημέρωση σχετικά με τη νομοθεσία για την προστασία των παιδιών στη χώρα (πρώην) συνήθους διαμονής.
- Οργάνωση λεπτομερειών ταξιδιού και προπληρωμή ή κάλυψη του κόστους.

5. Κεντρική αρχή που έχει συσταθεί βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα

- Κύριο κεντρικό σημείο συντονισμού της επικοινωνίας μεταξύ του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο εντοπίζεται το παιδί και του κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού. Σε σχέση με αιτήσεις που υποβάλλονται στο πλαίσιο του κανονισμού, η κεντρική αρχή θα μπορούσε να συντονίζει την επικοινωνία μεταξύ κοινωνικών υπηρεσιών, δικαστών και άλλων επαγγελματιών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Γενικά καθήκοντα και λειτουργίες περιγράφονται στα άρθρα 53 έως 55 του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα**.

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

- Διαβίβαση αιτήσεων σε κοινωνικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες προστασίας των παιδιών για την εκπόνηση έκθεσης κοινωνικού περιεχομένου σχετικά με τη γενική κατάσταση του παιδιού.
- Καθήκοντα συνδέσμου ή διευκόλυνσης των επαφών μεταξύ δικαστηρίων.
- Δωρεάν παροχή πληροφοριών και συνδρομής στους δικαιούχους γονικής μέριμνας, στον βαθμό που αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού και δεν θέτει το παιδί σε κίνδυνο σε ό,τι αφορά εκ νέου εμπορία ή εκμετάλλευση.
- Γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικά με εθνικούς νόμους και διαδικασίες.
- Καθήκοντα συνδέσμου και συντονισμού με τον επίτροπο του παιδιού, όπου απαιτείται, σε σχέση με αιτήσεις που υποβάλλονται στο πλαίσιο του κανονισμού.
- Στήριξη του συντονισμού των εθνικών οργανισμών που εμπλέκονται σε υπόθεση που σχετίζεται με αιτήσεις που υποβάλλονται στο πλαίσιο του κανονισμού.

6. Δικαστικές αρχές

- Ενημέρωση των προξενικών αρχών του κράτους της ιθαγένειας του παιδιού, εάν αυτό δεν έχει ήδη γίνει. Το άρθρο 37 στοιχείο β) της Σύμβασης της Βιέννης περί των Προξενικών Σχέσεων υποχρεώνει τις αρχές να ενημερώνουν την προξενική αρχή για την πρόθεση διορισμού επιτρόπου για το παιδί.
- Διορισμός προσωρινού επιτρόπου για το παιδί.
- Επικοινωνία με το δικαστήριο του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του προκειμένου να ληφθεί απόφαση επί της δικαιοδοσίας. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω των κεντρικών αρχών που προβλέπονται στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα ή μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου και του συσταθέντος δικτύου δικαστών συνδέσμων της Χάγης.
- Λήψη αποφάσεων για προσωρινά μέτρα σε πολιτικά δικαστήρια.
- Εκδίκαση υποθέσεων που αφορούν εμπορία ανθρώπων και άλλα αδικήματα σε ποινικά δικαστήρια.
- Διασφάλιση της νόμιμης εκπροσώπησης του παιδιού και της πρόσβασης του παιδιού σε νομικές συμβουλές.
- Διεξαγωγή αποδείξεων, όπου απαιτείται, όπως για το αν το παιδί έχει ήδη μεταφερθεί σε άλλο κράτος μέλος.

Τέλος, σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και ορισμένοι άλλοι οργανισμοί:

- Ο **Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)** παρέχει διαφόρων μορφών συνδρομή σε παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων, όπως στήριξη της μεταφοράς τους, υποδοχή στον αερολιμένα, προσωρινή στέγαση στη χώρα προορισμού, ιατρικές και ψυχολογικές συμβουλές, κοινωνικές και νομικές συμβουλές και επιχορηγήσεις επανένταξης.
- Η **Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία** μπορεί να διευκολύνει διάφορες επαφές, να εκπονεί εκθέσεις κοινωνικού περιεχομένου σχετικά με το παιδί και το οικογενειακό υπόβαθρο τις οποίες ζητούν τα δικαστήρια και οι αρχές παιδικής πρόνοιας, ή να παρέχει στήριξη κατά τη μεταφορά του παιδιού.
- Άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ενδέχεται να παρέχουν προγράμματα φροντίδας σε ανάδοχες οικογένειες ή ειδική στέγαση για παιδιά που χρήζουν προστασίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται ειδικότερα οι οργανώσεις που παρέχουν στήριξη στα θύματα. Στο πλαίσιο του δικαίου και της πολιτικής της ΕΕ θεωρείται πολύτιμη η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων επισημαίνει ρητώς τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συνεργάζονται μαζί τους.

Πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

Η πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων τέθηκε σε λειτουργία το 2013 και συγκεντρώνει επί του παρόντος περισσότερες από 100 ΜΚΟ από ολόκληρη την ΕΕ και πέραν αυτής, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Συμπληρώνεται επίσης από ηλεκτρονική πλατφόρμα, στην οποία συμμετέχουν και άλλες οργανώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Δράση 6: Κάλυψη των αναγκών προστασίας

Άπαξ και ένα παιδί στερείται τη γονική φροντίδα και χρήζει προστασίας, μετά την αρχική αξιολόγηση από τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών και τον διορισμό επιτρόπου θα δικαιούται διάφορες υπηρεσίες προστασίας. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να καλύπτει βασικές ανάγκες, όπως κατάλυμα, καθώς και πιο εξειδικευμένες, όπως ψυχοκοινωνική και ψυχιατρική συνδρομή ή υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας.

Η απαιτούμενη στήριξη θα εξαρτάται από τις περιστάσεις και τις εμπειρίες του παιδιού, καθώς και από το φύλο και την ηλικία του, λαμβανομένων παράλληλα υπόψη των συνεπειών της συγκεκριμένης μορφής παραμέλησης ή εκμετάλλευσης που υπέστη το παιδί.

Το άρθρο 27 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού ορίζει ότι «τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του». Η σύμβαση υποχρεώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ να διασφαλίζουν την ευημερία του παιδιού και να παρέχουν κατάλληλη φροντίδα και στήριξη σε όλα τα παιδιά που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών, και ιδίως σε εκείνα που έχουν υποστεί κακοποίηση (άρθρα 19 και 20).

Ειδικότερα, όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, το άρθρο 11 παράγραφος 3 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν την παροχή συνδρομής και στήριξης στα θύματα. Το άρθρο 11 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων υποχρεώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ να αποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, εκ των οποίων ορισμένες ενδέχεται να μην εκδηλωθούν παρά μόνο σε μεταγενέστερο στάδιο. Ειδικές ανάγκες οι οποίες αναφέρονται στη διάταξη αυτή είναι η εγκυμοσύνη, η κατάσταση της υγείας, η αναπηρία, η διανοητική ή ψυχολογική διαταραχή και σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας. Γενικότερα, τα θύματα εγκλημάτων πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων. Τα προβλεπόμενα μέτρα συνδρομής και στήριξης θα πρέπει να παρέχονται ανεξαρτήτως της προθυμίας των παιδιών να συνεργαστούν με την έρευνα ή να υποβάλουν επίσημη καταγγελία.

Σε ορισμένες περιπτώσεις η παροχή συνδρομής και στήριξης μπορεί να προϋποθέτει τη νόμιμη παραμονή του παιδιού στη χώρα υποδοχής. Παρότι, βάσει της οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία, οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα και να διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος, έχουν υποχρέωση δήλωσης της παρουσίας τους στις αρχές του εν λόγω κράτους μέλους εάν η παραμονή τους υπερβεί τους τρεις μήνες. Για τη δήλωση αυτή, μπορεί να πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας, τις οποίες ενδέχεται να μην μπορούν να εκπληρώσουν. Για παράδειγμα, ενδέχεται να μην έχουν εγγραφεί σε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή να μη διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας. Μέχρι να εξευρεθεί μόνιμη λύση για το παιδί και εφόσον η εγγραφή του

είναι απαραίτητη για να αποκτήσει πρόσβαση σε σχετικές υπηρεσίες υποστήριξης, οι αρμόδιες αρχές στα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίζουν θετικά την παράταση του δικαιώματος παραμονής του παιδιού.

Σε όλες τις περιπτώσεις, το παιδί θα πρέπει να ενημερώνεται για τις επιλογές στήριξης και θα πρέπει να ζητείται η γνώμη του σχετικά με τις άμεσες ανάγκες και επιλογές. Στην [οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) (άρθρο 14) και στην [οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#) (άρθρο 19) επισημαίνεται η υποχρέωση να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του παιδιού κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με ειδικά μέτρα στήριξής του.

Η προστασία παιδιού που στερείται τη γονική φροντίδα και χρήζει προστασίας σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό του προϋποθέτει συχνά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την επείγουσα τοποθέτησή του. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η εφαρμογή του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#). Βάσει του άρθρου 20 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, το κράτος μέλος στο οποίο εντοπίζεται το παιδί μπορεί να λάβει έκτακτα μέτρα προστασίας, τα οποία προβλέπονται από το εθνικό του δίκαιο, ανεξάρτητα από το αν άλλο κράτος μέλος έχει δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης. Τα αρχικά έκτακτα μέτρα για τη διασφάλιση της κάλυψης των άμεσων αναγκών θα πρέπει να επαναξιολογούνται και να προσαρμόζονται σε τακτική βάση, ιδίως εάν δεν έχει πραγματοποιηθεί αρχικά κατάλληλη ατομική αξιολόγηση λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της υπόθεσης ή εάν οι περιστάσεις έχουν μεταβληθεί.

→ Βλ. [επίσης δράση 7: Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία](#).

Στον [πίνακα 4](#) παρουσιάζεται επισκόπηση της συνδρομής που δικαιούνται να λάβουν τα παιδιά τα οποία χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας, σύμφωνα με τη [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#) και τις νομικές πράξεις της ΕΕ στον τομέα της προστασίας των θυμάτων και της ποινικής δικαιοσύνης.

Πίνακας 4: Παραπομπές σε διεθνείς, περιφερειακές και ενωσιακές νομικές πράξεις

Νομική πράξη	Στέγη	Εκπαίδευση	Υγειονομική περίθαλψη	Ψυχολογική υποστήριξη	Εντοπισμός μελών της οικογένειας	Ασφάλεια	Ατομική αξιολόγηση
Διεθνείς και περιφερειακές νομικές πράξεις							
Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού	Άρθρο 27	Άρθρο 19, άρθρο 23 παράγραφοι 3 και 4, άρθρο 24 παράγραφος 2 στοιχεία ε) και στ), άρθρα 28, 29, 32, 33	Άρθρα 17, 23, 24, 25, 39	Άρθρα 23, 39	Άρθρο 22 παράγραφος 2	Άρθρα 3, 19	—
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της εμπορίας ανθρώπων	Άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο α)	Άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο στ), άρθρο 12 παράγραφος 4	Άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 12 παράγραφος 2	—	Άρθρο 10 παράγραφος 4 στοιχείο γ)	Άρθρο 12 παράγραφος 2	Άρθρο 12 παράγραφος 7
Συμβούλιο της Ευρώπης - Σύμβαση του Lanzarote	—	Άρθρο 6	Άρθρο 14 παράγραφος 4	Άρθρο 14 παράγραφοι 1, 4	—	Άρθρο 5, άρθρο 14 παράγραφος 3, άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχεία β) και στ)	Άρθρο 14 παράγραφος 1

Μέρος 2: 10 αναγκαίες δράσεις για την προστασία των παιδιών

Νομική πράξη	Στέγη	Εκπαίδευση	Υγειονομική περιθαλψη	Ψυχολογική υποστήριξη	Εντοπισμός μελών της οικογένειας	Ασφάλεια	Ατομική αξιολόγηση
Ενωσιακές νομικές πράξεις							
Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Άρθρο 11 παράγραφος 5	Αιτιολογικές σκέψεις 6, 22, 25, άρθρο 14 παράγραφος 1	Αιτιολογικές σκέψεις 12, 20, 25, άρθρο 11 παράγραφος 7	Αιτιολογική σκέψη 22, άρθρο 11 παράγραφος 5	—	Αιτιολογική σκέψη 18, άρθρο 11 παράγραφος 5	Αιτιολογικές σκέψεις 18, 19, 20, 23, άρθρο 12 παράγραφοι 3 και 4, άρθρα 14, 16
Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Αιτιολογική σκέψη 38, άρθρο 9	Αιτιολογική σκέψη 62, άρθρο 26 παράγραφος 2	Αιτιολογικές σκέψεις 9, 56, 64	Αιτιολογικές σκέψεις 38, 39, άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α), άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο γ)	—	Αιτιολογικές σκέψεις 38, 52, άρθρο 9 παράγραφος 3, άρθρο 12	Αιτιολογικές σκέψεις 55, 56, 58, 59, 61 άρθρο 1, άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο α), άρθρο 21 παράγραφος 1, άρθρα 22, 23
Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών	—	Αιτιολογική σκέψη 34, άρθρο 23	Αιτιολογική σκέψη 36	Αιτιολογικές σκέψεις 31, 37	—	—	Άρθρο 19

Σημείωση: — = άνευ αντικειμένου
 Πηγή: FRA, 2019

Στέγη

Το άρθρο 27 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του. Αυτό προϋποθέτει κατάλληλη στέγη.

Ειδικότερα, για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 5 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, τα κράτη μέλη απαιτείται να παρέχουν κατάλληλη και ασφαλή στέγη. Η στέγη θα πρέπει να είναι η αρμόζουσα για το παιδί, λαμβανομένων υπόψη της ηλικίας και του φύλου, των κινδύνων και των ειδικών αναγκών του (όπως αναπηρία ή τραυματική εμπειρία). Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα δεν πρέπει να στεγάζονται μαζί με ενήλικες που δεν είναι συγγενείς τους, ακόμη και αν οι εμπειρίες τους μπορεί να είναι παρόμοιες (π.χ. κορίτσια και γυναίκες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης). Τα είδη στέγης μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ανάδοχες οικογένειες, ιδρύματα ή εξειδικευμένα, ασφαλή κέντρα υποδοχής.

Η ασφάλεια είναι σημαντική πτυχή η οποία πρέπει να αξιολογείται κατά την αναζήτηση της καταλληλότερης στέγης. Το παιδί μπορεί να τελεί ακόμη υπό την επιρροή του προσώπου που το εκμεταλλεύτηκε ή του διακινητή, ή ενδέχεται ο δράστης να επιθυμεί να επικοινωνήσει με το παιδί. Οι αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει να αξιολογήσουν την κατάσταση και τις ανάγκες ασφάλειας του παιδιού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να είναι αναγκαίο ένα ειδικευμένο κέντρο υποδοχής παιδιών θυμάτων. Αυτά τα κέντρα υποδοχής βρίσκονται συνήθως σε τοποθεσίες που δεν γνωστοποιούνται προκειμένου τα παιδιά να προστατεύονται από τον δράστη και το δίκτυό του. Τέτοια κέντρα υποδοχής παρακολουθούνται στενά και η πρόσβαση σε αυτά τελεί υπό περιορισμούς.

Για λόγους ασφάλειας και λαμβανομένου υπόψη του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, ενδέχεται, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, το παιδί να στεγαστεί αρχικά σε χώρο στον οποίο θα στερείται την ελευθερία του. Ωστόσο, η προστασία του παιδιού ή η πρόληψη της διαφυγής του πρέπει να σταθμίζονται με άλλα δικαιώματα του παιδιού, όπως το δικαίωμα στην ελευθερία. Η στέρηση της ελευθερίας του παιδιού είναι νόμιμη μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Εκπαίδευση

Στο άρθρο 28 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού αναγνωρίζεται το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση. Θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση όσο το δυνατόν νωρίτερα, ώστε να διευκολύνεται η ανάρρωση του θύματος και η επιστροφή στην κανονικότητα της καθημερινής ζωής.

Όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, το άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων προβλέπει ότι «εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, τα κράτη μέλη παρέχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση σε θύματα παιδικής ηλικίας και σε παιδιά θυμάτων στα οποία παρέχεται συνδρομή και στήριξη σύμφωνα με το άρθρο 11, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο».

Το παιδί, ο επίτροπος, οι αρχές προστασίας των παιδιών και το προσωπικό του κέντρου υποδοχής θα πρέπει να αποφασίζουν από κοινού αν το παιδί είναι έτοιμο να συμμετάσχει σε ορισμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες ή να εγγραφεί στο γενικό σχολικό σύστημα. Αυτό θα εξαρτηθεί από την ψυχολογική κατάσταση του παιδιού, τη γνώση της τοπικής γλώσσας, την προηγούμενη εκπαίδευση και την αναμενόμενη διάρκεια της παραμονής του. Ωστόσο, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να διευκολύνουν τη φοίτηση στο σχολείο το συντομότερο δυνατόν, με σκοπό να προαγάγουν την ανάρρωση, να βελτιώσουν το αίσθημα αξίας του παιδιού και να βοηθήσουν το παιδί να αναλάβει τον έλεγχο της ζωής και του μέλλοντός του.

Στις περιπτώσεις στις οποίες είναι σαφές ότι το παιδί θα μεταφερθεί στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής εντός πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος (π.χ. 1 ή 2 μήνες), οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρώνονται στην προετοιμασία της εκπαιδευτικής επανένταξης στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο θα μεταφερθεί το παιδί. Τέτοιες προσπάθειες περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την εγγραφή του στο σχολείο ή σε μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, προπαρασκευαστική εργασία με τους γονείς για τη διευκόλυνση της ένταξης στο σχολείο, αντιμετώπιση άλλων πρακτικών προβλημάτων σχετικών με τα σχολικά δίδακτρα, τη μεταφορά κ.λπ.

Οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει επίσης να προάγουν την πρόσβαση του παιδιού σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, συμπεριλαμβανομένων των παιχνιδιών και των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που ενδείκνυνται για την ηλικία, την ωριμότητα και τα ενδιαφέροντά του. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα παιδιά που είναι πιθανό να μεταφερθούν σύντομα σε άλλο κράτος μέλος. Τέτοιες δραστηριότητες θα πρέπει να προσφέρονται εντός των εγκαταστάσεων φιλοξενίας ή στην κοινότητα, κατά περίπτωση, και θα πρέπει να στοχεύουν στη διευκόλυνση της επικοινωνίας και των αλληλεπιδράσεων του παιδιού με τους συνομηλικούς του

και την τοπική κοινότητα. Η διασφάλιση της διατήρησης μιας τέτοιας καθημερινής ρουτίνας θα στηρίξει την ανάρρωση του παιδιού.

Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών. Καθορίζουν διεθνείς αρχές για την αποφυγή του χωρισμού από την οικογένεια, την οικογενειακή επανένωση, εναλλακτικούς τρόπους φροντίδας, παρακολούθηση και στήριξη για μετέπειτα φροντίδα. Οι κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν για κάθε δημόσια και ιδιωτική οντότητα και για κάθε πρόσωπο που εμπλέκεται στην παροχή φροντίδας σε παιδιά που την έχουν ανάγκη όταν βρίσκονται σε χώρα διαφορετική από τη χώρα συνήθους διαμονής τους (παράγραφος 140).

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, «Guidelines for the alternative care of children», απόφαση που εκδόθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2009.

Υγειονομική περίθαλψη

Στο άρθρο 24 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού κατοχυρώνεται το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας. Οι αρχές θα πρέπει να καλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες υγείας του παιδιού, όπως σωματική ανάρρωση, ψυχολογική ή ψυχιατρική βοήθεια σε περιπτώσεις διαταραχής μετατραυματικού στρες.

Όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 5 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) τα κράτη μέλη απαιτείται να παρέχουν την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη συμπεριλαμβανομένης και της ψυχολογικής βοήθειας. Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 7, απαιτείται επίσης μέριμνα για τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών που προκύπτουν από την κατάσταση της υγείας τους, από αναπηρία, διανοητική ή ψυχολογική διαταραχή.

Η ψυχοκοινωνική φροντίδα είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάρρωση των παιδιών που έχουν υποστεί οποιοδήποτε είδους κακοποίηση. Αυτή μπορεί να είναι ακόμα πιο απαραίτητη για τα παιδιά των οποίων οι γονείς διαδραμάτισαν κάποιον ρόλο στην εκμετάλλευση ή κακοποίησή τους. Ενδέχεται επίσης να είναι αναγκαίες και άλλες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, όπως προγράμματα αποτοξίνωσης για παιδιά χρήστες ναρκωτικών, ως άμεσα επείγοντα μέτρα στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί. Ενδέχεται να απαιτηθούν επιπλέον περισσότερο μακροπρόθεσμα μέτρα όταν το παιδί εγκατασταθεί κάπου μόνιμα.

Οι ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών ενδέχεται να εκδηλωθούν σε μεταγενέστερο στάδιο, όταν το ειδικευμένο προσωπικό κερδίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού και το παιδί είναι διατεθειμένο να μοιραστεί περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εμπειρία του. Τα παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς μπορούν να βλάψουν τον εαυτό τους ή να γίνουν επιθετικά απέναντι στους επαγγελματίες ή σε άλλα παιδιά. Μπορεί επίσης να αντιδρούν στην επιβολή πειθαρχίας ή να απορρίπτουν κάθε είδους αλληλεπίδραση με άλλους. Οι επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες σε παιδιά θα πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι και να είναι σε θέση να συνεχίζουν να παρέχουν βοήθεια σε παιδιά με αυτό το είδος προβλημάτων συμπεριφοράς.

Κορίτσια και αγόρια θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας, όπως προτείνει η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο [Γενικό Σχόλιο αριθ. 15 σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας](#). Αυτό επιβάλλεται ιδίως για παιδιά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, με σκοπό την πρόληψη ή την αντιμετώπιση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων. Για κορίτσια θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, η πρόσβαση σε υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας είναι καθοριστικής σημασίας, ιδίως σε περιπτώσεις εγκυμοσύνης. Θα πρέπει να παρέχεται στα παιδιά η δυνατότητα να επιλέξουν το φύλο του ιατρικού προσωπικού που θα τα βοηθήσει.

Μελέτη σχετικά με τη διάσταση του φύλου στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων

Στη μελέτη σχετικά με τη διάσταση του φύλου στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων τονίζεται ότι «η εμπορία ανθρώπων είναι σοβαρό έγκλημα το οποίο συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, έχει δε ιδιαίτερα τρομακτικές μακροπρόθεσμες συνέπειες για τα θύματά της. Τα θύματα εμπορίας για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης βιώνουν σεξουαλική βιαιότητα η οποία βλάπτει σοβαρά την υγεία και την ευημερία τους. Η σεξουαλική αυτή βία μπορεί να προκαλέσει κολπικά τραύματα στις γυναίκες, με αποτέλεσμα υψηλά ποσοστά σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων και κίνδυνο να προσβληθούν από τον ιό HIV, καθώς και υψηλά ποσοστά διαταραχής μετατραυματικού στρες, άγχους και κατάθλιψης. Τα θύματα ζουν με τον φόβο των συνεπειών για τα ίδια και/ή τις οικογένειές τους εάν αποπειραθούν να διαφύγουν. Επιπλέον, τα ποσοστά εκ νέου εμπορίας εκείνων που διαφεύγουν είναι υψηλά». Επιπροσθέτως, στη μελέτη επισημαίνεται ότι οι βλάβες στην ψυχική υγεία οι οποίες προκαλούνται από την αποπλάνηση, τον εξαναγκασμό, τις απειλές, την απομόνωση, την καθημερινή βία που γίνεται κανονικότητα, τη χρήση ουσιών και την τραυματική εμπειρία της εμπορίας για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης είναι σοβαρές και διαρκείς.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Study on the gender dimension of trafficking in human beings.

Εντοπισμός μελών της οικογένειας

Η οικογένεια είναι η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία των μελών της, ιδίως των παιδιών. Το δικαίωμα του παιδιού στην οικογενειακή ζωή πρέπει να προστατεύεται πλήρως. Η αποφυγή του χωρισμού από την οικογένεια και η διατήρηση της οικογενειακής ενότητας αποτελούν σημαντικά στοιχεία κάθε συστήματος προστασίας του παιδιού. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, σε περίπτωση χωρισμού από την οικογένεια το παιδί δικαιούται να διατηρεί άμεση επαφή και προσωπικές σχέσεις με τους γονείς και τα άλλα μέλη της οικογένειάς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τόσο του παιδιού, όσο και του επιτρόπου. Οι αρχές θα πρέπει γενικά να ζητούν τη συγκατάθεση του παιδιού προκειμένου να επικοινωνήσουν με την οικογένειά του, σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού.

Μελέτη σχετικά με τις ομάδες υψηλού κινδύνου σε ό,τι αφορά την εμπορία ανθρώπων

«Παρότι η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένειά του είναι, ασφαλώς, έσχατη λύση, στις περιπτώσεις στις οποίες η ίδια η οικογένεια συνιστά δυσλειτουργικό περιβάλλον και εμπλέκεται στην εκμετάλλευση του παιδιού θα πρέπει να δίνεται έμφαση στον έγκαιρο εντοπισμό και στην παροχή εναλλακτικών λύσεων φροντίδας».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Study on high-risk groups for trafficking in human beings, σ. 85.

Το ζωτικό συμφέρον του παιδιού, η συμμετοχή του παιδιού και ο κατάλληλος χρόνος είναι σημαντικές αρχές για τον εντοπισμό μελών της οικογένειας. Προτού καταβληθούν προσπάθειες αποκατάστασης της επικοινωνίας, οι αρχές θα πρέπει να αξιολογούν την ικανότητα των γονέων ώστε να διασφαλίζουν ότι οι γονείς δεν θα θέσουν το παιδί σε κίνδυνο και να επιβεβαιώνουν ότι δεν υπήρχε ανάμιξη των γονέων στην αρχική εμπορία ή κακοποίηση του παιδιού. Κατά τον εντοπισμό της οικογένειας, πρέπει να εξετάζεται η έκταση των πληροφοριών που θα πρέπει να της παρασχεθούν σχετικά με την εμπειρία της εμπορίας που βίωσε το παιδί. Ορισμένες πληροφορίες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να κινδυνεύσει η οικογένεια και το παιδί από τους διακινητές. Άλλες πληροφορίες, π.χ. σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση, μπορεί να στιγματίσουν το παιδί στην οικογένεια και σε ολόκληρη την κοινότητα. Θα πρέπει επίσης να εξετάζονται προσεκτικά επικίνδυνες καταστάσεις στις οποίες η οικογένεια υφίσταται πιέσεις λόγω οφειλής στους διακινητές.

Γενικά, ο εντοπισμός μελών της οικογένειας είναι ευθύνη των κοινωνικών υπηρεσιών ή των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών, σε στενή συνεργασία με τον επίτροπο. Οι αρχές προστασίας των παιδιών των διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ θα πρέπει να συνεργαστούν για να αξιολογήσουν την οικογενειακή κατάσταση σε περιπτώσεις στις οποίες το παιδί και η οικογένεια βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη μέλη. Σε περιπτώσεις παιδιών που μετακινούνται εντός της ΕΕ, οι κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει του **κανονισμού Βρυξέλλες IIα** θα είναι σε θέση να διευκολύνουν την επικοινωνία και να ζητήσουν απευθείας από τις αρχές προστασίας των παιδιών στο οικείο κράτος μέλος της ΕΕ να εκπονήσει έκθεση σχετικά με την κοινωνική κατάσταση του παιδιού. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί επίσης να ανατεθεί στις κεντρικές αρχές το καθήκον να τηρούν τους γονείς ενήμερους για την κατάσταση του παιδιού, εκτός εάν αυτό προσκρούει στο μείζον συμφέρον του παιδιού. Ομοίως, το παιδί θα πρέπει να τηρείται ενήμερο σχετικά με τις προπάθειες εντοπισμού μελών της οικογένειάς του.

Ασφάλεια

Το άρθρο 19 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού υποχρεώνει τα κράτη να λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας. Οι αρχές είναι υπεύθυνες για την ασφάλεια του παιδιού. Προς τούτο απαιτείται αφενός η δημιουργία περιβάλλοντος ανάρρωσης και αφετέρου η αποτροπή του ενδεχομένου να επαναληφθεί η κακοποίηση ή η εκμετάλλευση.

Όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, το άρθρο 11 παράγραφος 5 της **οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** και το άρθρο 9 παράγραφος 3 της **οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων**, που αφορά θύματα εγκλημάτων εν γένει, υποχρεώνουν τις αρχές να τους παρέχουν ασφαλή στέγη. Στο πλαίσιο των υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης, στο άρθρο 12 της **οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων** προβλέπονται μέτρα για την προφύλαξη του θύματος από δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και από εκφοβισμό.

Οι αρχές επιβολής του νόμου, μαζί με τον επίτροπο και τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών, θα πρέπει να διενεργούν αρχική αξιολόγηση της ασφάλειας. Εφόσον απαιτείται, θα πρέπει να ζητείται επίσης η γνώμη και άλλων προσώπων, όπως επαγγελματιών του τομέα της υγείας και προσωπικού κέντρων υποδοχής. Η αξιολόγηση της ασφάλειας θα πρέπει να επαναλαμβάνεται και να επικαιροποιείται

τακτικά. Τα πρόσωπα που αποφασίζουν για τη μόνιμη λύση θα χρειάζονται επίσης συγκεκριμένη εκτίμηση των κινδύνων όσον αφορά τις περιστάσεις στη χώρα συνήθους διαμονής.

→ Βλ. επίσης δράση 9: Καθορισμός και εφαρμογή μόνιμων λύσεων.

Κατάλογος σημείων ελέγχου: κύρια στοιχεία της εκτίμησης κινδύνου

- ✓ Ενημέρωση του παιδιού για τον σκοπό της εκτίμησης κινδύνου και έλεγχος της ικανότητας κατανόησης του παιδιού.
- ✓ Διασφάλιση της ακρόασης του παιδιού και της δέουσας συνεκτίμησης της γνώμης του, σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του και τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης.
- ✓ Διασφάλιση του εντοπισμού κινδύνων που σχετίζονται με το φύλο, σε σχέση, για παράδειγμα, με το είδος εκμετάλλευσης ή κακοποίησης που υπέστη το θύμα.
- ✓ Λήψη πρόσθετων μέτρων για την ενίσχυση της ιδιαίτερα ευάλωτης θέσης των κοριτσιών και αγοριών με ενδεχόμενη αναπηρία.
- ✓ Εξέταση πρόσθετων αναγκών σε περιπτώσεις ανήλικων λεσβίων, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων ή διεμφυλικών ατόμων.
- ✓ Παροχή στο παιδί της δυνατότητας να εκφράσει την άποψή του σχετικά με το αν ο υπάλληλος που θα διενεργήσει την εκτίμηση κινδύνου θα πρέπει να είναι άνδρας ή γυναίκα, ιδίως σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης.
- ✓ Συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους δράστες, τους συνεργάτες τους και το δίκτυο του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων ενηλίκων που συνοδεύουν το παιδί, μελών της ευρύτερης οικογένειας στη χώρα στην οποία βρίσκεται το παιδί και άλλων παιδιών με τα οποία το θύμα μπορεί να ήρθε σε επαφή.
- ✓ Εκτίμηση του επιπέδου απειλής για την ασφάλεια και πρόταση για λήψη προληπτικών μέτρων ανάλογα με την περίπτωση (π.χ. όσον αφορά τη στέγη, την πρόσβαση στο παιδί, την επικοινωνία με μέλη της οικογένειας κ.λπ.).
- ✓ Τακτική εκτίμηση του κινδύνου διαφυγής του παιδιού και λήψη προληπτικών μέτρων. Η δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας φροντίδας είναι ο καλύτερος τρόπος πρόληψης της εξαφάνισης παιδιών.

- ✓ Άμεση αναφορά της εξαφάνισης του παιδιού στην αστυνομία και σε άλλες αρμόδιες αρχές.
- ✓ Επικαιροποίηση της αξιολόγησης της ασφάλειας και τεκμηρίωση κάθε μεταβολής ή νέων πληροφοριών που καθίστανται διαθέσιμες.

Εγχειρίδιο για επαγγελματίες στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) έχει εκπονήσει έναν πρακτικό οδηγό για τη στήριξη των επαγγελματιών του νομικού κλάδου στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την προστασία των θυμάτων εμπορίας, τη δίωξη των δραστών και τη διεθνή συνεργασία που απαιτείται για την επίτευξη των στόχων αυτών. Το εγχειρίδιο περιέχει 14 ενότητες. Η ενότητα 5 επικεντρώνεται στην εκτίμηση κινδύνου και στα βασικά ζητήματα που πρέπει να εξετάζονται κατά τη διερεύνηση εκτιμήσεων κινδύνου.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. UNODC (2009), «*Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners*».

Δράση 7: Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία

Τα κράτη υποχρεούνται να προστατεύουν όλα τα παιδιά που τελούν υπό τη δικαιοδοσία τους. Θα πρέπει συνεπώς να αποσαφηνίζεται ποιο κράτος έχει δικαιοδοσία να λάβει μέτρα, τι είδους μέτρα και πότε. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους.

Ο καθορισμός της δικαιοδοσίας είναι μόνον ένας από τους σκοπούς για τους οποίους απαιτούνται αποτελεσματικοί μηχανισμοί συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές πρέπει να συνεργάζονται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του διακρατικού εγκλήματος. Χωρίς συνεργασία μεταξύ του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί και του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του, θα είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, δύσκολο να εκτιμηθεί το μείζον συμφέρον του παιδιού και να ληφθεί απόφαση σχετικά με την καταλληλότερη μόνιμη λύση.

Τα συστήματα προστασίας των παιδιών χρειάζονται διακρατικούς μηχανισμούς συνεργασίας

«Λόγω του αυξανόμενου αριθμού παιδιών που χρήζουν μέτρων προστασίας σε διασυνοριακές καταστάσεις, οι προσπάθειες εντατικοποιούνται μέσω: της αποσαφήνισης των ρόλων και των αρμοδιοτήτων, της ενημέρωσης για τις χώρες καταγωγής, της εξασφάλισης εθνικού εστιακού πόλου για θέματα προστασίας των παιδιών, της θέσπισης διαδικασιών/καθοδήγησης/πρωτοκόλλων/διεργασιών, για παράδειγμα, για τη μεταβίβαση της ευθύνης στο πλαίσιο των διαδικασιών για το άσυλο (κανονισμός του Δουβλίνου) ή κατά την εξέταση της τοποθέτησης παιδιών εκτός της χώρας ή του εντοπισμού των μελών της οικογένειας και της παροχής προστασίας σε περιπτώσεις εμπορίας παιδιών».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Reflection paper on integrated child protection systems, αρχή 7.

Οι επαγγελματίες μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, οι οποίοι έχουν θεσπιστεί βάσει νόμου ή βάσει πρακτικής. Αυτοί υποδιαιρούνται σε μηχανισμούς αστικού δικαίου και μηχανισμούς ποινικού δικαίου.

Ζητήματα αστικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των παιδιών

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται σε αυτήν και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους χωρίς καμία διάκριση, ανεξαρτήτως της κατάστασης του παιδιού.

Απόλαυση των δικαιωμάτων των παιδιών

«Οι υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη δυνάμει της Σύμβασης αφορούν κάθε παιδί που βρίσκεται στην επικράτειά τους και όλα τα παιδιά που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους. Κατά συνέπεια, η απόλαυση των δικαιωμάτων που προστατεύει η Σύμβαση δεν περιορίζεται στα παιδιά που είναι πολίτες του συμβαλλόμενου κράτους και άρα, [εάν] δεν αναφέρεται ρητά [διαφορετικά] στη Σύμβαση, πρέπει να αναγνωρίζεται σε όλα τα παιδιά –συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών– ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, το καθεστώς τους ως μεταναστών ή της ανιθαγένειας».

Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2005), Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, σημείο 12.

Αυτό σημαίνει ότι κάθε παιδί δικαιούται ορισμένα μέτρα άμεσης προστασίας στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται, όπως κατάλυμα, τροφή ή ιατρική βοήθεια, έως ότου αξιολογηθεί περαιτέρω η κατάσταση του παιδιού και βρεθεί μόνιμη λύση.

Το δικαίο της ΕΕ στον τομέα της αστικής δικαιοσύνης –και ειδικότερα ο **κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα**– και το ιδιωτικό διεθνές δικαίο καθορίζουν αν τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους της ΕΕ έχουν δικαιοδοσία να λάβουν μέτρα προστασίας του παιδιού σε διακρατικές καταστάσεις, στις οποίες εμπλέκονται περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Ο κανονισμός αντικατοπτρίζει τις αρχές της **Σύμβασης της Χάγης του 1996**, η οποία θέτει επίσης κανόνες βάσει των οποίων καθορίζεται αν οι αρχές κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος έχουν δικαιοδοσία να λάβουν τέτοια μέτρα σε καταστάσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούνται να εφαρμόζουν τον κανονισμό και όχι τη σύμβαση όταν το ενδιαφερόμενο παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος της ΕΕ.

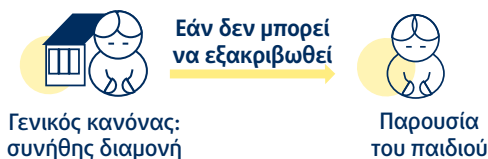
Κανόνες για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας

Το άρθρο 8 του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** ορίζει ότι τα δικαστήρια στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο το παιδί έχει τη «συνήθη διαμονή» του έχουν, κατά κανόνα, δικαιοδοσία να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία του παιδιού. Η διάταξη αυτή αντικατοπτρίζει το άρθρο 5 της **Σύμβασης της Χάγης του 1996**, βάσει του οποίου οι αρχές του συμβαλλόμενου κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού έχουν δικαιοδοσία να λαμβάνουν μέτρα προστασίας σε σχέση με το συγκεκριμένο παιδί. Όταν η συνήθης διαμονή του παιδιού δεν μπορεί να διαπιστωθεί ή το παιδί είναι πρόσφυγας ή διεθνώς εκτοπισθέν πρόσωπο, οι αρχές του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται έχουν δικαιοδοσία να λαμβάνουν μέτρα προστασίας του παιδιού (άρθρο 13 του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα**). Παρόμοιος λόγος αναγνώρισης δικαιοδοσίας, με βάση την παρουσία του παιδιού στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους, περιέχεται στο άρθρο 6 της **Σύμβασης της Χάγης του 1996**. Ως εκ τούτου, όταν δεν μπορεί να διαπιστωθεί η συνήθης διαμονή ενός παιδιού στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ, θα εφαρμόζεται η **Σύμβαση της Χάγης του 1996**. Βλ. διάγραμμα 10 σχετικά με τους κανόνες για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας.

Όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων, το άρθρο 16 παράγραφος 2 της **οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** προβλέπει ότι το κράτος μέλος που εντοπίζει θύμα πρέπει να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό την εξεύρεση μόνιμης λύσης.

Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα παραπέμπει στη δικαιοδοσία «δικαστηρίου», αλλά η έννοια αυτή καλύπτει κάθε αρχή η οποία έχει δικαιοδοσία σε θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, όπως κοινωνικές υπηρεσίες και αρχές προστασίας των παιδιών (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού και τον πρακτικό οδηγό για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα).

Διάγραμμα 10: Κανόνες για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας σε υποθέσεις προστασίας παιδιών

Πηγή: FRA, 2019

Κατ' εξαίρεση, το άρθρο 15 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα επιτρέπει επίσης την παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση.

Για να είναι νόμιμη η παραπομπή, το παιδί θα πρέπει να έχει στενό σύνδεσμο με το κράτος μέλος και η παραπομπή θα πρέπει να εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού. Στενός σύνδεσμος με ένα κράτος μέλος της ΕΕ υφίσταται εάν:

- αφότου επιλήφθηκε το δικαστήριο της χώρας προέλευσης, το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος ή
- το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή
- το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους ή
- ο ένας εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή
- η διαφορά αφορά τα μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διαχείριση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του η οποία βρίσκεται στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους.

Προαγωγή της διακρατικής συνεργασίας μεταξύ δικαστών

«Το άρθρο 15 ορίζει ότι τα δικαστήρια συνεργάζονται είτε απευθείας είτε μέσω των κεντρικών αρχών για τους σκοπούς της παραπομπής. Μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους εμπλεκόμενους δικαστές να επικοινωνούν για να αξιολογήσουν το κατά πόσον σε μια συγκεκριμένη υπόθεση πληρούνται οι προϋποθέσεις παραπομπής, ιδιαίτερα αν αυτό θα ήταν προς το συμφέρον του παιδιού. Εάν οι δύο δικαστές ομιλούν ή/και κατανοούν μία κοινή γλώσσα, δεν πρέπει να διστάζουν να έρχονται μεταξύ τους σε επαφή είτε απευθείας είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Άλλες μορφές σύγχρονης τεχνολογίας μπορεί να είναι χρήσιμες, όπως οι τηλεδιασκέψεις. Εάν υπάρχουν γλωσσικά προβλήματα, οι δικαστές μπορούν να στηρίζονται σε διερμηνείς, εφόσον το επιτρέπουν οι διαθέσιμοι πόροι. Οι κεντρικές αρχές θα είναι επίσης σε θέση να επικουρούν τους δικαστές».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα, σ. 36.

Σε ορισμένες περιπτώσεις κινείται δικαστική διαδικασία σχετικά με το ίδιο παιδί σε διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο 19 παράγραφος 2 του **κανονισμού Βρυξέλλες IIα** ορίζει ότι, εάν οι δύο διαδικασίες έχουν το ίδιο αντικείμενο, καταρχήν την υπόθεση εκδικάζει το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο. Το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο οφείλει να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο. Εάν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο κρίνει εαυτό αρμόδιο, το δεύτερο δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του.

Πώς καθορίζεται η συνήθης διαμονή

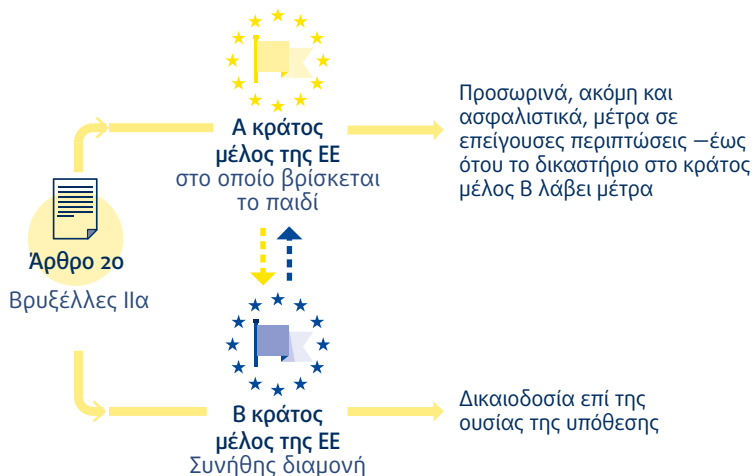
Ο όρος «συνήθης διαμονή» δεν ερμηνεύεται στον **κανονισμό Βρυξέλλες IIα** και επομένως αυτή πρέπει να εξακριβώνεται βάσει όλων των συγκεκριμένων περιστάσεων κάθε επιμέρους περίπτωσης. Μπορεί να υπάρχουν σαφείς περιπτώσεις στις οποίες η συνήθης διαμονή ορίζεται ως ο τόπος στον οποίο κατοικούσε το παιδί πριν από τη μετακίνησή του.

Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρχουν και περιπτώσεις στις οποίες η εξακρίβωση της συνήθους διαμονής δεν είναι τόσο απλή. Για παράδειγμα, ένα παιδί το οποίο προέρχεται από κράτος μέλος της ΕΕ ενδέχεται να ζει σε άλλο κράτος μέλος της για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά χωρίς να έχει ενσωματωθεί σε οποιαδήποτε κοινωνική, εκπαιδευτική ή άλλη δομή του κράτους αυτού, ή ενδέχεται το παιδί να έζησε παράλληλα σε περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ τα τελευταία χρόνια, μετακινούμενο μεταξύ αυτών.

Προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα

Το άρθρο 20 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν προσωρινά, ακόμη και ασφαλιστικά, μέτρα σε σχέση με ένα πρόσωπο, έστω και αν το αρμόδιο επί της ουσίας δικαστήριο βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, επιτρέπεται στα κράτη μέλη της ΕΕ να λαμβάνουν τα πρώτα επείγοντα μέτρα για την προστασία ενός παιδιού. Τα μέτρα αυτά είναι προσωρινά και ο αντίκτυπός τους περιορίζεται στο κράτος μέλος στο οποίο λαμβάνονται. Οι αρχές του κράτους στο οποίο βρίσκεται το παιδί θα πρέπει να επικοινωνήσουν με τις αρχές του κράτους συνήθους διαμονής του ώστε να προσδιοριστούν οι πλέον κατάλληλες μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις για το παιδί. Στο [διάγραμμα 11](#) απεικονίζονται οι σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών μελών της ΕΕ. Τα προσωρινά μέτρα θα πρέπει να διασφαλίζουν την ευημερία και την προστασία του παιδιού και να διαφυλάσσουν το μείζον συμφέρον του.

Διάγραμμα 11: Προσωρινά μέτρα βάσει του άρθρου 20 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα

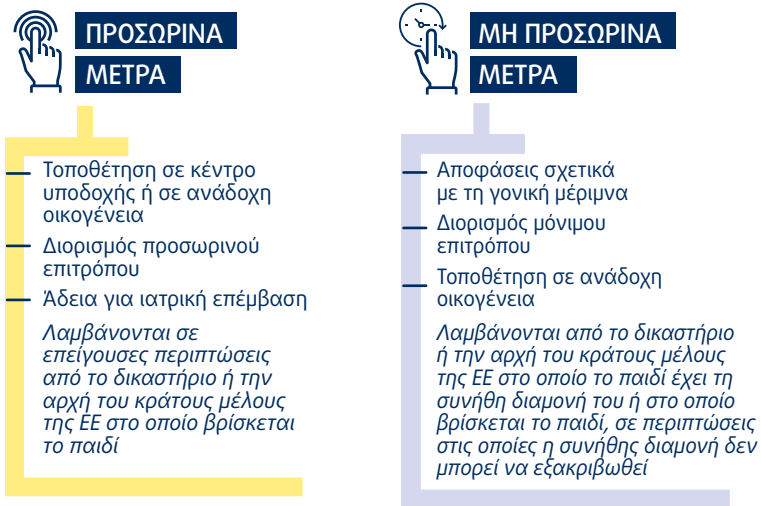

Πηγή: FRA, 2019

Πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των προσωρινών μέτρων που εφαρμόζονται σε επείγουσα περίπτωση (τα οποία λαμβάνονται από τη χώρα στην οποία βρίσκεται το παιδί) και των μη προσωρινών μέτρων (τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται σύμφωνα με τον γενικό κανόνα από τη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού). Επομένως, πρέπει να καθορίζεται η χώρα η οποία έχει δικαιοδοσία επί της υπόθεσης.

Στο **διάγραμμα 12** παρατίθενται χαρακτηριστικά παραδείγματα τα οποία αναδεικνύουν τη διαφορά μεταξύ προσωρινών και μη προσωρινών μέτρων. Στα παραδείγματα προσωρινών μέτρων προστασίας περιλαμβάνεται ο διορισμός προσωρινού επιτρόπου ή η τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια.

Διάγραμμα 12: Ενδεικτικά παραδείγματα προσωρινών και μη προσωρινών μέτρων

Πηγή: FRA, 2019

Όταν οι αρχές του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί και του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του εξετάζουν ζητήματα δικαιοδοσίας και μακροπρόθεσμης προστασίας του παιδιού, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το μείζον συμφέρον του παιδιού. Για την αποφυγή εκ νέου θυματοποίησης και εκ νέου εμπορίας, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στο πιο ασφαλές και πιο προστατευτικό για το παιδί περιβάλλον.

Κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα

Ο **κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα** αφιερώνει ένα κεφάλαιο στη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ. Στο άρθρο 53 προβλέπεται ότι κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να διορίζει μία ή περισσότερες κεντρικές αρχές, επιφορτισμένες να παρέχουν τη συνδρομή τους στην εφαρμογή του κανονισμού. Κεντρικές αρχές έχουν ήδη διοριστεί στα κράτη μέλη της ΕΕ για την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 1980

για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, οι ίδιες αρχές στηρίζουν την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Η Συνδιάσκεψη της Χάγης έχει συστήσει άτυπο διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης, το οποίο, σε σχέση με ζητήματα διεθνούς προστασίας των παιδιών, ενεργεί ως δίαυλος επικοινωνίας και ως σύνδεσμος με άλλους δικαστές στις δικαιοδοσίες τους και με δικαστές σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη, καθώς και με τις εθνικές κεντρικές αρχές τους.

→ *Παράρτημα 3: Περιέχει τον σύνδεσμο προς τον κατάλογο επαφών των κεντρικών αρχών.*

Για να είναι σε θέση να εκτελούν τα καθήκοντά τους, οι κεντρικές αρχές θα πρέπει να συνδέονται στενά με διάφορες οργανώσεις σε επίπεδο κρατών μελών, όπως υπηρεσίες προστασίας των παιδιών, δικαστικές αρχές, αστυνομία, εισαγγελείς και παρόχους υπηρεσιών. Όπως καταδεικνύεται στο **διάγραμμα 13**, στη συνεργασία αυτή ενδέχεται να εμπλέκονται αρκετές διαφορετικές οργανώσεις.

Διάγραμμα 13: Ομάδες που ενδέχεται να συμμετέχουν στην εγχώρια και διακρατική συνεργασία

Πηγή: FRA, 2019

Από την αξιολόγηση της εφαρμογής του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** διαπιστώθηκε ότι μία από τις προκλήσεις σε σχέση με τον αποτελεσματικό συντονισμό είναι το γεγονός ότι ορισμένες κεντρικές αρχές στερούνται πόρων. Εάν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ενισχύσουν τις κεντρικές αρχές, θα συμβάλουν σημαντικά στην προστασία των κατηγοριών παιδιών που καλύπτει ο παρών πρακτικός οδηγός.

Η ανάμιξη των κεντρικών αρχών εκλαμβάνεται ενίοτε ως επαχθής. Επομένως, για την αποφυγή καθυστερήσεων, η επικοινωνία γίνεται συχνά απευθείας, χωρίς τη μεσολάβηση οποιασδήποτε κεντρικής αρχής. Για παράδειγμα, σε επείγουσες περιπτώσεις οι κοινωνικές υπηρεσίες ή οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών ενδέχεται να επικοινωνήσουν απευθείας με τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών στη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής του παιδιού, ζητώντας αξιολόγηση της κοινωνικής κατάστασής του, ή ενδέχεται να επικοινωνήσουν οι αστυνομικές αρχές διαφορετικών κρατών μελών της ΕΕ μεταξύ τους για την αποσαφήνιση της ταυτότητας του παιδιού.

Όταν κρίνεται σκόπιμο για τη διεκπεραίωση συγκεκριμένου αιτήματος στο πλαίσιο του κανονισμού, οι κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** μπορούν:

- να λειτουργούν ως κεντρικό σημείο για όλες τις επικοινωνίες μεταξύ των αρμόδιων αρχών σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ και των αρμόδιων αρχών σε άλλο κράτος μέλος ή
- να διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των αρμόδιων αρχών που είναι υπεύθυνες για μια συγκεκριμένη υπόθεση και να τις αφήνουν να επικοινωνούν απευθείας μεταξύ τους.

Ο συγκεκριμένος ρόλος τους θα πρέπει να αποφασίζεται με βάση το συγκεκριμένο εθνικό πλαίσιο και τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους που διαθέτουν οι κεντρικές αρχές, καθώς και τις περιστάσεις της υπόθεσης. Οι κεντρικές αρχές θα δίνουν συνήθως προτεραιότητα σε πολύ επείγουσες περιπτώσεις.

Οι κεντρικές αρχές θα μπορούσαν να έχουν μια γενική επισκόπηση των υποθέσεων, όσον αφορά για παράδειγμα περατωθείσες υποθέσεις στις οποίες συμμετείχαν, και να κατανοούν τον ρόλο και τις δυνατότητες των αρχών και υπηρεσιών με τις οποίες συνεργάζονται. Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν και συντονίζονται μεταξύ τους οι κεντρικές και οι λοιπές αρχές της εκάστοτε χώρας.

Το άρθρο 55 του **κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα** προβλέπει ότι, κατόπιν αίτησης, οι κεντρικές αρχές πρέπει να συλλέγουν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες για την κατάσταση του παιδιού, εκκρεμούσες διαδικασίες και ληφθείσες αποφάσεις σχετικά με το παιδί σε επιμέρους υποθέσεις. Ένα από τα βασικά καθήκοντά τους είναι να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων σε διαφορετικά κράτη μέλη σε ορισμένες υποθέσεις που αφορούν γονική μέριμνα (άρθρο 55 στοιχεία γ) και δ)]. Το άρθρο 56 παρέχει τη δυνατότητα προσωρινής τοποθέτησης παιδιού σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, πράξη η οποία απαιτεί την προηγούμενη έγκριση του κράτους αυτού.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν στο πλαίσιο της διαδικασίας καθορισμού μόνιμης λύσης να υποβάλλουν ή να λαμβάνουν αιτήσεις αναφορικών με:

- εκθέσεις σχετικά με την κοινωνική κατάσταση του παιδιού,
- πληροφορίες σχετικά με τον εντοπισμό παιδιού και της οικογένειας, όταν απαιτούνται για την εκτέλεση συγκεκριμένης αίτησης στο πλαίσιο του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα,
- συζήτηση συγκεκριμένης περίπτωσης με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη σε διασυνοριακή υπόθεση,
- συζήτηση σχετικά με τη μεταβίβαση δικαιοδοσίας,
- επικοινωνία με την οικογένεια και συνοδεία του παιδιού όταν επισκέπτεται την οικογένειά του,
- παροχή εγγράφων, όπως αριθμός ταυτότητας, βεβαιώσεις σχολικής φοίτησης ή πιστοποιητικό γέννησης,
- ενημέρωση σχετικά με προηγούμενες διαδικασίες που αφορούσαν γονική μέριμνα ή προηγούμενες έρευνες στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου,
- ενημέρωση σχετικά με δυνατότητες εναλλακτικής φροντίδας εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να αναλάβουν τη φροντίδα του παιδιού,
- λήψη άμεσων μέτρων.

Υπόδειγμα διακρατικού μηχανισμού παραπομπής

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης έθεσε σε λειτουργία μια διαδικτυακή πλατφόρμα με υπόδειγμα διακρατικού μηχανισμού παραπομπής, που αναπτύχθηκε ως αποτέλεσμα της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων για την περίοδο 2012-2016.

Το εργαλείο αυτό συμβάλλει στη διασφάλιση της δυνατότητας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων να ασκούν τα δικαιώματά τους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ιδίως σε περίπτωση διασυνοριακής παραπομπής. Συνδέει εμπειρογνώμονες και επαγγελματίες από διάφορες χώρες οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον εντοπισμό, στην παραπομπή, στην παροχή συνδρομής, στην επιστροφή και στην παρακολούθηση της συνδρομής που παρέχεται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2017), «*Transnational referral mechanism model – TRM*».

Διακρατική προστασία των παιδιών

Η Γραμματεία του Συμβουλίου των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας κατάρτισε κατευθυντήριες γραμμές καθώς και πρακτικό οδηγό για την προστασία των παιδιών στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει διακρατικό στοιχείο, στο πλαίσιο των οποίων παρέχονται πρακτικά στοιχεία συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας (2015), «*Guidelines for promoting the human rights and the best interests of the child in transnational child protection cases*», και «*Transnational child protection: practical guide for caseworkers and case officers*».

Άλλοι μηχανισμοί συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ

Πέραν των κεντρικών αρχών που έχουν συσταθεί βάσει του άρθρου 53 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, υπάρχουν και άλλοι μηχανισμοί συνεργασίας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι:

- Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Πρόκειται για ένα ευέλικτο δίκτυο το οποίο συστάθηκε με την απόφαση αριθ. 2001/470/ΕΚ και στο πλαίσιο του οποίου συγκεντρώνονται οι εθνικές δικαστικές αρχές. Τα κύρια καθήκοντά του είναι ο χειρισμός υποθέσεων μεταξύ εθνικών σημείων επαφής, η διευκόλυνση της διασυνοριακής πρόσβασης στη δικαιοσύνη μέσω ενημέρωσης, ο διορισμός δικαστικών συνδέσμων, καθώς και η αξιολόγηση και η ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τη λειτουργία συγκεκριμένων πράξεων της ΕΕ σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Στα άρθρα 54 και 58 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα περιγράφονται οι καταστάσεις στις οποίες τα μέλη των κεντρικών αρχών του δικτύου θα πρέπει να χρησιμοποιούν το δίκτυο για να επικοινωνούν μεταξύ τους. Η τακτική χρήση του μπορεί να συμβάλει σε αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ των δικαστών και των κεντρικών αρχών, καθώς και μεταξύ των ίδιων των δικαστών.
- Ο Ευρωπαϊκός Δικαστικός Άτλας. Ο συγκεκριμένος μηχανισμός βοηθά τους ενδιαφερόμενους κατά την αναζήτηση των αρμόδιων πολιτικών δικαστηρίων και στοιχείων επικοινωνίας σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

→ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης: [αστικές υποθέσεις](#).

Διεξαγωγή αποδείξεων

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου (τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε προς αναθεώρηση τον Μάιο του 2018) καλύπτει τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών της ΕΕ κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων οικογενειακού δικαίου. Ένα δικαστήριο μπορεί είτε να παραγγείλει στο αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους τη διεξαγωγή αποδείξεων είτε να προβεί το ίδιο στη διεξαγωγή αποδείξεων απευθείας στο άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Ο κανονισμός προτείνει τη διεξαγωγή αποδείξεων μέσω βιντεοδιασκέψεων και τηλεσυνδιασκέψεων. Στη [διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης](#) παρατίθενται διάφορα έγγραφα, στοιχεία επικοινωνίας και διδάγματα που έχουν αντληθεί, καθώς και εθνικές πληροφορίες σχετικά με τα σημεία στα οποία είναι διαθέσιμος ο αναγκαίος εξοπλισμός. Παρέχεται επίσης καθοδήγηση σχετικά με τη χρήση [βιντεοδιασκέψεων](#) για την απλοστεύση και την παρότρυνση της επικοινωνίας μεταξύ δικαστικών αρχών σε διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ, για σκοπούς τόσο αστικού όσο και ποινικού δικαίου.

Διμερείς συμφωνίες συνεργασίας

Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν συγκεκριμένα την προστασία και τη μεταφορά σε περιπτώσεις παιδιών που είναι υπήκοοί τους και βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, οι διμερείς συμφωνίες ενδέχεται να μην παρέχουν επαρκείς διαδικαστικές εγγυήσεις και να εμποδίζουν τις αρχές να παράσχουν ουσιαστική προστασία στα παιδιά. Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιούν κατά προτίμηση τις υφιστάμενες δομές οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από όλα και για όλα τα κράτη μέλη εντός του νομικού πλαισίου της ΕΕ. Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να αποφεύγουν τη δημιουργία παράλληλων δομών. Οι παράλληλες δομές ενδέχεται να αφορούν μέρος μόνο των περιπτώσεων, να μην καλύπτουν ορισμένα παιδιά, να δημιουργούν δύο μέτρα και δύο σταθμά και να αποδυναμώνουν τους μηχανισμούς που έχουν συσταθεί βάσει του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#) και της [Σύμβασης της Χάγης του 1996](#).

Ζητήματα ποινικού δικαίου

Για ορισμένα εγκλήματα, το δίκαιο της ΕΕ καθορίζει κανόνες περί δικαιοδοσίας. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 της [οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#), τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους όταν:

- το αδίκημα έχει διαπραχθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός τους ή
- ο δράστης του αδικήματος είναι υπήκοός τους.

Άλλες δυνατότητες θεμελίωσης περαιτέρω δικαιοδοσίας για αδικήματα που διαπράχθηκαν εκτός του εδάφους κράτους μέλους προβλέπονται στο άρθρο 10 παράγραφοι 2 και 3 της οδηγίας.

Σε όλες τις περιπτώσεις παιδιά τα οποία συμμετέχουν στις διαδικασίες, ως θύματα ή ως μάρτυρες, θα δικαιούνται ειδικά μέτρα προστασίας και στήριξης, νομική συνδρομή και εκπροσώπηση, καθώς και αποζημίωση.

→ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. επίσης [δράση 8: Παροχή υποστήριξης στο παιδί κατά τη διάρκεια δικαστικών διαδικασιών](#).

Γενικότερα, η ΕΕ έχει αναπτύξει διάφορα μέσα για την αστυνομική και τη δικαστική συνεργασία, τα οποία λειτουργούν σε διαφορετικά επίπεδα. Πρώτον, οργανισμοί της ΕΕ όπως η Ευρωπόλ και η Eurojust παρέχουν στα κράτη μέλη επιχειρησιακή και άλλη υποστήριξη σε καταστάσεις διασυνοριακού χαρακτήρα.

Με ποιον τρόπο στηρίζει η Eurojust τις δικαστικές αρχές

Η Eurojust διευκολύνει τη συνεργασία και τον συντονισμό ερευνών και διώξεων μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών οι οποίες χειρίζονται υποθέσεις σοβαρού διασυνοριακού και οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων. Η Eurojust παροτρύνει τις εθνικές αρχές να επιδιώκουν τη συμμετοχή της σε όλες τις διασυνοριακές υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, λόγω της πολυπλοκότητάς τους και της επείγουσας ανάγκης εξακρίβωσης της ταυτότητας και προστασίας όλων των θυμάτων, ιδίως δε των παιδιών, με στόχο παράλληλα την άσκηση διώξεων και την εξάρθρωση ολόκληρης της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων.

Η Eurojust έχει διορίσει σημείο επαφής για ζητήματα προστασίας το οποίο ασκεί διάφορες δραστηριότητες, μεταξύ άλλων: i) διασφαλίζει την πρόσβαση της Eurojust σε βέλτιστες πρακτικές στον τομέα, ii) παρακολουθεί το έργο των εθνικών αρχών, των οργανισμών επιβολής του νόμου και άλλων φορέων στον τομέα της προστασίας των παιδιών και iii) διατηρεί στατιστική επισκόπηση όλων των σχετικών με το θέμα υποθέσεων τις οποίες χειρίστηκε η Eurojust.

Στις συσκέψεις συντονισμού της Eurojust συμμετέχουν εθνικές δικαστικές αρχές από διάφορες χώρες για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών, της εκτέλεσης των αιτήσεων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής ή μέτρων καταναγκασμού (όπως ενταλμάτων έρευνας και ενταλμάτων σύλληψης), της πρόληψης ή της επίλυσης συγκρούσεων, σχετικών ζητημάτων ή άλλων νομικών προβλημάτων και προβλημάτων απόδειξης. Οι συμμετέχοντες μπορούν να συζητήσουν εύκολα και να συμφωνήσουν επί των σταδίων της διερεύνησης και των στρατηγικών δίωξης κατά τη διάρκεια των συσκέψεων συντονισμού.

Το κέντρο συντονισμού της Eurojust είναι ένα ακόμη εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται σε πολύπλοκες υποθέσεις, οι οποίες απαιτούν ανταλλαγή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο στο πλαίσιο δράσεων μεγάλης κλίμακας που εκτελούνται ταυτόχρονα σε πολλές χώρες (π.χ. συλλήψεις, έρευνες, κατάσχεση αποδεικτικών ή περιουσιακών στοιχείων). Τα κέντρα συντονισμού συνδέουν όλες τις συμμετέχουσες αρχές μεταξύ τους ανά πάσα στιγμή, μέσω ειδικών τηλεφωνικών γραμμών και υπολογιστών, και οι πληροφορίες διαβιβάζονται ταχέως από τη μία αρχή στην άλλη μέσω της Eurojust.

Η αρμόδια εθνική αρχή κράτους μέλους μπορεί να επικοινωνεί με την αντίστοιχη εθνική θυρίδα στην Eurojust για συγκεκριμένη ποινική υπόθεση. Η αντίστοιχη εθνική θυρίδα θα ανοίξει υπόθεση στην Eurojust έναντι όλων των εμπλεκόμενων κρατών μελών, ακόμη και έναντι τρίτων χωρών, όπου ενδείκνυται.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον ιστότοπο της Eurojust.

Με ποιον τρόπο στηρίζει η Ευρωπόλ τις αρχές επιβολής του νόμου

Η Ευρωπόλ, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία

στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, στηρίζει τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών στην πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής σοβαρού διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Οι υπηρεσίες στήριξης που παρέχει στα κράτη μέλη της ΕΕ εκτείνονται από τη διευκόλυνση της ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών έως την παροχή επιχειρησιακής και στρατηγικής ανάλυσης, εμπειρογνωσίας και επιχειρησιακής στήριξης σε ποινικές έρευνες.

Η Ευρωπόλ υποστηρίζει τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου των κρατών μελών με τους εξής τρόπους: διευκολύνοντας την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Ευρωπόλ και των αξιωματικών συνδέσμων που τοποθετούνται στην Ευρωπόλ από τα κράτη μέλη και τις χώρες που έχουν συνάψει συμφωνία συνεργασίας μαζί της, οι οποίοι λειτουργούν ως σύνδεσμοι μεταξύ των ερευνητών των κρατών μελών και των εμπειρογνομώνων της Ευρωπόλ, παρέχοντας επιχειρησιακή ανάλυση και στήριξη στις επιχειρήσεις των κρατών μελών, εμπειρογνωσία και τεχνική στήριξη για έρευνες και επιχειρήσεις που διενεργούνται εντός της ΕΕ υπό την επίβλεψη και τη νομική

ευθύνη των κρατών μελών, καταρτίζοντας στρατηγικές εκθέσεις (π.χ. αξιολογήσεις απειλών) και αναλύσεις εγκλημάτων βάσει πληροφοριών που παρέχονται από τα κράτη μέλη ή συλλέγονται από άλλες πηγές.

Το σχέδιο ανάλυσης Phoenix είναι το επιχειρησιακό σχέδιο της Ευρωπόλ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων εντός του Ευρωπαϊκού κέντρου αντιμετώπισης σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος. Ειδικότερος στόχος του σχεδίου ανάλυσης Phoenix είναι η στήριξη των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και των οργανισμών της ΕΕ και συνδεδεμένων τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών, στην πρόληψη και την καταπολέμηση των μορφών εγκληματικότητας που εμπίπτουν στην εντολή της Ευρωπόλ και σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Μία από τις βασικές προτεραιότητες του σχεδίου ανάλυσης Phoenix είναι η εμπορία παιδιών. Για επιχειρησιακούς σκοπούς, το σχέδιο παρέχει τη δυνατότητα αποθήκευσης και επεξεργασίας δεδομένων και πληροφοριών ποινικού χαρακτήρα σχετικά με τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, είτε πρόκειται για ενήλικες είτε για παιδιά, καθώς και σχετικά με υπόπτους.

Πληροφορίες οι οποίες περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπόπτων και θυμάτων μπορούν να ανταλλάσσονται με ασφάλεια με το σχέδιο ανάλυσης Phoenix και με κάθε άλλον ενδιαφερόμενο μέσω του επίσημου εργαλείου επικοινωνίας της Ευρωπόλ, της εφαρμογής δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA), η οποία είναι διαθέσιμη σε κάθε κράτος μέλος. Η συγκέντρωση πληροφοριών στη βάση δεδομένων της Ευρωπόλ αποφέρει προφανή και άμεσα οφέλη για τις ad hoc έρευνες. Παρέχει επίσης στην Ευρωπόλ τη δυνατότητα να έχει πλήρη και διεξοδική εικόνα βάσει πληροφοριών των υπηρεσιών ασφαλείας για το φαινόμενο σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η Ευρωπόλ μπορεί να στηρίζει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στην πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκλήματος που αφορούν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Επί του παρόντος, παρέχει στήριξη κατόπιν αιτήματος. Ωστόσο, το άρθρο 6 του **κανονισμού της Ευρωπόλ** της παρέχει τη δυνατότητα να ζητεί από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών την έναρξη ερευνών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον [ιστότοπο της Ευρωπόλ](#).

Με ποιον τρόπο στηρίζει η CEPOL τις αρχές επιβολής του νόμου και άλλες αρχές

Η CEPOL, ο Οργανισμός της ΕΕ για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, έχει ως αντικείμενο την ανάπτυξη, την εφαρμογή και τον συντονισμό της κατάρτισης για αστυνομικούς υπαλλήλους. Η CEPOL οργανώνει κύκλους μαθημάτων σε ειδικούς χώρους, διαχειρίζεται τη διαδικτυακή διδασκαλία σε θεματικές ενότητες, καθώς και έναν κύκλο μαθημάτων μέσω διαδικτύου για την εμπορία ανθρώπων, ο οποίος επικεντρώνεται και στην εμπορία παιδιών. Η CEPOL διαθέτει επίσης πρόγραμμα ανταλλαγών τύπου Erasmus, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στους αστυνομικούς υπαλλήλους να περάσουν μία εβδομάδα με ομόλογο τους στη χώρα του, με σκοπό την ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον [ιστότοπο της CEPOL](#).

Πέραν της στήριξης που παρέχουν οι οργανισμοί της ΕΕ, υπάρχουν διάφορες νομικές πράξεις της ΕΕ οι οποίες βελτιώνουν και διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και των δικαστηρίων, όπως το *ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης* και η *ευρωπαϊκή εντολή έρευνας*. Η *ευρωπαϊκή σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή* θεσπίζει τη μορφή και τις μεθόδους συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ σε σχέση με ποινικές διαδικασίες. Επιλεγμένοι πόροι διαθέσιμοι για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ είναι οι ακόλουθοι:

- **το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για ποινικές υποθέσεις:** η ΕΕ συγκρότησε το εργαλείο αυτό για τη δημιουργία ενός δικτύου εθνικών σημείων επαφής με σκοπό τη διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Περιλαμβάνει δικαστές συνδέσμους
- **ο Ευρωπαϊκός Δικαστικός Άτλας:** βοηθά κατά την αναζήτηση αρμόδιων ποινικών δικαστηρίων και στοιχείων επικοινωνίας σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ
- **κοινές ομάδες έρευνας (ΚΟΕ):** αυτό το εργαλείο συνεργασίας βασίζεται σε συμφωνία μεταξύ αρμόδιων αρχών δύο ή περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ (δικαστικών, π.χ. δικαστών ή εισαγγελέων, και επιβολής του νόμου) η οποία συνάπτεται για περιορισμένη διάρκεια και για συγκεκριμένο σκοπό, για τη διενέργεια ποινικών ερευνών σε ένα ή περισσότερα από τα εν λόγω κράτη. Οι ΚΟΕ καθιστούν εφικτή την απευθείας συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων, χωρίς να απαιτείται η χρήση των παραδοσιακών διαύλων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Οι ΚΟΕ είναι αποτελεσματικό εργαλείο συνεργασίας το οποίο διευκολύνει τον συντονισμό των ερευνών και των διώξεων που διενεργούνται παράλληλα σε περισσότερα κράτη μέλη ή σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση. Η Eurojust και η Ευρωπόλ μπορούν να συμμετέχουν σε κοινές ομάδες έρευνας χωριστά, καθώς επίσης και από κοινού.

Πρακτικός οδηγός για τις κοινές ομάδες έρευνας

Το δίκτυο κοινών ομάδων έρευνας έχει καταρτίσει, σε συνεργασία με την Ευρωπόλ και την Eurojust, πρακτικό οδηγό για τις κοινές ομάδες έρευνας. Ο οδηγός παρέχει συμβουλές, καθοδήγηση, χρήσιμες πληροφορίες, καθώς και απαντήσεις σε ερωτήσεις που θέτουν συχνά οι επαγγελματίες. Η Γραμματεία του Δικτύου ΚΟΕ στηρίζει τους εθνικούς εμπειρογνώμονες ΚΟΕ και έχει την έδρα της στις εγκαταστάσεις της Eurojust στη Χάγη.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Πρακτικός οδηγός για τις κοινές ομάδες έρευνας, 2017, που διατίθεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ στον ιστότοπο της Ευρωπόλ.

- **Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS):** πρόκειται για εργαλείο το οποίο παρέχει σε δικαστές, εισαγγελείς και αρμόδιες διοικητικές αρχές εύκολη πρόσβαση σε όσο το δυνατόν πληρέστερες πληροφορίες για το ποινικό μητρώο κάθε πολίτη της ΕΕ, ανεξαρτήτως του κράτους μέλους στο οποίο καταδικάστηκε στο παρελθόν το υπό εξέταση άτομο.
- **Ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών ποινικού μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών και ανιθαγενείς (ECRIS-TCN):** όταν υλοποιηθεί, το σύστημα αυτό θα συμπληρώσει το υφιστάμενο Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου για τους πολίτες της ΕΕ (ECRIS). Θα παρέχει στις αρμόδιες εθνικές αρχές πρόσβαση σε σύστημα τεχνολογίας των πληροφοριών το οποίο θα περιέχει τα στοιχεία ταυτότητας των υπηκόων χωρών εκτός ΕΕ, Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και Ελβετίας οι οποίοι έχουν καταδικαστεί από ποινικό δικαστήριο εντός της ΕΕ. Στα εν λόγω στοιχεία ταυτότητας θα περιλαμβάνονται αλφαριθμητικά δεδομένα και δεδομένα δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Υπόδειγμα μνημονίου συμφωνίας

Η ειδική ομάδα κατά της εμπορίας ανθρώπων του Συμβουλίου των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας (CBSS) έχει καταρτίσει ένα υπόδειγμα μνημονίου συμφωνίας για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των παρόχων υπηρεσιών ή ΜΚΟ. Το εν λόγω έγγραφο χρησιμεύει ως υπόδειγμα που μπορεί να προσαρμοστεί στο εθνικό πλαίσιο.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας (2011), «*Model memorandum of understanding*».

→ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, βλ. τη [διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης: ποινικές υποθέσεις](#).

Εμπιστευτικότητα, προστασία δεδομένων και ανταλλαγή πληροφοριών

Δεδομένου ότι η ανάγκη ανταλλαγής πληροφοριών με περισσότερες ενδιαφερόμενες αρχές εντός και μεταξύ διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ μπορεί να προσκρούει στο δικαίωμα του παιδιού στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι αρχές θα πρέπει να εξετάσουν διαδικασίες οι οποίες σέβονται την ιδιωτική ζωή του παιδιού και προστατεύουν τις εμπιστευτικές πληροφορίες.

Το άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατοχυρώνει το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το άρθρο 7 κατοχυρώνει το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Στο δίκαιο της ΕΕ περιλαμβάνονται δύο νομικές πράξεις σχετικές με τον παρόντα οδηγό, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ τον Μάιο του 2018: ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων [κανονισμός (ΕΕ) 2016/679, γνωστός επίσης ως ΓΚΠΔ] και η οδηγία για την προστασία των δεδομένων για τις αστυνομικές αρχές και τις αρχές ποινικής δικαιοσύνης [οδηγία (ΕΕ) 2016/680, γνωστή επίσης ως «οδηγία για την επιβολή του νόμου»].

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 14, όταν μια αρμόδια αρχή επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων, εφαρμόζεται η οδηγία (ΕΕ) 2016/680. Όταν οι αρμόδιες αρχές επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για άλλους σκοπούς πλην των προαναφερθέντων, εφαρμόζεται το γενικό καθεστώς που προβλέπεται στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων.

Διάγραμμα 14: Πεδίο εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων και της οδηγίας για την επιβολή του νόμου

Πηγή: FRA, 2019

Ορισμένες διατάξεις είναι όμοιες ή παρόμοιες και στις δύο νομικές πράξεις. Οι αρχές που διέπουν την προστασία των δεδομένων, δηλαδή η νομιμότητα και η αντικειμενικότητα, ο περιορισμός του σκοπού, η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, ο περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης, η ακρίβεια των δεδομένων, η ακεραιότητα και η εμπιστευτικότητα, αποτελούν αφετηρία για κάθε πράξη επεξεργασίας (άρθρο 5 του ΓΚΠΔ, άρθρο 4 της οδηγίας για την επιβολή του νόμου). Επιπλέον, τα περισσότερα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων προστατεύονται και στα δύο αυτά πλαίσια (βλ. άρθρα 12-23 του ΓΚΠΔ και άρθρα 12-18 της οδηγίας για την επιβολή του νόμου). Κατά την πρόληψη και τη διερεύνηση εγκλημάτων, τα δικαιώματα κάθε προσώπου υπόκεινται σε συγκεκριμένους περιορισμούς, καθώς θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο εν εξελίξει έρευνες και διαδικασίες. Οι υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων σε σχέση με τις γνωστοποιήσεις παραβίασης δεδομένων (άρθρα 33-34 του ΓΚΠΔ και άρθρα 30-31 της οδηγίας για την επιβολή του νόμου) ή των αρχείων των δραστηριοτήτων επεξεργασίας (άρθρο 30 του ΓΚΠΔ και άρθρο 24 της οδηγίας για την επιβολή του νόμου) είναι παρόμοιες και στα δύο πλαίσια.

Τα παιδιά χρήζουν ειδικής προστασίας επειδή ενδέχεται να έχουν σε μικρότερο βαθμό επίγνωση των κινδύνων και των επιπτώσεων που ενέχει η επεξεργασία δεδομένων. Όταν οι πληροφορίες και γνωστοποιήσεις περί επεξεργασίας απευθύνονται σε παιδιά, θα πρέπει να είναι διατυπωμένες σε σαφή και απλή γλώσσα την οποία το παιδί μπορεί να κατανοήσει εύκολα (άρθρο 12 του ΓΚΠΔ).

Εγχειρίδιο σχετικά με το ευρωπαϊκό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Στο εγχειρίδιο του FRA, του ΕΕΠΔ και του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχεται επισκόπηση των ισχυόντων νομικών πλαισίων της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της προστασίας των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και της οδηγίας για την επιβολή του νόμου. Επεξηγείται επίσης η βασική νομολογία, ενώ συνοψίζονται οι κυριότερες αποφάσεις τόσο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ECtHR). Το εγχειρίδιο θα είναι διαθέσιμο σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2018), «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων».

Η αναγκαιότητα σεβασμού των κανόνων περί εμπιστευτικότητας, ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων δεν εμποδίζει την ανταλλαγή πληροφοριών για την προστασία των παιδιών, εφόσον τηρούνται ορισμένες εγγυήσεις. Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων προβλέπει ότι η ανταλλαγή

πληροφοριών είναι σύννομη όταν πραγματοποιείται για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων (εν προκειμένω, του παιδιού) ή για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας (άρθρο 6 του ΓΚΠΔ).

Κατά την παροχή βοήθειας σε παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της εμπιστευτικότητας συνεπάγεται στην πράξη τα ακόλουθα:

- Όταν οι αρχές συλλέγουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το παιδί, το παιδί πρέπει να λαμβάνει συνοπτικές, διαφανείς, κατανοητές και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες, με τη χρήση σαφούς και απλής διατύπωσης.
- Οι συλλεγείσες πληροφορίες πρέπει να είναι κατάλληλες, συναφείς και όχι υπερβολικές σε σχέση με την υπόθεση και τον σκοπό της συλλογής.
- Οι πληροφορίες δεν πρέπει να παρέχονται σε πρόσωπα τα οποία δεν σχετίζονται με την υπόθεση, ενώ πρέπει να αποφεύγεται η γνωστοποίηση στο κοινό ή στα μέσα ενημέρωσης τυχόν δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αναγνώριση της ταυτότητας του παιδιού.
- Οι πληροφορίες που καταχωρίζονται πρέπει να είναι ακριβείς και να επικαιροποιούνται.
- Τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται για το τι είδους πληροφορίες πρόκειται να παρασχεθούν, σε ποια πρόσωπα και για ποιον λόγο. Οι επαγγελματίες στον τομέα της προστασίας των παιδιών θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη συγκατάθεση του παιδιού, σε συνεργασία με τον επίτροπο, εκτός εάν αυτό δεν είναι ασφαλές ή δεν ενδείκνυται.
- Οι πληροφορίες μπορούν να παρασχεθούν χωρίς συγκατάθεση εάν αυτό είναι αναγκαίο για τη διαφύλαξη του ζωτικού συμφέροντος του παιδιού ή άλλου προσώπου· και θα πρέπει να τηρείται αρχείο στο οποίο θα καταγράφεται το είδος των πληροφοριών που παρασχέθηκαν και το πρόσωπο στο οποίο παρασχέθηκαν.
- Οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες προστασίας των παιδιών μπορούν να παρέχουν οδηγίες στις κεντρικές αρχές σχετικά με τον τρόπο ανταλλαγής πληροφοριών με τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η προστασία της ιδιωτικής ζωής (π.χ. αντικατάσταση ονομάτων με κωδικούς).

- Οι αρχές πρέπει να τηρούν τους εθνικούς κανόνες περί διατήρησης των δεδομένων και να μη διατηρούν δεδομένα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το αναγκαίο.
- Απαιτείται η λήψη μέτρων για την ασφάλεια και την αποφυγή τυχόν απώλειας, καταστροφής ή φθοράς των δεδομένων. Για παράδειγμα, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κωδικοί για τους φακέλους υποθέσεων και όχι το όνομα του προσώπου. Εάν χρησιμοποιούνται αρχεία σε έντυπη μορφή, αυτά θα πρέπει να κλειδώνονται σε ασφαλή τοποθεσία, ενώ τα ηλεκτρονικά αρχεία θα πρέπει να προστατεύονται με ατομικούς κωδικούς περιορισμένης πρόσβασης και να αποθηκεύονται σε ασφαλείς εξυπηρετητές, και ποτέ σε ιδιωτικούς υπολογιστές, κλειδιά USB ή άλλες συσκευές αποθήκευσης.

Δράση 8: Παροχή στήριξης στο παιδί κατά τη διάρκεια δικαστικών διαδικασιών

Παιδιά τα οποία είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, κακοποίησης ή εκμετάλλευσης ή χρήζουν άλλης προστασίας ενδέχεται να εμπλέκονται σε διάφορα είδη δικαστικών διαδικασιών. Πρώτον, το παιδί μπορεί να εμπλέκεται ως θύμα ή μάρτυρας σε ποινική διαδικασία κατά των προσώπων που το διακίνησαν, το κακοποίησαν ή το εκμεταλλεύτηκαν. Ωστόσο, οι διαδικασίες μπορούν να αφορούν επίσης ζητήματα αστικού ή διοικητικού δικαίου, όπως αποζημίωση, εκπαίδευση, γονική μέριμνα, εκτίμηση της ηλικίας, διορισμό επιτρόπου ή τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα.

Το δίκαιο της ΕΕ αναγνωρίζει συγκεκριμένα δικαιώματα και εγγυήσεις στα παιδιά θύματα εγκλημάτων και ορισμένες εγγυήσεις στα παιδιά μάρτυρες ορισμένων εγκλημάτων, όπως η σεξουαλική κακοποίηση ή η εμπορία ανθρώπων. Το δίκαιο της ΕΕ περιέχει λεπτομερείς εγγυήσεις για παιδιά που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες, αλλά όχι σε διοικητικές ή, ειδικότερα, σε αστικές διαδικασίες, στις οποίες το υπό κρίση ζήτημα ρυθμίζεται κυρίως από το εθνικό δίκαιο.

Ποινικές διαδικασίες

Η κατάθεση ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, υπό την ιδιότητα του θύματος ή του μάρτυρα, μπορεί να είναι αγχωτική εμπειρία για τον καθένα, και ακόμη περισσότερο για ένα παιδί. Πρέπει να παρέχεται νομική και κοινωνική υποστήριξη στα παιδιά πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη διαδικασία. Με τον τρόπο αυτόν θα διευκολυνθεί η συμμετοχή τους και η συλλογή επαρκών αποδεικτικών στοιχείων,

καθώς και η επιτυχής δίωξη των δραστών. Θα μειωθεί επίσης ο κίνδυνος βλάβης για το παιδί.

Εξάλειψη της κουλτούρας ατιμωρησίας σε σχέση με την εμπορία ανθρώπων

«Στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων, επικρατεί κουλτούρα ατιμωρησίας όταν τα πρόσωπα που εμπλέκονται στην εγκληματική δραστηριότητα και/ή στην αλυσίδα εμπορίας δεν υφίστανται συνέπειες για την πράξη τους. Οι συλλήψεις, οι διώξεις και οι καταδίκες, η λογοδοσία των δραστών, συμβάλλουν στη γενική και ειδική αποτροπή και συνιστούν μέτρα πρόληψης. Αυτό δεν αφορά μόνο τους διακινητές, αλλά και τους συνεργούς τους και εκείνους που επωφελούνται εν γνώσει τους από τις υπηρεσίες που παρέχουν τα θύματα. Η κουλτούρα ατιμωρησίας συντηρείται λόγω κενών στη νομοθεσία ή εξαιτίας της πλημμελούς εφαρμογής των υφιστάμενων νόμων. Η καταπολέμηση της κουλτούρας ατιμωρησίας και η αύξηση της λογοδοσίας προϋποθέτουν την εντατικοποίηση του αριθμού των ερευνών, των διώξεων και των καταδικών όχι μόνο σε σχέση με τους διακινητές αλλά και σε σχέση με εκείνους που επωφελούνται από το έγκλημα και εκμεταλλεύονται τα θύματα».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), Working together to address trafficking in human beings: key concepts in a nutshell, σ. 5.

Εγγυήσεις του δικαίου της ΕΕ για τα παιδιά θύματα

Για την προστασία των παιδιών και την αποφυγή δευτερογενούς θυματοποίησης, η ΕΕ έχει καθορίσει σε διάφορες νομικές πράξεις ένα ολοκληρωμένο σύνολο διαδικαστικών εγγυήσεων για τα παιδιά θύματα εγκλημάτων. Στον [πίνακα 5](#) παρέχεται επισκόπηση των εγγυήσεων που θεσπίζονται στην [οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#), στην [οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών](#) και στην [οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων](#). Από τον πίνακα προκύπτει ότι οι εγγυήσεις αυτές για τα παιδιά θύματα εμπορίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης είναι παρόμοιες με εκείνες που προβλέπει το δίκαιο της ΕΕ για τα παιδιά θύματα εγκλημάτων εν γένει.

Πίνακας 5: Μέτρα προστασίας των παιδιών θυμάτων εμπορίας κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών στη νομοθεσία της ΕΕ

Μέτρα	Νομική πράξη της ΕΕ		
	Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών
Δωρεάν νομικές συμβουλές	Άρθρο 15 παράγραφος 2	Άρθρο 9 παράγραφος 3 στοιχείο β)	Άρθρο 20 παράγραφος 2
Δωρεάν νομική εκπροσώπηση	Άρθρο 15 παράγραφος 2	Άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχείο γ)	Άρθρο 20 παράγραφος 2
Διεξαγωγή των συνεντεύξεων χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση	Άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο α)	Άρθρο 20 στοιχείο α)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο α)
Χώροι κατάλληλα προσαρμοσμένοι για συνεντεύξεις	Άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο β)	Άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο α)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο β)
Διεξαγωγή των συνεντεύξεων από εκπαιδευμένους επαγγελματίες	Άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο γ)	Άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο β)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο γ)
Διεξαγωγή των συνεντεύξεων από το ίδιο πρόσωπο	Άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο δ)	Άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο γ)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο δ)
Περιορισμός του αριθμού των συνεντεύξεων στον ελάχιστο δυνατό	Άρθρο 12 παράγραφος 4 στοιχείο α) και άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο ε)	Άρθρο 20 στοιχείο β)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο ε)
Δικαίωμα του παιδιού να συνοδεύεται από εκπρόσωπο ή άλλον ενήλικα	Άρθρο 15 παράγραφος 3 στοιχείο στ)	Άρθρο 3 παράγραφος 3 και άρθρο 20 στοιχείο γ)	Άρθρο 20 παράγραφος 3 στοιχείο στ)
Μαγνητοσκόπηση των συνεντεύξεων	Άρθρο 15 παράγραφος 4	Άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχείο α), άρθρο 23 παράγραφος 3 στοιχείο α)	Άρθρο 20 παράγραφος 4

Μέτρα	Νομική πράξη της ΕΕ		
	Οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων	Οδηγία σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών
Ακροαματική διαδικασία κλεισμένων των θυρών	Άρθρο 15 παράγραφος 5 στοιχείο α)	Άρθρο 23 παράγραφος 3 στοιχείο δ)	Άρθρο 20 παράγραφος 5 στοιχείο α)
Ακρόαση μέσω βιντεοσύνδεσης	Άρθρο 15 παράγραφος 5 στοιχείο β)	Άρθρο 23 παράγραφος 3 στοιχείο β)	Άρθρο 20 παράγραφος 5 στοιχείο β)
Προγράμματα προστασίας μαρτύρων	Άρθρο 12 παράγραφος 3	—	—

Σημείωση: — = άνευ αντικειμένου

Πηγή: FRA, 2019

Η **οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων** θεσπίζει ορισμένους μηχανισμούς προστασίας για όλα τα θύματα εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Επιπλέον, περιέχει συγκεκριμένες εγγυήσεις για τα παιδιά. Σύμφωνα με την οδηγία, λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή θυματοποίηση, τα παιδιά πρέπει να υποβάλλονται σε ατομική αξιολόγηση για τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών προστασίας τους (άρθρο 22). Σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 4, τεκμαίρεται ότι τα παιδιά θύματα έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση. Αυτό τους παρέχει δικαίωμα σε όλα τα μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας τα οποία προβλέπονται για όλα τα θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας, όπως απαριθμούνται στο άρθρο 23, καθώς και στις εγγυήσεις που προβλέπονται για τα παιδιά στο άρθρο 24.

Ρήτρα περί μη ποινικοποίησης

Ένα παιδί θύμα κακοποίησης ή εκμετάλλευσης ενδέχεται να διέπραξε έγκλημα, όπως κλοπή, ή αδίκημα σχετικό με πορνεία, κατοχή πλαστών εγγράφων ταυτότητας ή απάτη σχετική με κοινωνικά επιδόματα.

Όσες φορές οι αρχές ή άλλες οργανώσεις έρχονται σε επαφή με παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται στην ασφάλεια του παιδιού, στην παροχή προστασίας, στην εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και στην εξασφάλιση πρόσβασης στα δικαιώματα και στις εγγυήσεις που δικαιούται.

Για τα παιδιά θύματα εμπορίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης, το δίκαιο της ΕΕ περιέχει ρήτρες περί μη ποινικοποίησης. Σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και το άρθρο 14 της οδηγίας σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να παρέχουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές τις εξουσίες για μη άσκηση δίωξης ή μη επιβολή ποινών στα θύματα. Αυτές οι ρήτρες περί μη ποινικοποίησης καλύπτουν εγκληματικές δραστηριότητες τις οποίες τα θύματα αναγκάστηκαν να αναπτύξουν ως άμεση συνέπεια του εγκλήματος του οποίου υπήρξαν θύματα. Διάταξη περί μη επιβολής ποινής υπάρχει επίσης στο άρθρο 26 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων.

Η υποχρέωση μη επιβολής ποινής στο παιδί θεμελιώνεται στο γεγονός ότι το παιδί που είναι θύμα εμπορίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης δεν διαθέτει αυτονομία και δεν είναι σε θέση να προβαίνει ελεύθερα σε σαφείς επιλογές κατόπιν ενημέρωσης ούτε μπορεί να αντισταθεί όταν εξαναγκάζεται να διαπράξει ένα έγκλημα. Η υιοθέτηση μιας ερμηνείας με γνώμονα το παιδί όσον αφορά την υποχρέωση μη επιβολής ποινής θα απαιτούσε να μην ασκηθεί ή να μη συνεχιστεί η δίωξη εναντίον του εφόσον υπάρχει στενός σύνδεσμος μεταξύ του αδικήματος και της εμπορίας ή της εκμετάλλευσης της οποίας το παιδί υπήρξε θύμα.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Πρακτική εφαρμογή της διάταξης περί μη επιβολής ποινής

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) συντάξε έγγραφο στο οποίο εξετάζονται η αρχή της μη επιβολής ποινής στο δίκαιο και οι προκλήσεις κατά την πρακτική εφαρμογή της. Στο τέλος του εγγράφου παρέχεται πρακτική καθοδήγηση και διατυπώνονται συστάσεις πολιτικού και νομοθετικού χαρακτήρα.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) (2013), «Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking».

Οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με παιδιά θα πρέπει να διαθέτουν δεξιότητες και να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι ώστε να μπορούν να συνδέουν ενδεχόμενα αδικήματα που διέπραξε το παιδί με τα εγκλήματα εμπορίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι, για την απόδειξη εμπορίας παιδιών, βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 5 της οδηγίας της

ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, δεν απαιτείται να καταδειχθεί ότι οι διακινητές προέβησαν σε απειλή χρήσης βίας ή έκαναν χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού.

Οι επαγγελματίες πρέπει να αποφεύγουν τα στερεότυπα και να μη συνδέουν ορισμένες ομάδες παιδιών, όπως αυτά που έχουν συγκεκριμένη εθνοτική καταγωγή ή ιθαγένεια, με ορισμένα είδη εγκλημάτων ή με την εγκληματικότητα γενικότερα. Κάθε παιδί δικαιούται ακριβή και αμερόληπτη εκτίμηση κατά τη διαδικασία εξακρίβωσης της ταυτότητας. Η κατάλληλη εξακρίβωση της ταυτότητας μπορεί να αποτρέψει τη δευτερογενή θυματοποίηση των παιδιών, την οποία θα μπορούσαν να υποστούν εάν παραπέμπονταν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ως ύποπτοι.

Παιδιά παραβάτες του νόμου

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εθνικές αρχές ενδέχεται επίσης να κινήσουν ποινική διαδικασία κατά του παιδιού, παραπέμποντάς το στο τακτικό σύστημα δικαιοσύνης για ανηλίκους. Στις περιπτώσεις αυτές θα ισχύουν οι εγγυήσεις που προβλέπονται στην [οδηγία σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά](#).

Η παραπομπή στα συστήματα δικαιοσύνης για ανηλίκους δεν θα πρέπει να γίνεται πρόωρα, καθώς κάτι τέτοιο μπορεί να εμποδίσει την εξακρίβωση της ταυτότητας σε περιπτώσεις στις οποίες το παιδί αποκαλύπτει ότι είναι θύμα σε μεταγενέστερο στάδιο. Οι αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ιστορικό του παιδιού, το κοινωνικό και το οικογενειακό υπόβαθρο και την υποχρέωση παροχής προστασίας σε κάθε παιδί χωρίς διακρίσεις. Βάσει της αιτιολογικής σκέψης 9 της οδηγίας σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά, στα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να διαφυλάσσεται το δυναμικό τους για ανάπτυξη και επανένταξη στην κοινωνία.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Κατώτατο όριο ηλικίας ποινικής ευθύνης

Το Διεθνές Δίκτυο Δικαιωμάτων του Παιδιού (CRIN) παρέχει επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με το κατώτατο όριο ηλικίας ποινικής ευθύνης στα κράτη μέλη της ΕΕ και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Διεθνές Δίκτυο Δικαιωμάτων του Παιδιού (Child Rights International Network, CRIN), «*Minimum ages of criminal responsibility in Europe*».

Αστικές διαδικασίες

Ο **κανονισμός Βρυξέλλες IIa** εφαρμόζεται σε περίπτωση τοποθέτησης του παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα, είτε ως προσωρινό μέτρο βάσει του άρθρου 20 είτε ως μακροπρόθεσμο μέτρο όταν το παιδί βρίσκεται ήδη σε κράτος μέλος της ΕΕ το οποίο έχει δικαιοδοσία. Δεν περιέχει συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις για την προστασία των παιδιών κατά τη διάρκεια αστικών διαδικασιών. Η προστασία των παιδιών κατά τη διάρκεια αστικών διαδικασιών διέπεται από το εθνικό δίκαιο. Η μόνη εξαίρεση αφορά την υποχρέωση ακρόασης του παιδιού σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2. Ωστόσο, ο **κανονισμός Βρυξέλλες IIa** τελεί υπό αναθεώρηση και στο μέλλον θα επιβάλλει την ακρόαση του παιδιού σε όλες τις περιπτώσεις που σχετίζονται με γονική μέριμνα.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της **οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων** τα θύματα εμπορίας ανθρώπων απαιτείται να έχουν πρόσβαση σε υφιστάμενα προγράμματα αποζημίωσης θυμάτων εγκλημάτων βίας εκ προθέσεως. Το άρθρο 15 παράγραφος 2 της οδηγίας ορίζει ότι τα θύματα έχουν δικαίωμα πρόσβασης χωρίς καθυστέρηση σε δωρεάν νομικές συμβουλές και σε δωρεάν νομική εκπροσώπηση, για παράδειγμα για την απαίτηση αποζημίωσης.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Πρακτικές στήριξης των παιδιών σε δικαστικές διαδικασίες

Από την έρευνα του FRA σχετικά με τα παιδιά και τη δικαιοσύνη στα κράτη μέλη της ΕΕ προκύπτει ότι οι εγγυήσεις στις ποινικές διαδικασίες είναι αναλυτικότερες από ό,τι στις αστικές διαδικασίες, όσον αφορά την πρόσβαση σε νομική συνδρομή, την αρχή που είναι υπεύθυνη για την ακρόαση του παιδιού, το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται η ακρόαση και την έκταση της ενημέρωσης που παρέχεται στο παιδί. Οι αστικές διαδικασίες είναι πιο κατακερματισμένες: ανάλογα με το είδος του υπό κρίση νομικού ζητήματος, η ακρόαση του παιδιού μπορεί να είναι υποχρεωτική, προαιρετική ή να μη ρυθμίζεται καθόλου. Όπως προκύπτει από την έρευνα του FRA, η χρήση εγγυήσεων επαφίεται επίσης πολύ συχνά στη διακριτική ευχέρεια των δικαστών ή άλλων παραγόντων και δεν βασίζεται στην εκτίμηση των αναγκών του συγκεκριμένου παιδιού.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2015), «*Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States*».

Εγγυήσεις για την παροχή στήριξης στο παιδί

Κάθε εμπλεκόμενος επαγγελματίας πρέπει να εφαρμόζει στην πράξη όλες τις δέσμες εγγυήσεων που προβλέπονται τόσο στο ενωσιακό, όσο και στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, στον παρόντα οδηγό προτείνονται και άλλα μέτρα, τα οποία, παρότι δεν είναι δεσμευτικά, μπορούν να παράσχουν στήριξη στο παιδί κατά τη διάρκεια δικαστικών διαδικασιών.

Οι οικονομικές εγγυήσεις με στόχο την προστασία του παιδιού και την αποφυγή της εκ νέου θυματοποίησής του δεν είναι μόνο σημαντικές σε ποινικές διαδικασίες, είναι επίσης αναγκαίες σε αστικές διαδικασίες για την αποφυγή της επικοινωνίας του παιδιού θύματος και των δραστών. Η ανάγκη αυτή είναι ακόμα μεγαλύτερη όταν οι γονείς εμπλέκονται στην εμπορία ή στην κακοποίηση του παιδιού. Ως εκ τούτου, οι [κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη](#) παρέχουν μη δεσμευτική καθοδήγηση για κάθε είδους διαδικασίες στις οποίες συμμετέχουν παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των ποινικών, αστικών και διοικητικών διαδικασιών.

Barnahus

Το 1998 η Ισλανδία εγκαθίδρυσε το πρώτο Barnahus (σπίτι για παιδιά) στην Ευρώπη, προκειμένου τα παιδιά που είναι θύματα και μάρτυρες βίας να προστατεύονται με φιλικές προς το παιδί παρεμβάσεις και ταχεία πρόσβαση στη δικαιοσύνη και σε φροντίδα. Αναμένεται ότι, έως το 2019 σε περισσότερες από 20 χώρες θα λειτουργούν ένα ή περισσότερα Barnahus. Περιφερειακοί θεσμοί, όπως και το [European Barnahus Movement](#) και το δίκτυο PROMISE, καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να ιδρυθούν ακόμη περισσότερα Barnahus σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Βασική αρχή στην οποία στηρίζεται το Barnahus είναι τα δικαιώματα συμμετοχής του παιδιού όσον αφορά την ακρόαση και τη λήψη επαρκούς ενημέρωσης. Η πολυεπιστημονική και διοργανική συνεργασία, με τη συμμετοχή αρχών επιβολής του νόμου, ποινικής δικαιοσύνης, υπηρεσιών προστασίας των παιδιών, κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών, είναι μία ακόμη σημαντική αρχή η οποία πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια των ερευνών, της διάγνωσης και της εκτίμησης των αναγκών και της παροχής υπηρεσιών, με στόχο την αποφυγή της εκ νέου θυματοποίησης και την υπέρβαση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Η εξασφάλιση πληροφοριών από το παιδί είναι καθοριστικής σημασίας, και είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διεξαχθεί η ιατροδικαστική συνέντευξη σύμφωνα με τεκμηριωμένο πρωτόκολλο, με σεβασμό της αρχής της νομιμότητας όσον αφορά την αποδεικτική αξία της κατάθεσης του παιδιού, ενώ παράλληλα πρέπει να αποφεύγεται η επανάληψη της κατάθεσης του παιδιού κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας. Το σχέδιο PROMISE ανέπτυξε τα πρότυπα ποιότητας τα οποία εφαρμόζουν τα περισσότερα Barnahus.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. [Σχέδιο PROMISE](#).

Νομικοί και κοινωνικοί λειτουργοί οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα του FRA με θέμα τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη διατύπωσαν αρκετές ανησυχίες οι οποίες είναι κοινές τόσο για τις αστικές, όσο και για τις ποινικές διαδικασίες. Τις ίδιες ανησυχίες διατύπωσαν και τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι ερωτηθέντες επαγγελματίες συνέστησαν την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων χωρίς διακρίσεις σε όλα τα παιδιά εξίσου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμπλέκονται σε αστικές διαδικασίες. Παιδιά που εμπλέκονται τόσο σε ποινικές όσο και σε αστικές διαδικασίες, όπως υποθέσεις επιμέλειας οι οποίες συνδέονται με περιπτώσεις κακοποίησης, παραπονούνται ότι οι δικονομικές εγγυήσεις οι οποίες είναι διαθέσιμες στις ποινικές διαδικασίες δεν είναι διαθέσιμες στις αστικές.

Ορισμένες συστάσεις ή προτάσεις, οι οποίες προέκυψαν από την έρευνα, ενδέχεται να υπερβαίνουν τις απαιτήσεις των συγκεκριμένων νομικών πράξεων της ΕΕ, αλλά θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος του εθνικού νομικού πλαισίου.

Οι αρχές που εργάζονται με παιδιά σε αστικές ή ποινικές διαδικασίες μπορούν να λαμβάνουν ως βάση τις απαιτήσεις του δικαίου της ΕΕ και να τις συμπληρώνουν με μέτρα για την κάλυψη των κενών που ανέδειξε η έρευνα του FRA. Θα πρέπει να εξετάζουν αν είναι σκόπιμο να προβούν στις ακόλουθες ενέργειες:

- ✓ **Διασφάλιση επαγγελματικής συμπεριφοράς υψηλής ποιότητας.** Για να είναι η εμπειρία του παιδιού όσο το δυνατόν πιο ήπια και χρήσιμη, είναι ιδιαίτερης σημασίας η επίδειξη από τους επαγγελματίες συμπεριφοράς που να χαρακτηρίζεται από σεβασμό, φιλικότητα και ενσυναίσθηση. Οι επαγγελματίες χρειάζονται κατάρτιση και πρακτική καθοδήγηση. Θα πρέπει να θεσπιστούν μηχανισμοί συντονισμού για τους διάφορους επαγγελματίες που εμπλέκονται σε μία υπόθεση.
- ✓ **Περιορισμός του αριθμού των συνεντεύξεων.** Τα παιδιά αγχώνονται όταν πρέπει να καταθέσουν περισσότερες από μία φορές και ενώπιον πολλών προσώπων. Θα πρέπει να είναι εφικτή η καταγραφή της βασικής συνέντευξης με το παιδί και η διεξαγωγή της έρευνας βάσει της συνέντευξης αυτής. Επιπλέον, η διαβίβαση μαγνητοσκοπημένης κατάθεσης μπορεί να αντικαταστήσει την εξέταση του μάρτυρα στο δικαστήριο, αλλά κατά κανόνα μόνον εάν ο κατηγορούμενος και ο δικηγόρος του είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν ερωτήσεις κατά τη μαγνητοσκόπηση της κατάθεσης.
- ✓ **Περιορισμός του αριθμού των παρόντων προσώπων.** Γενικά, τα παιδιά προτιμούν κατά τις ακροάσεις να είναι παρόντα όσο το δυνατόν λιγότερα άτομα και θέλουν να ενημερώνονται για τον ρόλο όσων είναι παρόντες στην

ακροαματική διαδικασία. Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται η παρουσία του κοινού στην αίθουσα όταν το δικαστήριο εξετάζει παιδιά.

- ✓ **Μείωση της διάρκειας των διαδικασιών.** Τα παιδιά αναφέρουν συχνά ότι οι διαδικασίες έχουν μεγάλη διάρκεια. Παραπονούνται για τον χρόνο αναμονής μεταξύ των ακροάσεων που πραγματοποιούνται σε διάφορα στάδια της διαδικασίας, καθώς και για τις πολλαπλές, συχνά επαναλαμβανόμενες, συνεντεύξεις και ακροάσεις από διάφορους επαγγελματίες. Πολλά παιδιά επισημαίνουν επίσης ότι οι ακροαματικές διαδικασίες έχουν υπερβολικά μεγάλη διάρκεια, συχνά λόγω της πολύ μεγάλης αναμονής πριν από την κατάθεσή τους.
- ✓ **Αποφυγή της επικοινωνίας με τον κατηγορούμενο και την οικογένειά του.** Το μέτρο αυτό θα πρέπει να εφαρμόζεται όχι μόνο στο δικαστήριο κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, αλλά και στους διαδρόμους του δικαστικού μεγάρου, στις αίθουσες αναμονής και στις τουαλέτες.
- ✓ **Συνεκτίμηση της γνώμης του παιδιού σχετικά με το είδος των δικονομικών εγγυήσεων.** Ορισμένα παιδιά που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες αποδίδουν μεγάλη σημασία στη δυνατότητα να λάβουν απόφαση κατόπιν ενημέρωσης σχετικά με τις διαθέσιμες δικονομικές εγγυήσεις, με επίγνωση των ενδεχόμενων συνεπειών της επιλογής κάποιων μέτρων αντί άλλων, λ.χ. της επιλογής βιντεοσύνδεσης αντί οθόνης για να αποφύγουν την οπτική επαφή με τον κατηγορούμενο.
- ✓ **Παροχή της δυνατότητας στο παιδί να επιλέξει** αν η ακρόαση θα διεξαχθεί από άνδρα ή από γυναίκα, εφόσον αυτό είναι εφικτό.
- ✓ **Παροχή της δυνατότητας στο παιδί να αποφασίσει αν, και πότε, ένα πρόσωπο εμπιστοσύνης** θα το συνοδεύει κατά την ακρόαση. Θα μπορούσε να είναι πρόσωπο υποστήριξης, όπως κοινωνικός λειτουργός, ή έμπιστος ενήλικας, όπως γονέας, ανάδοχος γονέας ή υπεύθυνος παροχής φροντίδας.
- ✓ **Διεξαγωγή της ακρόασης σε χώρο φιλικό προς το παιδί.** Γενικά, τα παιδιά νιώθουν ανασφάλεια και φόβο σε δικαστήρια ή άλλους επίσημους χώρους τους οποίους συνδέουν με την εγκληματικότητα. Επομένως, προτιμούν να διεξάγονται οι ακροάσεις εκτός του περιβάλλοντος του δικαστηρίου ή σε αίθουσες ακροάσεων που βρίσκονται στα δικαστήρια αλλά διαθέτουν στοιχεία φιλικά προς τα παιδιά, εφόσον βέβαια θεωρούν ότι η συμπεριφορά των επαγγελματιών είναι φιλική προς αυτά.
- ✓ **Εξασφάλιση νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης του παιδιού.** Τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα του FRA σπάνια ανέφεραν ότι λάμβαναν νομική υποστήριξη. Ορισμένα παιδιά δεν θεωρούν τους δικηγόρους ή τους νομικούς συμβούλους πηγή υποστήριξης, επειδή πιστεύουν ότι οι

επαγγελματίες αυτοί δεν τα ενημερώνουν σχετικά με τις διαδικασίες. Οι επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα του FRA ανέδειξαν σειρά προβλημάτων σε σχέση με την πρόσβαση σε νομική συνδρομή, μεταξύ των οποίων η έλλειψη κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον τρόπο υποβολής αίτησης για δωρεάν νομική συνδρομή, η κατάρτιση και η διαθεσιμότητα ειδικευμένων δικηγόρων για παιδιά και ο έγκαιρος και συστηματικός διορισμός νόμιμων εκπροσώπων.

- ✓ **Εξασφάλιση επαρκούς ενημέρωσης του παιδιού.** Τα παιδιά θεωρούν την ενημέρωση καθοριστικής σημασίας. Τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα του FRA παραπονούνταν συχνά ότι δεν λαμβάνουν επικαιροποιημένη ενημέρωση σχετικά με την εξέλιξη των υποθέσεών τους κατά τη διάρκεια των διαδικασιών (για παράδειγμα, σχετικά με το πού βρίσκονται οι κατηγορούμενοι στις ποινικές διαδικασίες). Κατά την άποψη των παιδιών, η ενημέρωση θα πρέπει να παρέχεται αρκετά έγκαιρα ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν για τις ακροάσεις και στη συνέχεια με συνέπεια καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Τα παιδιά θα ήθελαν επίσης να λαμβάνουν εντός εύλογου χρονικού πλαισίου πληροφορίες σχετικά με τους πιθανούς χρόνους αναμονής πριν από τις ακροάσεις, τη διάρκεια των διαδικασιών, καθώς και την ετμηγορία και τις συνέπειές της. Οι επαγγελματίες θα πρέπει να ενημερώνουν το παιδί σε γλώσσα την οποία κατανοεί, παρέχοντας, εφόσον είναι αναγκαίο, υπηρεσίες διερμηνείας.
- ✓ **Αποφυγή καταστάσεων που προκαλούν φόβο στο παιδί.** Πολλά παιδιά τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα του FRA ανέφεραν ότι συνάντησαν τους κατηγορουμένους, λόγω ανεπαρκών δικονομικών εγγυήσεων. Αυτές οι ανεπιθύμητες συναντήσεις με τους κατηγορουμένους και τους συγγενείς τους –οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις γίνονται πριν ή μετά τις ακροαματικές διαδικασίες– είναι η κύρια πηγή φόβου των παιδιών. Επιπλέον, το αίσθημα ασφάλειας των παιδιών υπονομεύεται λόγω της έλλειψης χωριστών εισόδων και/ή λόγω ανεπαρκών ρυθμίσεων ασφαλείας στα δικαστήρια, όπως η απουσία συντονισμού των χρόνων άφιξης και αναχώρησης των διαδίκων κατά τρόπο ώστε τα παιδιά να μη συναντούν τους κατηγορουμένους. Τα παιδιά τρομάζουν επίσης από την ανάρμοστη συμπεριφορά των επαγγελματιών, τα περιβάλλοντα που προκαλούν ανασφάλεια, τη γενική έλλειψη εμπιστευτικότητας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών για την οποία δεν έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους. Ενίοτε τα παιδιά είναι τόσο αγχωμένα λόγω της διαδικασίας, που επιθυμούν απλώς την περάτωσή της, παρότι αυτό δεν είναι προς το συμφέρον τους. Οι επαγγελματίες πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για να αποφεύγεται η κατάσταση αυτή.

- ✓ **Διαφύλαξη της ιδιωτικής ζωής και προστασία των δεδομένων.** Τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα του FRA ανέφεραν ότι φοβούνται και αγχώνονται λόγω της έλλειψης εμπιστευτικότητας και προστασίας των δεδομένων. Φοβούνται μήπως δημοσιοποιηθούν λεπτομέρειες της υπόθεσής τους και της διαδικασίας. Τα παιδιά αναφέρουν ότι νιώθουν αναστατωμένα όταν οι άνθρωποι γύρω τους γνωρίζουν τον ρόλο τους στη διαδικασία, την οικογενειακή τους κατάσταση ή τις αποφάσεις του δικαστηρίου. Ενίοτε κάποια παιδιά αναφέρουν ότι δέχονται εκφοβισμό ή στιγματίζονται από τους συνομηλίκους τους ή στην τοπική κοινότητα λόγω πληροφοριών που αποκαλύφθηκαν από εκπαιδευτικούς, γονείς, συγγενείς ή επαγγελματίες ή από τα μέσα ενημέρωσης.

Κατάλογοι σημείων ελέγχου για επαγγελματίες που συμμετέχουν σε δικαστικές διαδικασίες

Βάσει εκτενούς έρευνας με επαγγελματίες και παιδιά που εμπλέκονται σε δικαστικές διαδικασίες, ο FRA έχει εκπονήσει έναν πρακτικό κατάλογο σημείων ελέγχου για τη στήριξη των επαγγελματιών, όπου περιλαμβάνεται κατάλογος των ενεργειών που απαιτούνται προκειμένου οι δικαστικές διαδικασίες να είναι φιλικές προς το παιδί.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2017), «Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη – Κατάλογος σημείων ελέγχου για επαγγελματίες».

Δράση 9: Καθορισμός και υλοποίηση μόνιμων λύσεων

Μετά την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος που εξηγήθηκε στη δράση 4, οι αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να προτείνουν και να υλοποιήσουν μόνιμη και βιώσιμη λύση για το συγκεκριμένο παιδί. Γενικά, υπάρχουν τρεις πιθανές μόνιμες λύσεις για τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και χρήζουν προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους:

1. μεταφορά στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής στην ΕΕ·
2. ένταξη στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί·
3. μεταφορά σε τρίτη χώρα (εντός ή εκτός της ΕΕ).

Το δίκαιο της ΕΕ περιέχει ρητή υποχρέωση λήψης των αναγκαίων μέτρων για την εξεύρεση μόνιμης λύσης μόνο για τα παιδιά θύματα εμπορίας. Στο άρθρο 16 παράγραφος 2 της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

υπογραμμίζεται ότι μια τέτοια μόνιμη λύση πρέπει να βασίζεται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού.

Στο *General Comment No 14 on best interests* (Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 σχετικά με το μείζον συμφέρον, παράγραφος 97), η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού διατυπώνει τη σύσταση κάθε απόφαση που αφορά το παιδί να αιτιολογείται, να είναι δικαιολογημένη και να εξηγείται. Επομένως, η απόφαση σχετικά με τη μόνιμη λύση πρέπει να είναι επίσημη έγγραφη απόφαση, αντίγραφο της οποίας θα λάβουν το παιδί, ο προσωρινός επίτροπος, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας (εφόσον ενδείκνυται) και οι κεντρικές αρχές (εάν ενεπλάκησαν στην υπόθεση). Ο επίσημος χαρακτήρας της απόφασης θα μειώσει τον κίνδυνο επαναλαμβανόμενης εκμετάλλευσης ή εκ νέου εμπορίας και θα διασφαλίσει καλύτερη παρακολούθηση της κατάστασης του παιδιού. Η απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει νομικό σκεπτικό και μηχανισμούς επανεξέτασης (παράγραφος 98). Το παιδί και ο επίτροπος, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι, όπως οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας, θα πρέπει να δικαιούνται να ζητήσουν την επανεξέταση της απόφασης ή να ασκήσουν προσφυγή κατά της απόφασης. Εάν δεν καταστεί εφικτή η υλοποίηση της μόνιμης λύσης εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, η υπόθεση θα πρέπει να ανοίξει εκ νέου και θα πρέπει να προσδιοριστεί νέα μόνιμη λύση για το παιδί.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να προσδιορίσουν την αρχή η οποία είναι αρμόδια, σε κάθε εθνικό πλαίσιο, να αποφασίζει για τη μόνιμη λύση από κοινού με τις υπηρεσίες προστασίας των παιδιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αρμόδια αρχή η οποία έχει δικαιοδοσία βάσει του *κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα* θα μπορούσε να λάβει την τελική απόφαση αλλά, ανάλογα με τα στοιχεία της υπόθεσης, ορισμένες περιστάσεις θα επιβάλλουν την ανάμειξη δικαστηρίου. Η μεταβίβαση δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 15 του *κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα* ή των άρθρων 8 και 9 της *Σύμβασης της Χάγης* του 1996 ενδέχεται να είναι αναγκαία εάν η προτεινόμενη λύση, όπως συμφωνήθηκε από τα εμπλεκόμενα μέρη στα κράτη μέλη της ΕΕ, είναι η μεταφορά του παιδιού σε τρίτη χώρα ή η ένταξη στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται και όχι η μεταφορά στη χώρα (πρώην) συνήθους διαμονής, η οποία έχει γενικά δικαιοδοσία.

Στη συνέχεια εκτίθενται ορισμένα κοινά στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την υλοποίηση κάθε μόνιμης λύσης.

- **Συγκατάθεση του παιδιού:** Ιδανικά, κάθε μόνιμη λύση θα πρέπει να υλοποιείται με τη συγκατάθεση του παιδιού. Εάν ένα παιδί διαφωνεί έντονα με την προτεινόμενη απόφαση, δεν θα συνεργαστεί για την επιτυχή υλοποίησή

της και ενδέχεται να εκτεθεί σε περαιτέρω κινδύνους ή να διαφύγει από τη φροντίδα των αρχών. Αρμόδιοι επαγγελματίες θα πρέπει να πλαισιώνουν το παιδί στη διαδικασία αυτή, να εξηγούν το σκεπτικό στο οποίο βασίστηκε η απόφαση και να διερευνούν τους λόγους για τους οποίους το παιδί αντιτάσσεται σε αυτήν. Το παιδί δεν θα πρέπει να εξαναγκάζεται να παραμείνει στη χώρα υποδοχής ή να μεταφερθεί στη χώρα συνήθους διαμονής ή σε τρίτη χώρα. Ο γενικός κανόνας βάσει της [οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία](#) ορίζει ότι τα παιδιά που είναι πολίτες της ΕΕ δεν μπορούν να απελαθούν από κράτος μέλος της ΕΕ, εκτός εάν η απέλαση είναι απαραίτητη για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 28 παράγραφος 3) ή βασίζεται σε επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας.

- **Παράμετροι που άπτονται του φύλου:** σε κάθε μέτρο που λαμβάνεται για την υλοποίηση μόνιμων λύσεων, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες αγοριών και κοριτσιών και το είδος εκμετάλλευσης που υπέστησαν. Αυτό μπορεί να έχει αντίκτυπο, για παράδειγμα, στο είδος στέγασης που επιλέγεται, στο είδος της στήριξης επανένταξης και βοήθειας ή στην απόφαση για το αν το παιδί θα συνοδεύεται από άνδρα ή γυναίκα κατά τη διάρκεια ταξιδιού.
- **Ρυθμίσεις φροντίδας:** θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ώστε το παιδί που στερείται τη γονική φροντίδα να επιστρέψει στους γονείς του, εκτός εάν ο περαιτέρω χωρισμός είναι αναγκαίος λαμβανομένου υπόψη του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Οι αρχές θα πρέπει να αξιολογούν την ικανότητα των γονέων, ώστε να διασφαλίζουν ότι οι γονείς δεν θα θέσουν το παιδί σε κίνδυνο και να επιβεβαιώνουν ότι δεν υπήρχε ανάμιξη των γονέων στην αρχική εμπορία ή κακοποίηση του παιδιού. Όταν η επιστροφή του παιδιού στην οικογένεια δεν είναι εφικτή, θα πρέπει να αναζητούνται εναλλακτικές ρυθμίσεις φροντίδας, ιδίως σε πλαίσια οικογενειακού τύπου, όπως ανάδοχες οικογένειες. Η φιλοξενία σε μικρά ιδρύματα μπορεί να αποτελεί προσωρινό μέτρο. Σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 3 της [Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού](#), όταν εξετάζονται λύσεις εναλλακτικής φροντίδας, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι εθνικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές και γλωσσικές καταβολές του παιδιού.
- **Ατομικό σχέδιο:** ανεξαρτήτως του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο θα εγκατασταθεί, το παιδί θα πρέπει να λάβει βοήθεια βάσει της αξιολόγησης των ατομικών αναγκών του και υποστήριξη για την ένταξή του. Θα πρέπει να καταρτίζεται ατομικό σχέδιο για κάθε παιδί με στόχο την προαγωγή της κοινωνικής ένταξής του. Το παιδί μπορεί να χρειάζεται υποστήριξη υπό μορφή ιατρικής περίθαλψης, ασφάλισης, ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συνδρομής,

προγραμμάτων δημιουργίας εισοδήματος ή στήριξης για επανένταξη στο σχολικό σύστημα (διδάκτρα, έξοδα μεταφοράς, σχολικά είδη).

- **Ταξιδιωτικά έγγραφα:** στα παιδιά θα πρέπει να παρέχονται τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα και να τους χορηγούνται τίτλοι διαμονής προκειμένου να μπορούν να ταξιδέψουν και/ή να εγκατασταθούν στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.
- **Επιτροπεία:** ο επίτροπος θα εξακολουθήσει να εκπροσωπεί το παιδί έως ότου αυτό επανενωθεί με τους δικαιούχους γονικής μέριμνας ή έως ότου διοριστεί νέος επίτροπος. Στο σημείο αυτό, ο επίτροπος μπορεί να συντονίσει την ολοκλήρωση και την παράδοση των αρμοδιοτήτων του μέσω των κεντρικών αρχών.
- **Παροχή στήριξης στην οικογένεια:** η μόνιμη λύση που θα επιλεγεί θα εξαρτάται από την οικογενειακή κατάσταση και από το αν η οικογένεια είναι ικανή και πρόθυμη να αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού. Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η οικογένεια θα μπορεί να επιτύχει κάτι τέτοιο μόνον εάν λάβει κάποια πρόσθετη στήριξη, όπως παροχές παιδικής μέριμνας, κοινωνικά επιδόματα ή συμμετοχή σε προγράμματα δημιουργίας εισοδήματος για την οικογένεια.
- **Παρακολούθηση:** οι αρχές παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις, θα πρέπει να παρακολουθούν τις συνθήκες διαβίωσης του παιδιού μετά την οικογενειακή επανένωση και/ή την τοποθέτηση σε εναλλακτική φροντίδα. Ενδέχεται να είναι αναγκαία η λήψη μέτρων κοινωνικής προστασίας για τα παιδιά που ενηλικιώνονται. Το ατομικό σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης ορισμένες βασικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο παρακολούθησης της εφαρμογής του.

→ Βλ. επίσης [δράση 10](#): Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού, για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την παρακολούθηση.

Μεταφορά στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής στην ΕΕ

Η μεταφορά του παιδιού στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής δεν θα πρέπει να γίνεται αυτόματα. Για κάθε σχετική απόφαση θα πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3 της [Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού](#)). Αυτό είναι απαραίτητο για να προστατεύονται τα παιδιά από μελλοντική

κακοποίηση ή εκ νέου εμπορία, αλλά και για να διασφαλίζεται ότι οι παρεμβάσεις των αρχών θα είναι αποτελεσματικές και βιώσιμες.

Στο άρθρο 16 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων διευκρινίζονται διάφορα ζητήματα σχετικά με την επιστροφή, μεταξύ άλλων δε ότι «[τ]α παιδιά θύματα δεν επιστρέφονται σε ένα κράτος για το οποίο υπάρχουν ενδείξεις, έπειτα από αξιολόγηση των κινδύνων και της ασφάλειας, ότι η εν λόγω επιστροφή δεν τελεί προς όφελός τους» (άρθρο 16 παράγραφος 7). Η οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δεν καλύπτει ζητήματα σχετικά με τη μεταφορά στη χώρα συνήθους διαμονής. Στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα καθορίζονται μόνο οι διαδικασίες για τη διασφάλιση ταχείας επιστροφής σε περιπτώσεις απαγωγής παιδιού (συνηθέστερα απαγωγής από γονείς).

Πέραν των κοινών στοιχείων που απαριθμούνται ανωτέρω και σχετίζονται με την υλοποίηση κάθε μόνιμης λύσης, παρατίθενται επιπλέον ορισμένα ειδικά στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε περιπτώσεις μεταφοράς του παιδιού στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής.

- **Συντονισμός:** οι αρχές σε αμφότερα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να βεβαιώνονται ότι έχει συζητηθεί και συμφωνηθεί κάθε λεπτομέρεια της μεταφοράς και της παράδοσης. Για παράδειγμα, θα πρέπει να είναι σαφές ποιος θα συνοδεύσει το παιδί, ποιος θα το παραλάβει στον αερολιμένα, τι κατάλυμα θα παρασχεθεί στο παιδί και στον συνοδό του και ποια έγγραφα και αρχεία είναι αναγκαία για την τυπική παράδοση του παιδιού.
- **Προετοιμασία για τη μεταφορά:** το παιδί θα πρέπει να προετοιμαστεί για την επιστροφή στη χώρα συνήθους διαμονής. Η προετοιμασία θα πρέπει να περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία και το πώς θα είναι η ζωή του εκεί. Οι αρχές οφείλουν να μεριμνούν ώστε να παρέχεται αρκετός χρόνος για την προετοιμασία της μεταφοράς του παιδιού χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση της διαδικασίας.

Ανάλογα με το διάστημα που παρέμεινε στο εξωτερικό, το παιδί μπορεί να χρειάζεται βασικές πληροφορίες για την πόλη στην οποία πρόκειται να επιστρέψει, το σχολείο, την οικογενειακή κατάσταση κ.λπ. Το παιδί θα πρέπει να λάβει τα στοιχεία επικοινωνίας οργανώσεων που μπορούν να το βοηθήσουν στη χώρα στην οποία πρόκειται να μεταφερθεί. Επιπλέον, ενδέχεται να χρειάζεται κάποια ψυχολογική υποστήριξη, όπως για την επανένταξή του στην οικογένεια. Ομοίως, οι αρχές θα πρέπει επίσης να παρέχουν στους γονείς, ή σε άλλα μέλη της οικογένειας που θα φροντίζουν το παιδί, τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά

με το παιδί. Οι αρχές θα πρέπει επίσης να παρέχουν στους γονείς υποστήριξη για τη φροντίδα του, λαμβανομένων υπόψη των ενδεχομένως τραυματικών εμπειριών που βίωσε το παιδί.

- **Κόστος μεταφοράς:** θα πρέπει να υπάρχουν σαφείς διαδικασίες σχετικά με τον τρόπο κάλυψης του κόστους μεταφοράς. Το κόστος μπορεί να αναλαμβάνεται από την οικογένεια, εξ ολοκλήρου ή σε συνδυασμό με οικονομική στήριξη από δημόσιες αρχές, ή από την προξενική αρχή. Το κόστος μπορεί να περιλαμβάνει αεροπορικά εισιτήρια ή εισιτήρια τρένου ή λεωφορείου, τη σίτιση κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και, ενδεχομένως, κατάλυμα για το παιδί και τον συνοδό του.
- **Συνοδός κατά το ταξίδι:** κατά τη μεταφορά θα πρέπει να συνοδεύει το παιδί επίτροπος ή κοινωνικός λειτουργός γνωστός στο παιδί, ανεξαρτήτως του μέσου μεταφοράς.
- **Ασφάλεια κατά τη μεταφορά:** θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προκειμένου το παιδί να μην εξαφανιστεί κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, είτε οικειοθελώς είτε λόγω εξαναγκασμού από τους διακινητές. Ο συνοδός είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια του παιδιού και δεν θα πρέπει να το αφήσει σε καμία περίπτωση έως ότου αυτό παραδοθεί στο υπεύθυνο πρόσωπο στη χώρα συνήθους διαμονής.
- **Άφιξη:** το παιδί θα πρέπει να παραλαμβάνεται κατά την άφιξη, ιδανικά από κοινωνικό λειτουργό και τους γονείς του, εάν αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του παιδιού. Ο συνοδός και το παιδί θα πρέπει να συναντήσουν διά ζώσης τα πρόσωπα που θα το παραλάβουν, ο δε συνοδός θα πρέπει να μεταβιβάσει την ευθύνη για το παιδί και να παραδώσει τα προσωπικά αρχεία του παιδιού.
- **Ρυθμίσεις φροντίδας:** εάν οι γονείς και τα άλλα μέλη της οικογένειας δεν είναι σε θέση να φροντίσουν το παιδί, δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται η μεταφορά του έως ότου βρεθεί ασφαλής λύση για τη φροντίδα και την ανάληψη των σχετικών με την επιμέλεια του παιδιού ευθυνών.
- **Προγράμματα επιστροφής:** θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την ένταξη του παιδιού σε κάποιο διαθέσιμο πρόγραμμα επιστροφής, όπως εκείνα που διαχειρίζεται ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης ή άλλες οργανώσεις. Ο ΔΟΜ στηρίζει την επιστροφή των παιδιών και θα μπορούσε ενδεχομένως να στηρίξει και την οικογένεια με προγράμματα δημιουργίας εισοδήματος.

Ένταξη στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί

Σε ορισμένες περιπτώσεις, με βάση τον καθορισμό του μείζονος συμφέροντος, οι αρχές ενδέχεται να αποφασίσουν την ένταξη του παιδιού στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρέθηκε. Οι αρχές του κράτους μέλους στο οποίο βρέθηκε το παιδί και του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του θα πρέπει να συνεργάζονται κατά την εκτίμηση και τη λήψη αποφάσεων.

Εάν δεν ζητήσει κανείς από το κράτος μέλος συνήθους διαμονής την επιστροφή του παιδιού, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται αυτό μπορεί να λάβει προσωρινά μέτρα για την προστασία του παιδιού (άρθρο 20 του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#)) και να παρατείνει τα εν λόγω προσωρινά μέτρα έως ότου το συγκεκριμένο κράτος μέλος καταστεί ο νέος τόπος συνήθους διαμονής του παιδιού. Εάν κανένα δικαστήριο δεν είχε επιληφθεί στο κράτος μέλος της προηγούμενης συνήθους διαμονής, το κράτος μέλος της νέας συνήθους διαμονής θα έχει αυτοδικαίως δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 8 του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#) χωρίς να χρειάζεται να ζητηθεί παραπομπή βάσει του άρθρου 15 του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#).

→ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δικαιοδοσία, βλ. επίσης [δράση 7](#).

Η εν λόγω απόφαση τοποθέτησης του παιδιού στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται θα μπορούσε επίσης να είναι προσωρινή, για παράδειγμα εάν η οικογενειακή επανένωση στο κράτος μέλος συνήθους διαμονής δεν είναι ακόμη εφικτή και εάν δεν υπάρχουν άλλες κατάλληλες ρυθμίσεις φροντίδας. Το άρθρο 56 του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#) παρέχει τη δυνατότητα στις αρχές του κράτους συνήθους διαμονής να τοποθετήσουν προσωρινά το παιδί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ και απαιτεί την προηγούμενη συγκατάθεση του κράτους αυτού. Η εφαρμογή του άρθρου 56 για την εξασφάλιση προσωρινής τοποθέτησης σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως δοκιμή μιας πιθανής μόνιμης λύσης. Εάν δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία στην υπόθεση εκτιμά ότι ενδέχεται να είναι καλύτερο για το παιδί να τοποθετηθεί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, αλλά δεν είναι βέβαιο γι' αυτό, μπορεί να χρησιμοποιήσει το άρθρο 56 για προσωρινή τοποθέτηση. Το αποτέλεσμα και η ευημερία του παιδιού θα πρέπει να παρακολουθούνται κατά τη διάρκεια της προσωρινής τοποθέτησης. Εάν αποδειχθεί ότι η τοποθέτηση είναι επιτυχής και ότι η μετατροπή της σε μόνιμη λύση είναι προς το συμφέρον του παιδιού πριν ακόμη το κράτος στο οποίο έχει τοποθετηθεί καταστεί το νέο κράτος συνήθους διαμονής, το δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει την

υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο έχει τοποθετηθεί προσωρινά το παιδί.

Η δικαιοδοσία για τη λήψη νέων αποφάσεων θα ανήκει αυτομάτως στο κράτος μέλος της νέας συνήθους διαμονής στην ΕΕ. Εάν το κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρισκόταν προηγουμένως το παιδί έχει λάβει συγκεκριμένες αποφάσεις, αυτές παραμένουν σε ισχύ έως ότου ένα από τα δύο εμπλεκόμενα κράτη μέλη τις ανακαλέσει ή έως ότου το κράτος μέλος νέας διαμονής του παιδιού τις μεταβάλει. Οι αποφάσεις αυτές θα εφαρμοστούν στο συγκεκριμένο κράτος μέλος της ΕΕ υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εθνικό του δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 3 και το άρθρο 17 της Σύμβασης της Χάγης του 1996.

Όλες οι γενικές παρατηρήσεις για κάθε μόνιμη λύση οι οποίες παρατίθενται ανωτέρω ισχύουν όταν το παιδί παραμένει στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο εντοπίστηκε: το παιδί θα πρέπει να συγκατατεθεί στην παραμονή του· θα πρέπει να καταρτιστεί ατομικό σχέδιο· οι ρυθμίσεις φροντίδας θα πρέπει να αποκλείουν, κατά το δυνατόν, τη φροντίδα σε ίδρυμα και να ευνοούν την τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια και οικογενειακό περιβάλλον κ.λπ. Η υιοθεσία συνήθως δεν είναι ενδειγμένη επιλογή για ένα παιδί θύμα εμπορίας. Προτού εξεταστεί το ενδεχόμενο υιοθεσίας, θα πρέπει να εξαντληθούν όλες οι δυνατότητες επανένωσης με τους γονείς και την ευρύτερη οικογένεια.

Όταν το παιδί διαμένει στη χώρα στην οποία βρίσκεται, θα πρέπει να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της απασχόλησης και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, όπως τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας. Ο επίτροπος θα πρέπει να παραμείνει υπεύθυνος για το παιδί έως ότου το αρμόδιο δικαστήριο διορίσει μόνιμο νόμιμο επίτροπο. Οι αρχές θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι το παιδί θα λάβει κάθε έγγραφο που είναι αναγκαίο βάσει της εθνικής νομοθεσίας προκειμένου να διαμένει νόμιμα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος της ΕΕ.

Η απόφαση παραμονής του παιδιού στο κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται δεν θα πρέπει ποτέ να έχει εξαναγκαστικό χαρακτήρα, για παράδειγμα επειδή οι αρχές επιθυμούν να προβούν σε δίωξη του εγκλήματος. Η ΕΕ διαθέτει αρκετούς άλλους μηχανισμούς για τη δικαστική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ.

→ Βλ. επίσης δράση 7: Καθορισμός δικαιοδοσίας και διακρατική συνεργασία.

Μεταφορά σε τρίτη χώρα

Η μεταφορά σε τρίτη χώρα μπορεί να σημαίνει μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή, λιγότερο συχνά, σε χώρα εκτός της ΕΕ. Σε περίπτωση τρίτων χωρών εκτός της ΕΕ εφαρμόζεται η [Σύμβαση της Χάγης του 1996](#), εάν η τρίτη χώρα είναι συμβαλλόμενο μέρος.

Η μεταφορά του παιδιού σε τρίτη χώρα μπορεί να είναι δικαιολογημένη σε περιπτώσεις σοβαρών ζητημάτων ασφάλειας (για παράδειγμα, όταν το παιδί τελεί υπό καθεστώς προστασίας μάρτυρα) ή όταν είναι προς το συμφέρον του να επανενωθεί με την οικογένειά του και αυτή διαμένει πλέον στην τρίτη χώρα. Η διαμονή των γονέων σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ είναι ένας από τους παράγοντες που συνιστούν «στενό σύνδεσμο» και, επομένως, καθιστά εφικτή τη μεταβίβαση της δικαιοδοσίας σύμφωνα με το άρθρο 15 του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#).

Όλες οι γενικές παράμετροι για κάθε μόνιμη λύση που απαριθμούνται ανωτέρω ισχύουν όταν το παιδί μεταφέρεται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή σε τρίτη χώρα. Τα συγκεκριμένα ζητήματα που απαριθμούνται, όπως η οργάνωση ταξιδιού, η συνοδεία, η ασφάλεια κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, η παράδοση, το ατομικό σχέδιο και ο τίτλος διαμονής, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη.

Εάν η τρίτη χώρα είναι κράτος μέλος της ΕΕ, η κεντρική της αρχή μπορεί να είναι σε θέση να εντοπίσει την οικογένεια βάσει του [κανονισμού Βρυξέλλες IIα](#), εάν υποβληθεί τέτοιο αίτημα. Εάν η τρίτη χώρα δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ και είναι συμβαλλόμενο μέρος στη [Σύμβαση της Χάγης του 1996](#), η κεντρική της αρχή μπορεί να εντοπίσει την οικογένεια βάσει της εν λόγω σύμβασης. Η Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού ή οι προξενικές αρχές ενδέχεται να μπορούν επίσης να βοηθήσουν.

Δράση 10: Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού

Η παρακολούθηση είναι σημαντικό στοιχείο για τη διασφάλιση της ευημερίας του παιδιού, την αξιολόγηση των ληφθέντων μέτρων και την προσαρμογή ή την τροποποίηση των μέτρων, όταν απαιτείται. Οι αρχές προστασίας των παιδιών, σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς, όπως ΜΚΟ ή υπηρεσίες επιβολής του νόμου, θα πρέπει να παρακολουθούν την κατάσταση του παιδιού μετά την υλοποίηση οποιασδήποτε μόνιμης λύσης. Σκοπός της παρακολούθησης της οικογενειακής επανένωσης ή της τοποθέτησης σε εναλλακτική φροντίδα στο κράτος μέλος της

ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί, στη χώρα συνήθους διαμονής ή σε τρίτη χώρα θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της επιτυχημένης επανένταξης του παιδιού και η πρόληψη κάθε κινδύνου εκ νέου θυματοποίησης.

Λαμβανομένου υπόψη του διακρατικού χαρακτήρα των υποθέσεων αυτών και πιθανών ζητημάτων δικαιοδοσίας, οι αρχές όλων των εμπλεκόμενων κρατών μελών της ΕΕ θα πρέπει να συμφωνήσουν για το ποιος θα παρακολουθεί μια υπόθεση, με ποιον τρόπο, τότε και για πόσο χρονικό διάστημα.

Συστήματα παρακολούθησης

Όταν υλοποιείται μια μόνιμη λύση, μπορούν να εξεταστούν δύο είδη παρακολούθησης.

- 1. Παρακολούθηση από τις αρχές του κράτους όπου βρίσκεται το παιδί:** στο πλαίσιο της παρακολούθησης αυτής θα εφαρμόζονται διαδικασίες παρόμοιες με εκείνες της παρακολούθησης περιπτώσεων προστασίας παιδιών στο εθνικό πλαίσιο, όταν εξετάζονται η οικογενειακή κατάσταση, η ένταξη στο σχολείο και στην κοινότητα, η γενικότερη ευημερία κ.λπ. Ορισμένα ειδικά στοιχεία παρατίθενται κατωτέρω.
- 2. Παρακολούθηση από τις αρχές που μετέφεραν το παιδί και ζητούν πληροφορίες σχετικά με την κατάστασή του:** το κράτος μέλος της ΕΕ που εντόπισε το παιδί στο έδαφός του, διενήργησε την εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος και αποφάσισε τη μόνιμη λύση μαζί με το άλλο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος της ΕΕ θα πρέπει να δικαιούται να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση και την ένταξη του παιδιού, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Αυτό θα βοηθήσει επίσης το κράτος μέλος της ΕΕ να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της απόκρισής του και να προσαρμόσει, εφόσον απαιτείται, τις δράσεις του για άλλες περιπτώσεις στο μέλλον. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν σε ένα σύστημα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων και λαμβάνουν, για παράδειγμα, έκθεση έξι μήνες μετά τη μεταφορά του παιδιού. Ελλείψει τέτοιας διμερούς συμφωνίας για τις σχετικές πρακτικές, ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων και το οικείο εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο ζει πλέον το παιδί θα καθορίσουν τι πληροφορίες μπορούν να παρασχεθούν στο άλλο κράτος μέλος και υπό ποιες προϋποθέσεις.

Παρακολούθηση και λήψη πρόσθετων μέτρων σε μια υπόθεση απαιτούνται ιδίως όταν το κράτος μέλος της ΕΕ στο οποίο βρίσκεται το παιδί δεν έχει δικαιοδοσία. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν ληφθεί μέτρο προσωρινής τοποθέτησης βάσει του άρθρου 56 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα και το παιδί εξακολουθεί να έχει τόσο

στενό σύνδεσμο με το κράτος μέλος που το τοποθέτησε, ώστε η συνήθης διαμονή του να παραμένει εκεί. Στην περίπτωση αυτή, παρότι οι αρχές του κράτους μέλους συνήθους διαμονής στην ΕΕ εξακολουθούν να έχουν δικαιοδοσία επί του παιδιού, οι αρχές του κράτους υποδοχής ενδέχεται να είναι περισσότερο ικανές να αναλάβουν την παρακολούθηση. Εάν η δικαιοδοσία μεταβιβαστεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#), το δικαστήριο το οποίο είχε προηγουμένως δικαιοδοσία δεν έχει πλέον δικαίωμα να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση και να παρακολουθήσει την ευημερία του παιδιού.

Στα στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την παρακολούθηση της κατάστασης του παιδιού περιλαμβάνονται:

- **πηγές πληροφοριών:** η κύρια πηγή πληροφοριών θα πρέπει να είναι το παιδί. Θα πρέπει να ζητείται επίσης η γνώμη της οικογένειας, του επιτρόπου ή των υπευθύνων για τη φροντίδα του παιδιού. Οι αρχές μπορούν να οργανώσουν προαναγγελθείσες και αιφνιδιαστικές επισκέψεις στην οικογένεια, στην ανάδοχη οικογένεια, στην ευρύτερη οικογένεια ή στο ίδρυμα στο οποίο ζει το παιδί. Μπορούν μέσα από τη συζήτηση να αξιολογήσουν την εφαρμογή του ατομικού σχεδίου και τις παρεχόμενες υπηρεσίες.
- **εμπλεκόμενοι επαγγελματίες:** την κύρια ευθύνη θα πρέπει να έχουν οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών ή οι κοινωνικές υπηρεσίες, και ιδανικά οι κοινωνικοί λειτουργοί που διαχειρίζονται την υπόθεση. Ωστόσο, ενδέχεται να είναι αναγκαία η ανάμειξη των αρχών επιβολής του νόμου εάν ανακύψουν ζητήματα ασφάλειας. Οι κεντρικές αρχές στο πλαίσιο του [κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα](#) θα μπορούσαν να είναι υπεύθυνες για τη διαβίβαση των πληροφοριών σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον τους ζητηθεί.
- **μηχανισμός υποβολής καταγγελιών:** το παιδί και οι γονείς ή ο επίτροπος θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε μηχανισμό υποβολής καταγγελιών σε περίπτωση που η στήριξη την οποία λαμβάνει το παιδί είναι ανεπαρκής ή ακατάλληλη. Ο μηχανισμός υποβολής καταγγελιών θα πρέπει να είναι φιλικός προς το παιδί.
- **εμπιστευτικότητα:** η παρακολούθηση δεν θα πρέπει να παραβιάζει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του παιδιού και της οικογένειάς του. Τα εμπλεκόμενα πρόσωπα θα πρέπει επίσης να εξακολουθούν να τηρούν την εμπιστευτικότητα. Οι αρχές παρακολούθησης οφείλουν να έχουν επίγνωση του κινδύνου στιγματισμού των παιδιών θυμάτων στην κοινότητα, και οι εκπρόσωποί τους θα πρέπει να περνούν κατά το δυνατόν απαρατήρητοι

όταν πραγματοποιούν επισκέψεις (π.χ. να μην επισκέπτονται το σχολείο του παιδιού με όχημα της αστυνομίας ή με ένστολους αστυνομικούς).

- **ενηλικίωση:** όταν το παιδί συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, ενδέχεται να μην έχει πλέον ορισμένα δικαιώματα. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε το παιδί να είναι ανεξάρτητο και προετοιμασμένο για την ενήλικη ζωή και να υποστηρίζεται κατά τη μετάβαση αυτή. Ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση, οι αρχές μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να παρατείνουν ορισμένα μέτρα προστασίας για τα παιδιά που δεν μπόρεσαν να επανενταχθούν στις οικογένειές τους (για παράδειγμα, να παρατείνουν τη στήριξη κοινωνικών υπηρεσιών έως την ηλικία των 21 ετών, εάν το εθνικό τους δίκαιο προβλέπει τέτοια δυνατότητα). Όταν το παιδί ενηλικιωθεί, θα εξακολουθήσει να δικαιούται ορισμένα μέτρα προστασίας, σύμφωνα με την [οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων](#) και την [οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων](#) ή την εθνική νομοθεσία για την προστασία των θυμάτων.
- **προσαρμογή του ατομικού σχεδίου:** το ατομικό σχέδιο το οποίο συμφωνείται στην αρχή της φάσης ένταξης θα πρέπει να αποτελεί τη βάση της διαδικασίας παρακολούθησης. Στη διαδικασία παρακολούθησης θα πρέπει να εξετάζεται αν εφαρμόστηκαν όλα τα συμφωνηθέντα μέτρα και αν θα πρέπει να επικαιροποιηθεί το ατομικό σχέδιο.
- **προσαρμογή του σχεδίου παρακολούθησης:** βάσει των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης, ενδέχεται να πρέπει να παραταθεί η διάρκεια των σχετικών με αυτή μέτρων, να μεταβληθεί η συχνότητα των επισκέψεων ή να τροποποιηθεί η έκθεση που αποστέλλεται στο άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μέσω των κεντρικών αρχών.

Παράρτημα 1: Νομικά κείμενα αναφοράς

Ενωσιακές νομικές πράξεις	
Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ	Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 364 της 18.12.2000, 43ο έτος).
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)	Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1).
Οδηγία του Συμβουλίου (2004/81/ΕΚ)	Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές (ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19).
Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων (2012/29/ΕΕ)	Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57).
Οδηγία σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας (2011/93/ΕΕ)	Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 335 της 17.12.2011, σ. 1).
Κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003]	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2116/2004 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2004, όσον αφορά τις συνθήκες που έχουν συναφθεί με την Αγία Έδρα (ΕΕ L 367 της 14.12.2004, σ. 1).

<p>Οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία (2004/38/ΕΚ)</p>	<p>Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 158 της 30.4.2004, σ. 77).</p>
<p>Οδηγία σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (2016/800/ΕΕ)</p>	<p>Οδηγία (ΕΕ) 2016/800 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ L 132 της 21.5.2016, σ. 1).</p>
<p>Κώδικας συνόρων του Σένγκεν [κανονισμός (ΕΕ) 2016/399]</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) (ΕΕ L 77 της 23.3.2016, σ. 1).</p>
<p>Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν [κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862]</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, την τροποποίηση και κατάργηση της απόφασης 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1986/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της απόφασης 2010/261/ΕΕ της Επιτροπής (ΕΕ L 312 της 7.12.2018, σ. 56).</p>
<p>Οδηγία περί επιστροφής (οδηγία 2008/115/ΕΚ)</p>	<p>Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348 της 24.12.2008, σ. 98).</p>

<p>Οδηγία για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών (οδηγία 2009/52/ΕΚ)</p>	<p>Οδηγία 2009/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, σχετικά με την επιβολή ελάχιστων προτύπων όσον αφορά τις κυρώσεις και τα μέτρα κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών (ΕΕ L 168 της 30.6.2009, σ. 24).</p>
<p>Κανονισμός του Δουβλίνου [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013]</p>	<p>Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 31).</p>
<p>Απόφαση 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο</p>	<p>Απόφαση του Συμβουλίου 2001/470/ΕΚ, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σ. 25).</p>
<p>Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις</p>	<p>Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σ. 1).</p>
Συμφωνίες που έχει συνάψει η ΕΕ	
<p>Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων της ΕΕ</p>	<p>Πράξη του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, για την κατάρτιση, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, της σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 197 της 12.7.2000, σ. 1).</p>
<p>Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο</p>	<p>Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ L 1 της 3.1.1994, σ. 3).</p>
<p>Συμφωνία Ευρωπαϊκής Κοινότητας-Ελβετίας</p>	<p>Συμφωνία για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, Λουξεμβούργο, 21 Ιουνίου 1999 (ΕΕ L 114 της 30.4.2002, σ. 6).</p>

Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν του 1985	Κεκτημένο του Σένγκεν – Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, 19 Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 239 της 22.9.2000, σ. 19).
Διεθνείς νομικές πράξεις	
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού	Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, 20 Νοεμβρίου 1989, Συλλογή Συνθηκών, τ. 1577.
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία	Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, 25 Μαΐου 2000, Συλλογή Συνθηκών, τ. 2171.
Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ECHR)	Ευρωπαϊκή σύμβαση διά την προσπάσιον των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, Ρώμη, 1950.
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της εμπορίας ανθρώπων	Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων, Βαρσοβία, 2005.
Σύμβαση της Χάγης του 1996	Σύμβαση της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών.
Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών	Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών.
Μη δεσμευτικές νομικές πηγές	
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6, Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 1η Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6.
Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 12	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 12, Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού (General Comment No 12, The right of the child to be heard), 1η Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12.

<p>Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 13</p>	<p>Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 13, Το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από κάθε μορφή βίας (General Comment No 13, The right of the child to freedom from all forms of violence), 18 Απριλίου 2011, CRC/C/GC/13.</p>
<p>Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14</p>	<p>Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του [General Comment No 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration], 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14.</p>
<p>Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 15</p>	<p>Γενικό Σχόλιο αριθ. 15 σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας (General Comment No. 15 on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health), 17 Απριλίου 2013, CRC/C/GC/15.</p>
<p>Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών</p>	<p>Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Γενική Συνέλευση, Απόφαση 64/142, Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142.</p>
<p>Συμβούλιο της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη</p>	<p>Συμβούλιο της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, εγκριθείσες από την Επιτροπή Υπουργών στις 17 Νοεμβρίου 2010 στη 1098η συνεδρίαση των αναπληρωτών υπουργών – επιμελημένη έκδοση της 31ης Μαΐου 2011.</p>
<p>Συμβούλιο της Ευρώπης, Σχέδια ζωής για τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες</p>	<p>Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών, Σύσταση CM/Rec(2007)9 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη με θέμα «Σχέδια ζωής για τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες», 12 Ιουλίου 2007.</p>

Παράρτημα 2: Επιλεγμένη βιβλιογραφία και νομολογία

Anti-slavery (2014), *Trafficking for forced criminal activities and begging in Europe*, Anti-Slavery International, <https://www.antislavery.org/european-states-fail-protect-thousands-people-trafficked-forced-crime/>

Beth Hurley, Mandy John-Baptiste and Swati Pande, National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) (2015), *Free to move, invisible to care*, Λονδίνο, <https://library.nspcc.org.uk/HeritageScripts/Hapi.dll/search2?CookieCheck=43536.4907562384&searchTerm0=C5717>

CBSS (Council of the Baltic Sea States) (2011), *Model Memorandum of Understanding (MoU) for law enforcement agencies and specialist service providers working with victims of human trafficking for sexual exploitation in the Baltic Sea Region*, Στοκχόλμη, Σουηδία, Task Force against Trafficking in Human Beings CBSS Secretariat, <http://www.cbss.org/safe-secure-region/tfthb/>

CBSS (2015), *Transnational child protection: practical guide for caseworkers and case officers*, Στοκχόλμη, Σουηδία, Council of Baltic Sea States Secretariat, <http://www.childrenatrisk.eu/projects-and-publications/protect-children-on-the-move/>

CBSS (2016), *Guidelines promoting the human rights and the best interests of the child in transnational child protection cases*, Στοκχόλμη, Σουηδία, Council of Baltic Sea States Secretariat, https://www.cbss.org/wp-content/uploads/2013/01/Guidelines_-_promoting_the_Human_Rights_and_the_Best_Interest_of_the_Child_in_Transnational_Child_Protection_Cases.pdf

CBSS (2019), *Listen Up! Creating conditions for children to speak and be heard, Professional communication with children at risk of exploitation and trafficking – Experience and lessons learned from the Baltic Sea Region*, Στοκχόλμη, Σουηδία, Council of the Baltic States Secretariat, <http://www.childrenatrisk.eu/projects-and-publications/protect-children-on-the-move/>

Child Rights International Network (CRIN), Minimum Ages of Criminal Responsibility in Europe, <https://archive.crin.org/en/home/ages/europe>

CONNECT (2014), Identifying good practices in, and improving, the connections between actors involved in reception, protection and integration of unaccompanied children in Europe, για περισσότερες πληροφορίες βλ. «Connect Tools» στον ιστότοπο Connect, <http://www.connectproject.eu/tools.html>

EASO (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο) (2018), *EASO Practical Guide on age assessment*, 2η έκδοση, Βαλέτα, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/easo-practical-guide-on-age-assesment-v3-2018.pdf>

EASO (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο) (2018), *Εκπαιδευτικός οδηγός της EASO*, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO_Training_Catalogue_%202018_EL.pdf

EIGE (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων) (2018), *Gender-specific measures in anti-trafficking actions*, Βίλνιους, European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/publications/gender-specific-measures-anti-trafficking-actions-report>

Eurojust (Μονάδα δικαστικής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2017), *Πρακτικός Οδηγός για τις Κοινές Ομάδες Έρευνας*, Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/JITs%20Practical%20Guide/JIT-GUIDE-2017-EL.pdf>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2014), *Certification and accreditation procedures for professionals*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/mapping-child-protection-systems-eu/certification>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2014), *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, https://fra.europa.eu/sites/default/files/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2015), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-professionals-childrens> και <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-children-and-professionals>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2015), *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2015), *Mapping child protection systems in the EU*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/mapping-child-protection-systems-eu>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2017), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-childrens-view>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2017), *Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη – Κατάλογος σημείων ελέγχου για επαγγελματίες*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-child-friendly-justice-checklist-for-professionals_el.pdf

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2018), *Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/prevent-unlawful-profiling>

FRA (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2018), *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων - Έκδοση 2018*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law>

Frontex (Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2015), *VEGA εγχειρίδιο: Παιδιά σε αεροδρόμια. Μετακινούμενα παιδιά που διατρέχουν κινδύνους – κατευθυντήριες γραμμές για τους συνοριοφύλακες*, Βαρσοβία, Πολωνία, Frontex, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d2e66d8a-8df5-11e7-b92d-01aa75ed71a1/language-el>

Group of Experts on Action Against Trafficking in Human Beings (GRETA), *Report on the implementation of the Convention on Action against Trafficking in Human Beings*, <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/general-reports>

Invernizzi Antonella σε συνεργασία με την ΑΡΣΙΣ (2011), *Vulnerability to exploitation and trafficking of Bulgarian children and adolescents in Greece: A case study of street-based survival strategies in Thessaloniki*, MARIO Project, ΑΡΣΙΣ Θεσσαλονίκη, <https://resourcecentre.savethechildren.net/publishers/mario-project>

ODIHR (Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ) (2014), *Κατευθυντήριες αρχές για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά την επιστροφή των παρανόμως διακινηθέντων ατόμων*, Βαρσοβία, Πολωνία, ODIHR, <https://www.osce.org/el/odihhr/407438?download=true>

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Promise 2 (2017-2019), The European Barnahus Movement , για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://www.childrenatrisk.eu/promise/welcome-to-promise-2/>

Save the Children (2016), *Young invisible enslaved: The child victims at the heart of trafficking and exploitation in Italy*, Save the Children Italy, <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/young-invisible-enslaved-child-victims-heart-trafficking-and-exploitation-italy>

Terre des Hommes (2015), *Entrusted children: A study on the legal requirements and procedures concerning the exit and re-entry of Romanian minors in the context of human trafficking: the role of Public Notaries*, <http://tdh-europe.org/library/entrusted-children/7233>

Unicef (Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά) (2004), *Let's talk – Developing effective communication with child victims of abuse and human trafficking*, Πρίστινα, Κοσσυφοπέδιο, Unicef, http://www.childtrafficking.org/cgi-bin/ct/main.sql?ID=1326&file=view_document.sql&TITLE=-1&AUTHOR=-1&THESAURO=-1&ORGANIZATION=-1&TYPE_DOC=-1&TOPIC=-1&GEOG=-1&YEAR=-1&LISTA=No&COUNTRY=-1&FULL_DETAIL=Yes

Unicef (2006), *Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe*, <https://www.refworld.org/docid/49997af7d.html>

Unicef, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) (2014), *Safe and sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe*, UNHCR, <https://www.refworld.org/docid/5423da264.html>

Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) (2009), *Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners*, UNODC, <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html>

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), C-435/06, C. κατά Φινλανδίας, 27 Νοεμβρίου 2007.

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), C-92/12 PPU, Health Service Executive κατά S.C. και A.C., 26 Απριλίου 2012.

ΔΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) (2017), *Enhancing the Safety and Sustainability of the Return and Reintegration of Victims of Trafficking*, <https://publications.iom.int/books/enhancing-safety-and-sustainability-return-and-reintegration-victims-trafficking>

DOM (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) (2017), «IOM, EU Aid Victims of Human Trafficking through New Online Platform», Δελτίο Τύπου, 4 Δεκεμβρίου 2017, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/transnational-referral-mechanism-model---trm_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016*, COM(2012) 286 final, Βρυξέλλες, 19 Ιουνίου 2012, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52012DC0286>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/guidelines-identification-victims_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *Τα δικαιώματα της ΕΕ για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_rights_of_victims_of_trafficking_el_1.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), *Coordination and cooperation in integrated child protection systems*, Reflection paper given at the 9th European Forum on the rights of the child, 30 Απριλίου 2015, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/child-protection-systems_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), *Study on high-risk groups for trafficking in human beings*, τελική έκθεση, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Εκδόσεων), https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-high-risk-groups-trafficking-human-beings_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), *Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την αξιολόγηση του κατά πόσον τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1*, COM(2016) 722 final, Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2016, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1567687807532&uri=CELEX%3A52016DC0722>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), *Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων, <https://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Έκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και για τον καθορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων*, COM(2017) 728 final, Βρυξέλλες, 4 Δεκεμβρίου 2017, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0728>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), *A Europe that protects: Commission calls for continued action to eradicate trafficking in human beings*, Δελτίο Τύπου, Βρυξέλλες, 4 Δεκεμβρίου 2018, https://ec.europa.eu/home-affairs/news/europe-protects-commission-calls-continued-action-eradicate-trafficking-human-beings_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), *Commission Staff working document accompanying the document 'Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims'*, SWD (2018) 473 final, Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD:2018:473:FIN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), *Working together to address trafficking in human beings: key concepts in a nutshell*, 4 Δεκεμβρίου 2018, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/working-together-to-address-trafficking-in-human-beings-concepts-in-a-nutshell_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), *Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Δεύτερη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2018) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της*, COM(2018) 777 final, Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM:2018:0777:FIN>

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) (2012), *Pregnancy, childcare and the family: Key issues for Europe's response to drugs*, EMCDDA, http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues/children_el

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) (2017), *Health and social responses to drug problems: a European guide*, EMCDDA, <http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide>

Ευρωπαϊκή Ένωση (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου) (2014), *Child trafficking for exploitation in forced criminal activities and forced begging*, Χάγη, <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/child-trafficking-for-exploitation-in-forced-criminal-activities-and-forced-begging>

Ευρωπαϊκή Ένωση (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου) (2018), *Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the EU*, έκθεση κατάστασης, αριθ. αναφοράς 1001370, Χάγη, <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/criminal-networks-involved-in-trafficking-and-exploitation-of-underage-victims-in-eu>

Ευρωπαϊκή Ένωση (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου) (2018), *Internet organised crime threat assessment (IOCTA)*, Χάγη, Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>

ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) (2004), *National Referral Mechanisms – Joining efforts to protect the rights of trafficked persons: a practical handbook*, ΟΑΣΕ, <https://www.osce.org/odihr/13967>

ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) (2013), *Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking*, Βιέννη, Αυστρία, Γραφείο του Ειδικού Εκπροσώπου και Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων του ΟΑΣΕ, <https://www.osce.org/secretariat/101002>

Συμβούλιο της Ευρώπης (2010), *Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη*, Strasbourg Cedex, Council of Europe Publishing, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804cbccb

Συμβούλιο της Ευρώπης (2018), *Handbook for frontline professionals on how to convey child-friendly information to children in migration*, Strasbourg Cedex, Council of Europe Publishing, <https://www.coe.int/en/web/children/-/council-of-europe-launches-handbook-on-child-friendly-information-for-children-in-migration>

Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο (HCCH) (2005), *Guide to good practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III – Preventive measures*, Μπρίστολ, Ηνωμένο Βασίλειο, Jordan Publishing, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=3639>

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο (HCCH) (2014), *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Child Protection Convention*, HCCH Publications, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6096&dtid=3>

Παράρτημα 3: Κατάλογος επαφών

Οργανισμός/δίκτυο	Ιστότοπος
Επαφές σε εθνικό επίπεδο	
Κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες IIα	Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (e-Justice)
Κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει των συμβάσεων της Χάγης για τα παιδιά	Επαφές συμβάσεων της Χάγης
Εθνικοί εισηγητές ή ανάλογοι μηχανισμοί για την εμπορία ανθρώπων	Επαφές εθνικών εισηγητών
Πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών
Σχετικοί οργανισμοί της ΕΕ	
Ευρωπόλ – Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου	Επαφή για οργανισμούς επιβολής του νόμου
Eurojust – Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης	Επαφή για επαγγελματίες
CEPOL – Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου	CEPOL

Παράρτημα 4: Επισκόπηση των καθηκόντων των αρμόδιων φορέων

Φορέας	Ενδεχόμενες ενέργειες
Αστυνομία	<p>Εντοπισμός παιδιού που χρήζει προστασίας</p> <p>Εξακρίβωση της ταυτότητας</p> <p>Διενέργεια εκτίμησης κινδύνου</p> <p>Λήψη μέτρων για την ασφάλεια του παιδιού</p> <p>Διερεύνηση και κίνηση δικαστικής διαδικασίας</p> <p>Παραπομπή του παιδιού σε υπηρεσίες προστασίας, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών για θύματα εμπορίας</p> <p>Ενημέρωση του παιδιού</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p>
Συνοριοφύλακες	<p>Εντοπισμός παιδιού που χρήζει προστασίας</p> <p>Παραπομπή του παιδιού σε υπηρεσίες προστασίας, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών για θύματα εμπορίας</p> <p>Ενημέρωση του παιδιού</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p>
Υπηρεσίες προστασίας των παιδιών/ κοινωνικές υπηρεσίες	<p>Εντοπισμός παιδιού που χρήζει προστασίας</p> <p>Ανοιγμα και διατήρηση ατομικού φακέλου υπόθεσης</p> <p>Παροχή άμεσης βοήθειας και προστασίας</p> <p>Παραπομπή παιδιού θύματος εμπορίας στον αρμόδιο φορέα, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών μηχανισμών παραπομπής σε περίπτωση παιδιών θυμάτων εμπορίας</p> <p>Διορισμός προσωρινού επιτρόπου</p> <p>Εκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού</p> <p>Ενημέρωση του παιδιού</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p> <p>Εντοπισμός της οικογένειας και αξιολόγηση της οικογενειακής κατάστασης</p> <p>Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού μετά την υλοποίηση μόνιμης λύσης</p>
Επίτροπος	<p>Το πρόσωπο με το οποίο έρχεται κυρίως σε επαφή το παιδί</p> <p>Παρακολούθηση της ευημερίας του παιδιού</p> <p>Εκπροσώπηση του παιδιού</p> <p>Διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού</p> <p>Ενημέρωση του παιδιού</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p>
Δικαστικές αρχές	<p>Διορισμός επιτρόπου και εξασφάλιση νόμιμου εκπροσώπου του παιδιού</p> <p>Διεξαγωγή δικαστικών διαδικασιών (αστικών, διοικητικών, ποινικών)</p> <p>Καθορισμός δικαιοδοσίας</p> <p>Επικοινωνία με το δικαστήριο στο άλλο κράτος μέλος (ή στα άλλα κράτη μέλη) της ΕΕ</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p>

Φορέας	Ενδεχόμενες ενέργειες
Κεντρικές αρχές βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα	<p>Συντονισμός επικοινωνίας μεταξύ διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ σε επιμέρους περιπτώσεις εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, όταν ζητείται</p> <p>Καθήκοντα συνδέσμου ή διευκόλυνσης των επαφών μεταξύ δικαστηρίων</p> <p>Διαβίβαση αιτήσεων σε κοινωνικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες προστασίας των παιδιών για την εκπόνηση έκθεσης κοινωνικού περιεχομένου σχετικά με τη γενική κατάσταση του παιδιού</p> <p>Παροχή ενημέρωσης στους γονείς</p>
Προξενικές αρχές	<p>Παροχή βοήθειας σε παιδί που στερήθηκε την ελευθερία του</p> <p>Καθήκοντα συνδέσμου μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ</p> <p>Οργάνωση ταξιδιού</p> <p>Ενημέρωση του παιδιού</p> <p>Ακρόαση του παιδιού και συνεκτίμηση της γνώμης του</p>

Επικοινωνήστε με την ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα πληροφόρησης Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σε σας κέντρου στον ιστότοπο Europa: https://europa.eu/european-union/contact_el

Τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτήν την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον ιστότοπο Europa: https://europa.eu/european-union/contact_el

Βρείτε πληροφορίες σχετικά με την ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο Europa: https://europa.eu/european-union/index_el

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να καταφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν και επί πληρωμή εκδόσεις της ΕΕ στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://op.europa.eu/el/publications>. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο πληροφόρησης (βλ. https://europa.eu/european-union/contact_el).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1951 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον ιστότοπο EUR-Lex, στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu>

Στα δημόσια δεδομένα από την ΕΕ

Η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://data.europa.eu/euodp/el>) παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από την ΕΕ. Τα δεδομένα μπορούν να καταφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.

Στόχος του οδηγού με τίτλο *Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους* είναι η ενίσχυση της απόκρισης όλων των φορέων που είναι αρμόδιοι για την προστασία των παιδιών. Η προστασία αυτών των κοριτσιών και αγοριών είναι ύψιστης σημασίας και συνιστά υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ, η οποία απορρέει τόσο από το διεθνές όσο και από το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο. Ο οδηγός επικεντρώνεται στα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων και στα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο, υλοποιώντας μια δράση που προβλέπεται στην *Ανακοίνωση του 2017 για την εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων*, και λαμβάνει υπόψη τα προσδιορισθέντα πρότυπα, όσον αφορά για παράδειγμα την έμφυλη διάσταση του συγκεκριμένου εγκλήματος.

Μέσω ενός συνόλου «10 δράσεων», ο οδηγός παραθέτει πρακτικές προτάσεις σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού, παραπομπής και στήριξης των παιδιών και εξειδικεύει περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εφαρμόζονται ορισμένες αρχές, όπως το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, και τον τρόπο διασφάλισης του μείζονος συμφέροντος του παιδιού όταν λαμβάνεται απόφαση σχετικά με μόνιμη λύση. Ο οδηγός παρέχει πρακτικές πληροφορίες για την ενίσχυση της εθνικής και διακρατικής συνεργασίας εντός της ΕΕ και σχετικά με την υποστήριξη που μπορούν να παράσχουν αρμόδιοι οργανισμοί της ΕΕ, για παράδειγμα για την καταπολέμηση της ατιμωρησίας που ευνοεί την εμπορία παιδιών. Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης μπορεί να φανεί χρήσιμο σε επαγγελματίες, όπως αρχές επιβολής του νόμου και δικαστικές αρχές, κοινωνικούς λειτουργούς, επαγγελματίες στον τομέα της υγείας, υπευθύνους για την προστασία των παιδιών, επιτρόπους, δικαστές, δικηγόρους ή κεντρικές αρχές που έχουν συσταθεί βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, αλλά και αρχές που καθορίζουν διαδικασίες και πρωτόκολλα. Η ενίσχυση της συνεργασίας εντός της ΕΕ και η προαγωγή μιας προσέγγισης με βάση τα θεμελιώδη δικαιώματα από πλευράς όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων θα ενισχύσει την προστασία όλων των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εμπορίας, και θα συμβάλει στις προσπάθειες πρόληψης.